

3301 SE

ΣΕΙΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΕΤΗ ΣΧΟΛΙΚΑ Α', Β', Γ', Δ' ΚΑΙ Ε'
ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ, ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΥΓΙΕΙΝΗ,
ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΦΥΣΙΚΗ,
ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΤΟΥ 1902.

مبارف نظارت جلیله سنك ۱۴۰۰ نومرولی وفي ۷ حزيران ۱۳۱۷
تاریخی رخصتنامه سبله ومطبوعات اداره علیه سنك رخصتیه طبع اولمشدر

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

10083

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ε

595

باب عالی جوارنده ابوالسعود جاده سنده (خانقاه مح)
ΔΥΧΟΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ 15 MAI. 1958
ΙΛΕΙΟΣ ΠΟΛΥΒΙΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
1902

*Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν σφραγίδα καὶ τὴν
ιδιόχειρον τοῦ ἐκδότου ὑπογραφήν καταδιώκεται ὡς
κλεψίτυπον.*

ΤΥΠΟΙΣ «ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ»

Πλατεία Ὑψηλῆς Πυλῆς. Ὀδὸς «Ἐποῦ-Σουγιοῦδ».

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ ἀνά χειρας ἀναγνωστικὸν βιβλίον ἐξεδόθη κατ' ἀρχὰς τῷ 1883 ὑπὸ τὸν τίτλον **'Αναγνωστικὸν τοῦ Β', Γ', Δ' καὶ Ε' σχολικοῦ ἔτους** ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Γ. Γεωργαλά, Ι. Ι. Πολυβίου, Γ. Ι. Κούζου καὶ Ι. Α. Ἰλλίδου τῇ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Δ. Γ. Μοστράτου. Τὸ ἐπιὸν ἔτος 1884 ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν τίτλον **Σειρὰ 'Αναγνωσμάτων** μόνον ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γ. Γεωργαλά καὶ τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου Ι. Ι. Πολυβίου. Ἰπὸ τὸν τίτλον τοῦτον πλείσται μέχρι τοῦ ἔτους 1896 ἐκδόσεις ἐγένοντο. Τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος 1897 ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γ. Γεωργαλά ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμισθὲν καὶ **'Αναγνώματα** μετονομασθὲν πολλάκις μέχρι τοῦδε ἐξεδόθη.

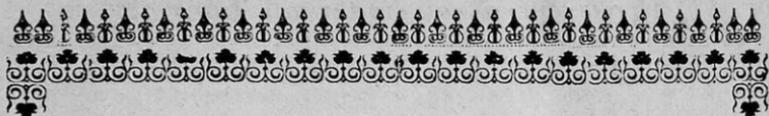
Δυναμίει τῆς πρὸς με ἐκχωρήσεως ὑπὸ τῶν συγγραφέων παντὸς ἐπὶ τοῦ **'Αναγνωστικοῦ** τούτου βιβλίου δικαιώματος, καὶ μετὰ τὴν ἀναθεώρησιν ὑπὸ τοῦ Γραφείου τοῦ Τύπου προβαίνω εἰς τὴν ὑπὸ τὸν ἀρχαιότερον τίτλον **Σειρὰ 'Αναγνωσμάτων** ἐκδοσιν τοῦ βιβλίου καὶ συνίστημι τοῦτο τοῖς ἀρμοδίαις ὡς τὸ μόνον ἐνδεδειγμένον εἰς τὸν πρὸς ὄν προώριται σκοπὸν, διότι πρὸς τῇ ἐγκρί-

σει ὑπὸ τῆς Κ. Π. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆ
ἰδιαζούσῃ προτιμῆσει ὑπὸ τῶν πλείστων Μητροπόλεων
τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, συνδυάζει ἐν
ἑαυτῷ καὶ τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἐκ τῆς ὅλης παραγγε-
λίας τὸ ἥμισυ τῆς εἰς 20 γρ. ὠριμῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐγκα-
ταλείπεται ὑπ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν ἀκόρων μαθητῶν καὶ μα-
θητριῶν τῶν σχολῶν, δι' ἃς γίνεται ἡ παραγγελία.

Ἐπὶ τούτοις θεωρῶν περιττὴν πᾶσαν περαιτέρω σύ-
στασιν τοῦ γνωστοῦ ἄλλως τε καὶ δεδοκιμασμένου
τούτου βιβλίου

Διατελῶ μετ' ὑπολήψεως
ὁ δικαιοῦχος καὶ ἐκδότης
Β. Ι. ΠΟΛΤΒΙΟΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 7 Ἰουνίου 1902.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

Περὶ τῶν βοηθημάτων, ὅσα ἡμῖν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐχρησίμευσαν, περὶ τῆς συναρμοολογήσεως καὶ διατάξεως τῆς ὕλης, περὶ τῆς γλώσσης¹ καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου, περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὕλης, ἱκανὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν εἴπομεν.

Περιττὸν δὲ νομιζόντες καὶ ἤδη τὰ αὐτὰ νὰ ἐπαναλάβωμεν καταχωρίζομεν μόνον τὰς ἀναγκαίας διδακτικὰς ὁδηγίας, ὅπως τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀναγνωσμάτων τοῖς διδασκάλοις διευκολύνωμεν.

α') Ἐξηροῦνται πραγματολογικῶς 2 αἱ τοιαύτης ἐξη-

1. Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσει πολλῶν διδασκάλων, καίτοι μετ' ἀθυμίας οὐκ ὀλίγης, μετεβάλομεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἀπλοῦστερον καὶ παιδικώτερον, μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον ἔτος, ὀλιγώτερον κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον, ἐλάχιστον δὲ κατὰ τὸ πέμπτον, φρονούντες ὅτι οὕτω κλιμακῆδόν καὶ βαθμιαίως προάγονται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, ἀκόπως δὲ μεταβαίνουσιν ἐκ τῆς γέρας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

2. Ἄπασαι αἱ ἐργασίαι αὗται (α'—ιβ') γίνονται ὑπὸ τοῦ

γήσεως χρῆζουσαι λέξεις καὶ ἔννοιαι, τιθεμένων ἐπ' ὄψει τῶν μαθητῶν τῶν πραγμάτων, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μὴ, τῶν εἰκόνων τοῦλάχιστον αὐτῶν, ἢ γίεται διήγησις σαφῆς καὶ εὐληπτος τοῦ περιεχομένου τοῦ προκειμένου ἀναγνώσματος 1.

6') Ἀναγινώσκεται τεχνικῶς, ἐμφαντικῶς, φυσικῶς καὶ διδασκάλου μὲν ἔνθα οἱ μαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι ταύτας, ὑπὸ τῶν μαθητῶν δέ, ἔνθα τοῦτο εἶναι δυνατόν. Ἐν γένει δὲ ἡ διεξαγωγή τοῦ μαθήματος πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὴν μαιευτικὴν μέθοδον (ὄρα Γεν. Παιδαγωγ. καὶ Διδακτικ. Αἰνδέρου ὑπὸ Χ. Παπαδόπουλου σελ 223—227). Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πάντα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται καθ' ἐκάστην καὶ πανταχοῦ, ἐκτελοῦνται ἄλλοτε ἄλλα. Ἀπανταχοῦ δὲ ὁ διδάσμων κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν τηρεῖ τὸ προσῆκον μέτρον, ἔχων κατὰ νοῦν τὰς ἐφεξῆς ἀρχὰς τῆς Διδασκαλίας, ἀποσπωμένας ἐκ τῆς ἀνωτέρω Γενικῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Διδακτικῆς, ἣν συνιστῶμεν παντὶ διδάσκοντι :

Α' Δίδασκει κατὰ φύσιν.

Β' Δίδασκει ψυχολογικῶς.

Γ' Δίδασκει ἐποπτικῶς.

Δ' Δίδασκει εὐλήπτως.

Ε' Δίδασκει ἕνα μορφώσης.

Στ' Δίδασκει ἐνδιαφερόντως.

Ζ' Προκάλει τὴν αὐτερέργειαν τοῦ μαθητοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

Η' Δίδασκει μοτίμως ἢ διαρκῶς.

Θ' Δίδασκει πρακτικῶς.

1. Ἡ τοιαύτη ἐξήγησις ἢ διήγησις πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας εἶναι ἀναγκαιοτάτη καὶ λυσιτελεστάτη, τὰ μάλιστα συμβαλλομένη εἰς τὴν ἐφεξῆς ὀρθὴν ἀνάγνωσιν καὶ κατὰληψιν τοῦ προκειμένου ἀναγνώσματος.

ὀρθῶς ἀπαγγελλόμενον, τὸ προκείμενον ἀνάγνωσμα².

γ') Ἐρμηνεύονται αἱ ἄγνωστοι ἢ δύσληπτοι λέξεις τοῦ λόγου πρῶτον ἀσχέτως καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ, ἔπειτα σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας καὶ ἐν τῇ τυχόν ἐκδοχικῇ ἐννοίᾳ.

δ') Τάττονται φυσικώτερον κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ρέας Ἑλληνικῆς τὰ μέρη τῆς προτάσεως, συμπληροῦντα τὰ τυχόν ἐλλειπῆ καὶ ἀναπτύσσονται τὰ συνεπτηγμένα.

ε') Ἐρευνᾶται ἡ λογικὴ σχέσις καὶ συνάφεια τῶν προτάσεων καὶ ἐννοιῶν.

στ') Ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ καὶ ἐφελεῖται ἡ παρατήρησις καὶ κρίσις τοῦ μαθητοῦ ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν.

ζ') Ὑποθερμαίνεται καὶ διεγείρεται τὸ ἀνάλογον αἰσθημα, ἐξάγεται δὲ ἢ ἐπαγορεύεται τὸ ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει καθήκον.

η') Ἀναγινώσκεται αὐθις καὶ ἐρμηνεύεται ἐν ὄλῳ ἐνοποιοῦμενον τὸ μάθημα.

θ') Τεχνολογοῦνται αἱ λέξεις ἄλλοτε ἄλλαι, ζητουμένης ἐνθα ἐμφικτόν, τῆς μεταβολῆς τῶν προσώπων, ἀριθμῶν, χρόνων καὶ τῶν ἄλλων τύπων, ἀναζητοῦνται δὲ τὰ παράλληλα συνώνυμα ἢ συγγειῆ χωρία ἢ λέξεις.

ι') Συντάσσονται καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος αἱ προτάσεις, ζητεῖται δέ, ἐνθα δυνατόν, ἡ μεταβολὴ τῆς τοιαύτης εἰς τοιαύτην σύνταξιν, πλοκὴν κτλ.

ια') Γίνεται ἀντιγραφή τοῦ μαθήματος ὅλου ἢ μέρους κατ' οἶκον ἢ ἐν τῇ σχολῇ ἢ γράφεται καθ' ὑπαγόρευσιν εἰς τὸν πίνακα ἢ τὸ τετράδιον, ἐξετάζεται δὲ καὶ διορθοῦται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει καὶ εἰς ἐπίσκορον

2. Περὶ τεχνικῆς ἀναγνώσεως ἐξέδοτο πρὸ πολλοῦ ἄριστον σύγγραμμα ὁ κ. Μιλτ. I. Βρητσάνος. Καὶ ὁ μακαρίτης Δ. Γ. Πετρίδης ἐν ταῖς Διδακτικαῖς αὐτοῦ Ὀδηγίαις (Κεφ. η') πολλὰ καὶ ὀρθὰ περὶ ἀναγνώσεως λέγει. Ἀμφότερα τὰ πονήματα ταῦτα συνιστῶμεν θερμῶς τοῖς διδάσκουσι.

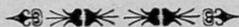
πάντων τῶν μαθητῶν, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μὴ, κατ' ἴδιαν. Καλὸν δὲ εἶναι τὰ ὑποδεικνύοντα μόνον ὑπὸ τοῦ διδάσκαυ τὰ ἐσφαλμένα διὰ συμβολικῶν σημείων, ἢ ἀνευρίσκονται δὲ καὶ διορθῶνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

β') Τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ ἀναγνώσματα διὰ τὴν ἐρότητα καὶ τὸ συνεχές τῆς ἕλης κατετάχθησαν ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ καθ' ἕλην. Ὁ διδάσκων ὁμῶς ἐκλέγει ἐκ τοῦ ὅλου καὶ διεξάγει ἐκάστοτε τὸ κατὰ καιρὸν καὶ χρόνον πρόσφορον ἀνάγνωσμα. Οὕτω λόγον χάριν, ἐὰν σήμερον βρέχη, δύνεται τὰ διεξαγάγη τὸ περὶ βροχῆς· ἐὰν αὐριοῦ ἐμφανισθῇ ἡ ἥλιος, τὸ περὶ ἡλίου καὶ οὕτω καθ' ἕλην.

Ἐν γένει λέγομεν, ὅτι ὁ διδάσκων πρέπει τὰ ὑπολαμβάνει τοὺς παῖδας γῆν, ἢν ὅτε μὲν πρέπει τὰ καθαίρει ἀπὸ τῶν ζιζανίων καὶ πετρῶν, ἀλλοτε τὰ σπείρει καὶ τὰ φυτεύει ἐνταῦθα μὲν τοῦτο, ἐκεῖ δὲ ἐκεῖνο τὸ φυτόν. Ἐνταῦθα τῆς γῆς ταύτης τὰ ὑπάρχοντα σπέρματα ὀφείλει τὰ περιποιηται, θερμαίνει καὶ ἀρδεύει, φροντίζων ὅπως μὴ καὶ τὰ σπέρματα μετὰ τῶν ζιζανίων καὶ πετρῶν ἐκρίζωσιν καὶ ἀνασπάσιν, μὴ κατακάψιν καὶ κατακλύσιν· ἐκεῖ ὀφείλει τὰ ὑποβοηθῆ τὴν βλάστησιν, ἀλλ' ἄλλο τὸ ἐνθῦν τὸ ρεαρόν καὶ ὑπὸ παρτοίων ἀρέμων σαλευόμενον φυτόν. Τέλος ἡ διάπλασις τοῦ σώματος, τῆς διανοίας, μάλιστα δὲ τῆς καρδίας, ἀπαρταχού καὶ πάντοτε πρέπει τὰ εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς τοῦ διδάσκαυ ἐργασίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ γλωσσικὴ τοῦ παιδὸς μόρφωσις εἶναι χορδή, ἢν ἀείποτε ἐνλαβῶς πρέπει τὰ ἐντείνωσιν καὶ ἐναρμολίωσιν τὰ χροῦσιν οἱ διδάσκαυτες.

Ἐγράφηται τῷ 1897.

Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ.

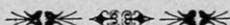
ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ Β΄.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Α' ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

1. Ἡ ὥρα τοῦ σχολείου ¹.

Μαθηταί! τὸ ἔργον κράζει
καὶ ἡ ὥρα πλησιάζει.

Πλήρες καθαρῶν θρανίων
περιμένει τὸ σχολεῖον.

1. Ὁ διδάσκων δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπη τὸ τροχάδην ἀναγινώσκειν, ἂν μὴ τοῦτο γίνηται ἀπταιστως καὶ ἀπροσκόπτως. Ἄς προτιμᾷ κἀλλιον τὸ κατὰ συλλαβὴν, δηλ. ὡσεὶ ἦσαν αἱ συλλαβαὶ τῶν λέξεων ἐν διαστάσει.

Περί δὲ τῆς ἐν καιρῷ διεξαγωγῆς ἐκάστου ἀναγνώσματος βλέπε Προλεγόμενα καὶ Διδακτικὰς Ὁδηγίας (γ').

Εὐπειθῆ, καλὰ παιδιά.
 ὑπὸ μάλης τὰ βιβλία
 καὶ χωρὶς νὰ θορυβῆτε
 πρὸς τὴν τάξιν προχωρεῖτε.

Πᾶσα ἡ διάνοιά σας
 ἔστω εἰς τὸ μάθημά σας·
 ἂν καλῶς ἀποκριθῆτε,
 πόσον, πόσον θὰ χαρῆτε!

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

2. Τὰ παιδιά εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὰ καλὰ παιδιά ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον ἑνωρὶς. Τὰ καλὰ παιδιά ἐκ τῆς εὐχίας μεταβαίνουν κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σχολεῖον. Δὲν ἴστανται, οὔτε παίζουσι καθ' ὁδόν.

Τὸ σχολεῖον, εὐάερον καὶ καθαρὸν, περιμένει τὰ καλὰ παιδιά. Τὰ καλὰ παι-

διά ἤρχισαν νὰ συναθροίζωνται εἰς τὸ σχολεῖον. Εἰσερχόμενα χαιρετίζουν τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς συμμαθητάς των καὶ κάθηνται εἰς τὸν ὠρισμένον τόπον.

Ἐκβάλλουν τὸ βιβλίον των καὶ μελετοῦν τὸ μάθημά των ἡσύχως, ἕως οὔ ἀρχίσῃ ἡ παράδοσις. Πόσον καλὰ εἶνε τὰ τοιαῦτα παιδία !

3. Τὰ καθήκοντα τοῦ καλοῦ παιδίου εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὸ καλὸν παιδίον ἔρχεται τακτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον.

Εἶναι πάντοτε καθαρὸν καὶ καλῶς ἐνδεδυμένον.

Διάγει φρονίμως καὶ ἡσύχως.

Δὲν βλάπτει, οὔτε ἐνοχλεῖ οὐδένα ἐκ τῶν συμμαθητῶν του.

Δὲν βλάπτει, οὔτε καταστρέφει τὰ πράγ-

ματα τοῦ σχολείου. Φυλάττει καὶ διατηρεῖ τὸ σῶμα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ καὶ τοῦ σχολείου καθαρά.

Δὲν γράφει ἐπὶ τῶν θρανίων ἢ τῶν τοίχων.

Δὲν προξενεῖ οὐδεμίαν ἀκαθαροσίαν ἐντὸς τῆς παραδόσεως ἢ τοῦ σχολείου. Οὐδέποτε λαμβάνει ξένον πρᾶγμα.

Ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τοὺς διδασκάλους. Ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ πάντας τοὺς συμμαθητάς του.

Μελετᾷ τὰ μαθήματά του· προσέχει κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως· μανθάνει ὅλα, ὅσα διδάσκεται εἰς τὸ σχολεῖον.

Οὐδέποτε δυσαρεστεῖ τοὺς διδασκάλους ἢ τοὺς συμμαθητάς του.

Λέγει πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν.

4. Ὁ μαθητής καὶ ἡ μαθήτρια.

Εἶμαι μικρὸν παιδίον ¹. Τὰ παιδιά ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον διὰ νὰ μάθουν γράμματα. Ὅσα παιδιά ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον λέγονται μαθηταί. Ἐγὼ εἶμαι μαθητής. Εἶμαι εἰς τὴν δευτέραν τάξιν τοῦ σχολείου.

Εἰς τὸ σχολεῖον ὑπάγει καὶ ἡ ἀδελφή μου. Ἡ ἀδελφή μου εἶναι μαθήτρια. Ἡ ἀδελφή μου εἶναι εἰς τὴν τρίτην τάξιν τοῦ σχολείου. Εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἀδελφῆς μου εἶναι καὶ ἄλλα κοράσια. Ὅσα κοράσια ὑπάγουν εἰς τὸ σχολεῖον λέγονται μαθήτριαι.

Τὰ παιδιά τοῦ αὐτοῦ σχολείου λέγονται συμμαθηταί. Ὁ Νικόλαος εἶναι

¹ Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἡ διδάσκαλος ἄς ὀδηγήσῃ τὰ κοράσια νὰ μεταβάλλωσι τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο καταλλήλως πρὸς τὸ φύλον αὐτῶν.

συμμαθητῆς μου. Ἔχω καὶ ἄλλους πολλοὺς συμμαθητάς.

Τὰ κοράσια τοῦ αὐτοῦ σχολείου λέγονται συμμαθήτριαι. Ἡ Ἐλένη εἶναι συμμαθήτρια τῆς ἀδελφῆς μου. Ἡ ἀδελφή μου ἔχει καὶ ἄλλας πολλὰς συμμαθητρίας.

5. Αἴνιγμα.

Εἶμαι παιδίον
καὶ καθ' ἐκάστην
εἰς τὸ σχολεῖον
μὲ συναρτᾶς.

Λέγε τίς εἶμαι
ἀναγινώσκω
κ' ἐμπρός σου κεῖμαι.
Δέρ μ' ἀπαντᾶς;

6. Ἡ ὥρα τοῦ γεύματος.

Ὁ κώδων σημαίνει τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Τὰ καλὰ καὶ ἐπιμελῆ παιδιά μετὰ χαρᾶς ὑπάγουν καὶ λαμβάνουν τὸ φαγητόν των. Τὰ κακὰ καὶ ἀμελῆ μένουν ἐκεῖ λυπημένα. Τὰ καλὰ παιδιά προσ-

εύχονται πρῶτον καὶ ἔπειτα τρώγουν. Τρώγουν προσεκτικῶς καὶ ἡσύχως. Δὲν ρυπαίνουν τὰς χεῖρας οὔτε τὴν τράπεζαν ἢ τὰ θρανία. Ἐχουν χειρόμακτρον καὶ καθαρίζουν τὰ χεῖλη καὶ τὰς χεῖρας. Δὲν ρίπτουν ἐπὶ τοῦ πατώματος οὐδέν. Συνάγουν εἰς τὸ καλάθιον τῶν ὄλα, ἦτοι τὰ ψίχια τοῦ ἄρτου, τοὺς σπόρους, τοὺς φλοιούς καὶ τὰ κελύφη τῶν ὀπωρικῶν, τὰ ὅσῃα καὶ ὅ,τι ἐκ τοῦ φαγητοῦ αὐτῶν δὲν τρώγεται. Ταῦτα ὄλα φέρουν τὸ ἐσπέρας καὶ ρίπτουν εἰς τὰ σαρώματα τῆς οἰκίας τῶν.

7. Τὸ ἄσμα τοῦ γεύματος.

Κώδων προσκαλεῖ
εἰς τὴν τράπεζαν παιδία·
κώδων προσκαλεῖ
τὰ καλά κ' ἐπιμελῆ.

Πλήν δὲν προσκαλεῖ
τὰ παρήκοα παιδία·
πλήν δὲν προσκαλεῖ
τὰ κακὰ καὶ ἀμελεῖ.

Χαίρουσι πολὺ
τὰ εὐάγωγα παιδία·
χαίρουσι πολὺ
τὰ καλὰ κ' ἐπιμελεῖ.

Μένουν νηστικὰ
τὰ παρήκοα παιδία·
μένουν νηστικὰ
τ' ἀμελεῖ καὶ τὰ κακὰ.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

8. *Τίνων πραγμάτων χρείαν ἔχει ὁ μαθητής.*

Εἶμαι μαθητής. Εἶμαι εἰς τὴν δευτέ-
ραν τάξιν τοῦ σχολείου. Ἄναγινώσκω.

ἔχω χρεῖαν βιβλίου (τίνος¹ ;). Γράφω ἐπὶ χάρτου· ἔχω ἀνάγκην τετραδίου. Γράφω διὰ μολυβδοκονδύλου· ἔχω χρεῖαν μολυβδοκονδύλου. Ἀριθμῶ· ἔχω ἀνάγκην βιβλίου (τίνος;). Μανθάνω ἱερὰν ἱστορίαν· ἔχω χρεῖαν βιβλίου (τίνος;). Μανθάνω προσευχάς· ἔχω ἀνάγκην (τίνος;). Μανθάνω Ἱστορίαν· ἔχω ἀνάγκην (τίνος;).

Εἰς τὸ σχολεῖον ἔχω ἀνάγκην καὶ ἄλλων πολλῶν πραγμάτων. Ταῦτα ὅλα μοὶ δίδει τὸ σχολεῖον (τίνα;).

Ὅλα τὰ πράγματα, καὶ τὰ ἰδικά μου καὶ τὰ τοῦ σχολείου, χρεωστῶ νὰ τὰ φυλάττω σῶα, ἀβλαβῆ καὶ καθαρὰ..

9. Τὸ βιβλίον.

Ἴδου τὸ βιβλίον μου. Τὸ βιβλίον περιέ-

1. Περὶ τῶν ἐν παρενθέσει βλέπε ἔτους σχολικοῦ πρώτου, τεύχους α', ὁδηγίαν ι'.

χει μεγάλα καὶ καθαρὰ γράμματα. Τὰ γράμματα εἶναι τυπωμένα ἐπὶ χάρτου. Ὁ χάρτης εἶναι διπλωμένος εἰς πολλὰ φύλλα. Τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου μου εἶναι πολλά. Ἐν μέρος τοῦ φύλλου λέγεται σελίς. Ἐκάστη σελίς ἔχει ἀριθμόν. Ἴδου τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου μου· ἰδου αἱ σελίδες· ἰδου οἱ ἀριθμοὶ τῶν σελίδων.

Ἐκάστη σελίς ἔχει πολλὰς σειρὰς ἢ στίχους γραμμάτων. Δύναμαι νὰ ἀριθμήσω τοὺς στίχους μιᾶς σελίδος. Ἴδου. Εἷς, δύο, τρεῖς, ... Ὁ τυπόνων τὰ βιβλία λέγεται τυπογράφος. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ τυπογράφου ὀνομάζεται τυπογραφεῖον. Διὰ νὰ τυπώσῃ ὁ τυπογράφος τὸ βιβλίον ἔχει ἀνάγκην στοιχείων, μελάνης, χάρτου, μηχανῆς.

Πολλὰ βιβλία δένονται.

Ὁ δένων τὰ βιβλία λέγεται (πῶς;).
Τὸ ἐργαστήριον τοῦ βιβλιοδέτου ὀνομάζεται (πῶς;).

Ὁ πωλῶν τὰ βιβλία λέγεται (πῶς;).
Τὸ κατάστημα τοῦ βιβλιοπώλου λέγεται (πῶς;).

10. Τὸ εὐτυχές παιδίον.

Εἶμαι εὐτυχές παιδίον, διότι δύναμαι νὰ ἀναγινώσκω, νὰ γράφω, νὰ ἰχνογραφῶ, νὰ ψάλλω, νὰ γυμνάζωμαι.

Τώρα ποτὲ δὲν θὰ στενοχωρῶμαι. Θὰ ἀναγινώσκω, θὰ γράφω, θὰ ἰχνογραφῶ, θὰ ψάλλω, θὰ γυμνάζωμαι. Οὕτω θὰ διέρχωμαι εὐαρέστως τὰς ὥρας μου.

Δυστυχεῖς οἱ παῖδες, ὅσοι δὲν ἔμαθον νὰ ἀναγινώσκουν, νὰ γράφουν, νὰ ἰχνογραφοῦν νὰ ψάλλουν, νὰ γυμνάζωνται.

Πόσον θὰ στενοχωρῶνται οὔτοι, διότι δὲν δύνανται νὰ διέρχωνται τὰς ὥρας των ὅπως ἐγώ! «Σὲ εὐχαριστῶ, Θεέ μου, διὰ τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωκας.

«Φώτιζέ με καὶ βοήθει με νὰ εἶμαι πάντοτε παιδίον καλόν, προσεκτικόν, εὐπειθὲς καὶ ἐπιμελές.

«Φώτιζέ με καὶ βοήθει με νὰ προκόπτω εἰς τὰ μαθήματά μου.

«Βοήθει με νὰ εἶμαι παιδίον ἄξιον τῆς ἀγάπης σοῦ καὶ τῶν καλῶν μου γονέων καὶ διδασκάλων».

II. Τὸ ἄσμα τῆς γυμναστικῆς.

Ἡ γυμναστικὴ κρατύνει,
 σῶμ' ἀνδρίζει καὶ ψυχὴν·
 τίς μακρὰν αὐτῆς θὰ μείνη;
 Παῖδες, κάμετε ἀρχήν.

Σπεύσωμεν ἐν προθυμίᾳ
ἄνευ κρότων καὶ κραυγῶν
προσοχῆ ! ἐν, δύο, τρία !

Ἄναβάθρ' ἐδῶ καὶ κάλοι,
κρίκοι, δίζυγα ἐκεῖ,
καὶ ἱστοί, μικροί, μεγάλοι.

Ζήτω ἡ γυμναστική.
Ἄς ποιήσωμεν τὸ σῶμα
ρωμαλέον, δυνατόν.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

12. Ἡ μουσική.

Ἦτό ποτε βασιλεύς τις, τὸ ὄνομα Μίδα ς.
Ὁ Μίδα ς ἦτο μὲν πλουσιώτατος, ἀλλὰ ἀ-
παίδευτος καὶ ἀπειρόκαλος.

Ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Πᾶν ἦσαν κατὰ
τὴν μυθολογίαν θεοί· καὶ ὁ μὲν Ἀ-
πόλλων ἦτο προστάτης τῶν γραμμάτων

καὶ τῆς μουσικῆς· ὁ δὲ Πᾶν τῶν ποιμένων.
Καὶ οἱ δύο ἦσαν μουσικοί· καὶ ὁ μὲν Ἀ-
πόλλων ἔπαιζε τὴν λύραν, ὁ δὲ Πᾶν τὸν
αὐλόν.

Λέγεται, ὅτι ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Πᾶν
ἐφιλονίκησάν ποτε περὶ μουσικῆς. Ἐπειδὴ
δὲ οὐδεὶς ὠμολόγει ἑαυτὸν κατώτερον, ἐξε-
λέγη δικαστὴς ὁ Μίδα, ἵνα κρίνη, τίς τῶν
δύο εἶναι καλλίτερος μουσικός.

Ὁ Μίδα, ὡς ἀμαθὴς καὶ ἀπειρόκαλος,
ἔκρινε τὸν αὐλὸν τοῦ Πανὸς καλλίτερον τῆς
λύρας τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὁργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων διὰ τὴν ἀμά-
θειαν καὶ ἀπειροκαλίαν τοῦ Μίδα, μετέ-
βαλε τὰ ὦτα αὐτοῦ εἰς ὦτα ἔνου. Ἐκτοτε
δὲ ὁ Μίδα ἤσχύνετο διὰ τὰ ὦτα αὐτοῦ
καὶ προσεπάθει νὰ ἔχη αὐτὰ σκεπασμένα
καὶ κεκρυμμένα. Ἀλλὰ ὁ κουρεὺς αὐτοῦ

ἔτυχε νὰ ἴδῃ αὐτά· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύ-
νατο νὰ κρατήσῃ μυστικὸν ὅ,τι εἶδε, μετέ-
βη ἔξω τῆς πόλεως παρά τινα ὁδὸν, ἤνοι-
ξεν ὀπὴν εἰς τὴν γῆν, ἔκυψεν εἰς αὐτὴν
καὶ εἶπεν· «Ὁ Μίδας ἔχει ὦτα
ὄνου».

Ἐκ τῆς ὀπῆς ἐκείνης ἀνεφύησαν κά-
λαμοι, οἱ ὅποιοι, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σαλευόμε-
νοι, ἔλεγον πάντοτε· «Ὁ Μίδας ἔχει ὦ-
τα ὄνου».

Πάντες οἱ ἐκεῖθεν διαβαίνοντες ἤκουον
ταῦτα καὶ ἐγνώσθη πανταχοῦ, ὅτι «ὁ Μί-
δας ἔχει ὦτα ὄνου».

Ἐκ τοῦ μύθου τούτου διδασκόμεθα, ὅτι
τοιαῦτα πάσχει, ὅστις μένει ἀμαθής, ἀπαί-
δευτος καὶ ἀπειρόκαλος. Οὐδὲν δὲ πρᾶγμα
ἔύναται νὰ μένη πάντοτε μυστικὸν καὶ κε-
κρυμμένον.

13. Πρόσκλησις εἰς τὸ ᾄδειν.

Παῖδες, συναχθῆτε,
 κάμετε χορόν·
 πάντες τραγωδεῖτε
 ᾄσμα ἠχηρόν.

Μουσικὴ μορφώνει,
 δίδει ἀρετὴν,
 τὴν ψυχὴν ὑψώνει
 πρὸς τὸν Ποιητὴν.

Φθόγγων ἀρμονία
 εἶναι θελκτικὴ·
 ὄντως δόσις θεία
 εἶν' ἢ μουσική.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

14. Αἱ ἐξετάσεις.

Ἀνατέλλει ἡ δευτέρα Κυριακὴ τοῦ
 μηνὸς Ἰουλίου. Αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις

ἤρχισαν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, διήρκεσαν δι' ὅλης τῆς ἐβδομάδος καὶ λήγουν σήμερον. Εὐτυχεῖς λογίζονται καὶ εἶναι οἱ παῖδες, ὅσοι ἦσαν ἐπιμελεῖς καὶ χρηστοθήεις δι' ὅλου τοῦ ἔτους· οὗτοι εἶναι προβιβάσιμοι· λαμβάνουν ἤδη ἐνδεικτικὸν τῆς ἐπιμελείας καὶ καλῆς διαγωγῆς αὐτῶν. Ἐπαινοῦνται παρὰ πάντων. Πόσον χαίρουں!

Δυστυχεῖς εἶναι, ὅσοι ἔχασαν τὸ ἔτος αὐτῶν εἰς μόνα τὰ παιγνίδια. Λαμβάνουν ἤδη καὶ οὗτοι ἐνδεικτικόν· ἀλλὰ τὸ ἐνδεικτικὸν τούτων λέγει ὅτι δέν εἶναι προβιβάσιμοι· ἔχει σημειωμένην κακὴν διαγωγὴν. Οὐδεὶς ἐπαινεῖ αὐτούς.

Πόσον λυποῦνται οἱ τοιοῦτοι!

Οἱ ἐπιμελεῖς μετὰ χαρᾶς ἀποχαιρε-

τίζουσι τοὺς διδασκάλους καὶ συμμαθητάς· οἱ γονεῖς καὶ γνώριμοι φιλοστόργως αὐτοὺς ὑποδέχονται, συγχαίρουσι καὶ φιλοῦσι. Θὰ διέλθουσι τὰς διακοπὰς ἀπολαμβάνοντες πᾶσαν τέρψιν καὶ ἀθῶσαν ἡδονὴν διότι ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον αὐτῶν.

Οἱ ἀμελεῖς κλαίουσι καὶ κατησχυμμένοι καὶ τεθλιμμένοι ἀπέρχονται τοῦ σχολείου· οὐδεὶς αὐτοὺς χαιρετίζει οὐδὲ συγχαίρει. Οὐδεμίαν ἡδονὴν καὶ ἀνάπαυσιν θὰ αἰσθανθῶσι κατὰ τὸν χρόνον τῶν διακοπῶν, διότι δὲν ἐξεπλήρωσαν τὸ καθήκον τῶν.

15. Ἀποχαιρετισμός.

Χαῖρε, χαῖρε, ὦ γλυκεῖα
 εὐεργέτρια σχολή.
 Ἐληξεν ἡ ἐργασία,
 ὅλοι χαίρομεν πολὺ.

Εὐτυχία, γηθοσύνη
ἔς ὅλους τοὺς ἐπιμελεῖς.
Αὐτοὺς στέφ' ἢ εὐφροσύνη,
ὄχι καὶ τοὺς ἀμελεῖς.

Εὐτυχία, εὐτυχία.
Ἄσωμεν φαιδρῶς, παιδιά.
Τί χαρά!

Ἡ μελέτη καὶ οἱ πόνοι
παύουν ὦρα των καλή.
Ὅλους τώρα στεφανώνει
μὲ τὴν δάφνην ἢ σχολή.

Δίδουσι καλὰ βραβεῖα
ἔς τὰ ἐπιμελῆ παιδιά.
Τί χαρά!

ὦ Θεέ μου, ἐκ μυχιῶν
εὐχὴν δέξαι ζωηράν:

Εἰς τοὺς φίλους τῶν σχολείων
δὸς ὑγείαν, δὸς χαράν.

Ἀγαγέ μας, Θεέ, πάλιν
εἰς τοῦ σχολείου τὴν ἀγκάλην
ἐν χαρᾷ.

Χαῖρε, χαῖρε, ᾧ γλυκεῖα
εὐεργέτρια σχολή.

Ἐληξεν ἡ ἐργασία·
ἅλοι χαίρομεν πολύ.

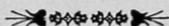
Ἐληξαν αἱ ἐξετάσεις·
χορὸς παιδῶν, ἔλθῃ νᾶσης
ἐν χαρᾷ.

I. I. ΠΟΛΥΒΙΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Β' Ο ΟΙΚΟΣ

16. Ἡ οἰκία.

Α'

Ἡ οἰκία εἶναι οἰκοδόμημα, ὡς τὸ σχολεῖον ¹.

Τὰ μέρη τῆς οἰκίας εἶναι τὰ θεμέλια, οἱ τοῖχοι, ἡ στέγη, τὸ πάτωμα, ἡ ὀροφή, αἱ θύραι, τὰ παράθυρα, τὰ διάφορα δωμάτια, αἱ κλίμακες κτλ.

Τὴν οἰκίαν κτίζει ὁ οἰκοδόμος.

Εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας χρειάζονται λίθοι, ὀπταὶ πλίνθοι, ἄσβεστος, χῶμα,

1. Ἐὰς σχετισθῶσιν ἤδη καὶ ἐπαναληφθῶσιν ὅσα ἐλέγχθησαν περὶ οἰκίας ἐν τῷ Α' ἔτει, β' τεύχει.

ἄμμος, ὕδωρ, ξύλα, σανίδες, ἤλοι, σίδηρος, κέραμοι, μόλυβδος, βαφή. Εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας χρειάζεται τῶν ἀρχιτέκτων.

Ὁ ἀρχιτέκτων εὕρισκεῖ κτίστας, τέκτονας, ξυλουργούς, ἐργάτας.

Οὗτοι πάντες ἐκτείνουν πρῶτον ἐπὶ τῆς γῆς ῥάμμα, σκάπτουν τὴν γῆν, ἀνάγουν τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας. Ἐπειτα κτίζουν καὶ οἰκοδομοῦν τὴν οἰκίαν κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀρχιτέκτονος.

Τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια χρησιμεύουν εἰς τοὺς οἰκοδόμους, εἶναι· τὸ μέτρον, ἡ μετροταινία, ἡ στάθμη, ἡ ὑδροστάθμη, τὸ ῥάμμα, τὸ σφυρίον, τὸ μυστήριον, ἡ σκαπάνη, τὸ πτυάριον, τὸ πηλοφορεῖον, τὸ χειραμάξιον, τὸ κοφίνιον καὶ ἄλλα.

Αἱ οἰκίαι κτίζονται ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς θέσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν κοινωνίαν.

Β'

Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι δὲν εἶχον οἰκίας. Οὗτοι κατώκουν εἰς σπήλαια καὶ εἰς τὰς ὄπας τῆς γῆς. Ἐπειτα ἤρχισαν νὰ κατασκευάζουν

καλύβας ἡσκηνάς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ οἰκοδομητικὴ προώδευσε καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ κτίζουσι καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας.

Διὰ νὰ κατοικήσουσι οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν οἰκίαν, δὲν ἀρκεῖ νὰ οἰκοδομήσουσι μόνον αὐτήν. Ἔχουσι ἀνάγκη καὶ πολλῶν καὶ διαφόρων σκευῶν, ἐπίπλων καὶ ἄλλων πραγμάτων. Καὶ τὰ σκεύη καὶ τὰ ἐπιπλα εἶναι ἀνάλογα τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλων σκευῶν καὶ ἐπίπλων ἀνάγκη ἔχει ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ποιμὴν· ἄλλων ὁ τεχνίτης καὶ ὁ βιομήχανος· ἄλλων ὁ ἔμπορος καὶ ἄλλων ἄλλοι.

(Λέγε ὅσα σκεύη καὶ ἐπιπλα γινώσκεις, κατὰ νεῦν διερχόμενος ἐν ἑκάστῳ τῶν δωματίων τῆς οἰκίας σου).

17. Σύγκρισις τῆς οἰκίας πρὸς τὸ σχολεῖον I.

Ὁμοιοτήτες. Ἡ οἰκία καὶ τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκοδομήματα. Καὶ τὰ δύο σύγκεινται

1. Ἐν τῇ συγκρίσει τῶν διαφόρων πραγμάτων ἐπιζητεῖται ἡ εὔρεσις τῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν αὐτῶν. Ἀναλόγως λοιπὸν

ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν, θεμελίω ν, τοίχων, στέγης, πατώματος, ὀροφῆς, θυρῶν, παραθύρων, δωματίων κτλ. Καὶ τὰ δύο ἐκτίσθησαν χάριν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἐντὸς τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς τὰ δύο ὑπάρχουν ὑπηρεταί (τίνες;).

Διαφοραί. Ἡ οἰκία εἶναι οἰκοδόμημα ἰδιωτικόν· τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκοδόμημα δημόσιον ἢ κοινόν. Ἡ οἰκία εἶναι μικρότερα τοῦ σχολείου. Ἡ οἰκία ἔχει δωμάτια περισσότερα τοῦ σχολείου. Τῆς οἰκίας αἱ διαιρέσεις εἶναι περισσότεραι καὶ διάφοροι τῶν διαιρέσεων τοῦ σχολείου. Ἡ οἰκία ἐκτίσθη, διὰ νὰ κατοικῆ ἡ οἰκογένεια, μία ἢ καὶ περισσότεραι· τὸ σχολεῖον ἐκτίσθη διὰ νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες.

Εἰς τὴν οἰκίαν διευθύνουν οἱ γονεῖς· εἰς τὸ σχολεῖον διευθύνουν οἱ διδάσκαλοι. Τὴν οἰκίαν διοικεῖ εἰς τῶν γονέων, ὁ πατήρ· τὸ σχολεῖον

τῶν ἐνταῦθα συγκρίσεων ὁ διδάσκων δύναται νὰ ποιήσῃ καὶ ἄλλας ἐπὶ ἀναλόγων πραγμάτων, ὅσον οἰκίας καὶ ναοῦ, σχολῆς καὶ ναοῦ, οἰκίας καὶ στρατῶνος, σχολῆς καὶ δικαστηρίου, ἀποθήκης καὶ ὑπογείου, νοσοκομείου καὶ σχολείου καὶ ἄλλων.

διοικεῖ εἰς τῶν διδασκάλων, ὁ διευθυντής.

Εἰς τὴν οἰκίαν διαμένομεν πάντοτε· εἰς τὸ σχολεῖον διαμένομεν μόνον τὴν ἡμέραν. Εἰς τὴν οἰκίαν τρεφόμεθα καὶ αὐξάνομεν σωματικῶς· εἰς τὸ σχολεῖον τρεφόμεθα καὶ αὐξάνομεν πνευματικῶς. Ἡ οἰκία μᾶς δίδει τὴν ζωὴν· τὸ σχολεῖον μᾶς χαρίζει τὴν καλὴν ζωὴν.

18. Κατοικίδια ζῶα καὶ χρησιμότης αὐτῶν.

Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν του δὲν δύναται νὰ ζῆ μόνος. Ἔχει τὴν ἀνάγκην καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ πολλῶν ζῶων.

Τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, κατοικοῦν συνήθως ἐντὸς τῆς οἰκίας αὐτοῦ καὶ λέγονται κατοικίδια ἢ οἰκίαι-κὰ ζῶα.

Τὰ κατοικίδια ζῶα εἶναι ἡ πτηνὰ ἢ τετράποδα.

Πτηνὰ κατοικίδια ζῶα εἶναι ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ὄρνις, ἡ νῆτσα, ὁ χῆν, ἡ ἡμερος περισσότερὰ καὶ ἄλλα.

Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

Β'. 3

Τετράποδα κατοικίδια ζῶα εἶναι τὸ πρόβατον, ἡ αἰξ, ὁ χοῖρος ὁ βοῦς, ὁ βούβαλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ ἡμίονος, ὁ κύων, ἡ γαλῆ, ἡ κάμηλος καὶ ἄλλα.

Τὰ ζῶα ταῦτα χρησιμεύουν εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους.

Καὶ ζῶντα μὲν μᾶς χορηγοῦν ἄλλα φά και τὰ πτίλα των (τίνα;). Ἄλλα μᾶς δίδουν τὸ γάλα, τὸ ἔριον καὶ τὴν κόπρον των (τίνα;). Ἄλλα μᾶς χορηγοῦν τὸ γάλα, τὴν κόπρον, τὴν ἐργασίαν καὶ ὑπηρεσίαν των (τίνα;)

Σφαζόμενα δὲ ἄλλα μᾶς παρέχουν τὸ κρέας εἰς τροφήν· τὸ δέρμα εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων ἐνδυμάτων, σκευῶν, ἐπίπλων καὶ πραγμάτων. (Τίνων τὸ κρέας, τὸ δέρμα χρησιμεύει εἰς ἡμᾶς, ὡς εἶπομεν;).

Ἄλλα μᾶς χορηγοῦν μόνον τὸ δέρμα, χρήσιμον εἰς διαφόρους ἡμῶν χρείας (τίνα;).

Ὅλων σχεδὸν τὰ ἔντερα καὶ τὰ ὀστά μᾶς εἶναι ὡσαύτως χρήσιμα εἰς πολλὰ πράγματα.

Χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα τὰ χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα ζῶα.

19. Μὴ πειράζῃς τὰ ζῶα.

Μὴ τὰ ζῶα βασανίζῃς
καὶ κτυπᾷς καὶ ἀφανίζῃς·
καὶ αὐτά, ὡς σὺ, ἐπίσης
νεῦρα ἔχουσι κ' αἰσθήσεις.

Μὴ δεικνύῃς ἀσπλαγχνίαν,
κόπτων καὶ τρυπῶν τὴν μυῖαν.
Καθὼς θέλεις σὺ νὰ ζήσης,
θέλει καὶ αὐτὴ ἐπίσης.

Ἄγαπᾷς νὰ σὲ κτυπῶσι
καὶ νὰ σὲ κακοποιῶσι.
ν' ἀφαιρῶσι τὴν τροφήν σου,
νὰ πικραίνουν τὴν ψυχὴν σου;

Ὅπως σὺ δὲν ἀγαπᾷς,
μὴ πειράζῃς μὴ κτυπᾷς
πλάσμα ζῶν καὶ ἀναπνέων
ἔνυδρον, πτηνόν, χερσαῖον.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

20. Τὸ κάθισμα.

Τὸ κάθισμα εἶναι, ὡς καὶ ἡ τράπεζα, σκεῦος οἰκισχόν.

Τὰ μέρη τοῦ καθίσματος εἶναι τὸ κυρίως κάθισμα, οἱ τέσσαρες πόδες καὶ τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων. Ἴδου αὐτά.

Τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων εἶναι ἀνύψωσις τῶν δύο ὀπισθίων ποδῶν.

Τὸ κυρίως κάθισμα συγκροτεῖται ἐκ τεσσάρων συνδέσμων ξυλίνων, καὶ τῆς ψιάθου.

Οἱ τέσσαρες πόδες ἐνοῦνται ἐκατέρωθεν μὲν καὶ ὀπισθεν διὰ δύο συνδέσμων ξυλίνων, ἔμπροσθεν δὲ δι' ἐνὸς συνδέσμου πλατέος.

Τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων συνδέεται ὡσαύτως διὰ δύο ἢ τριῶν συνδέσμων ξυλίνων καὶ πλατέων.

Τὸ κάθισμα κατασκευάζει ὁ καθιματοποιός.

Τὰ κάλλιστα καθίσματα εἶναι: τὰ ἐκ ξύλου καρύας. Εἶναι ὅμως καὶ ἐκ διαφόρων ξύλων καθίσματα.

Τὰ καθίσματα μᾶς χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ καθήμεθα καὶ ἀναπαυώμεθα ἢ ἐργαζώμεθα ἐπὶ τῆς τραπέζης.

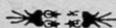
Πολλὰ καθίσματα ἀντὶ ψιάθου ἔχουν τὸ κυρίως κάθισμα καὶ τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων ἐξ ὑφάσματος ἐξαμίτου¹ ἢ ἐριούχου.

Ἄτερα καθίσματα εἶναι μεγάλα καὶ πλατέα πρὸς μεγαλειτέραν ἀνάπαυσιν.

1. Κατιπὲ ἢ βελούδου.

Ἵγιεινότερα δὲ εἶναι καὶ τὰ ἐκ ψιάθου μόνον καὶ ξύλου.

Τὰ ἐξ ὑφάσματος καθίσματα πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν, ὡς μὴ ὑγιεινά.

Γ' Ο ΝΑΟΣ

21. Ὁ ναὸς καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ.

Ὁ ναὸς εἶναι οἰκοδόμημα. Ὁ ναὸς ἔχει θεμέλια, τοίχους, στέγην, πάτωμα, ὀροφήν, θύρας καὶ παράθυρα.

Τὰ μέρη τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ πρόναος, ἡ νάρθηξ, ὁ γυναικωνίτης, ὁ κυρίως ναός, τὸ ἅγιον βῆμα.

Εἰς τὸν πρόναον ἡ νάρθηκα εἶναι ἡ τράπεζα τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὸ προσκυνητάριον.

Ἐπιθετικὸν τοῦ προνάου ἡ νάρθηκος εἶναι ὁ γυναικωνίτης.

Εἰς τὸν κυρίως ναὸν εἶναι οἱ χοροὶ τῶν ψαλτῶν, ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος, ὁ ἄμβων, τὰ στασίδια.

Τὸ ἅγιον βῆμα χωρίζεται ἀπὸ τοῦ κυρίως ναοῦ διὰ τοῦ εἰκονοστασίου. Εἰς τὸ μέσον τοῦ εἰκονοστασίου εἶναι ἡ ὠραία πύλη.

Ἐντὶς τοῦ ἁγίου βήματος εἶναι ἡ ἅγια τράπεζα, ὁ τόπος τῆς προσκομιδῆς ἢ πρόθεσις, τὸ σύνθρονον, ὁ νιπτῆρ τῶν ἱερέων, τὸ σκευοφυλαχεῖον καὶ ἄλλα.

Οἱ ναοὶ συνήθως ἔχουν καὶ αὐλήν. Εἰς τὴν αὐλήν τοῦ ναοῦ εἶναι τὸ κωδωνοστάσιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κρέμανται οἱ κώδωνες τοῦ ναοῦ.

Εἰς τὸν ναὸν ὑπάρχουν διάφορα σκεύη, ἄμφια καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς αὐτόν.

Ταῦτα θὰ μάθωμεν ἄλλοτε.

22. Τὸ σήμαντρον.

Ἐξυπνήσατε, παιδιά !

Προσευχὴ καὶ ἐργασία.

Πάλιν σήμαντρον σημαίνει.

ὁ ναὸς ἡμᾶς προσμένει.

Προσκαλεῖ φωνὴ Θεοῦ,

σήμαντρον ἐκ τοῦ ναοῦ.

Ὁ Θεὸς εὐλογητός,
 δίδει τὴν τροφήν αὐτός.

Ὅταν σκότος πλησιάζῃ,
 ἢ φωνή του πάλιν κράζει·
 «Τὸν Θεὸν ἐν προσευχῇ.
 Πᾶσα ὕμνησον ψυχί».

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

23. Οἱ εἰς τὸν ναὸν ἄνθρωποι.

Εἰς τὸν ναὸν ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι
 μᾶς διδάσκουν τὸν θεῖον λόγον, προσφέρουν εἰς
 τὸν Θεὸν τὰς κοινὰς προσευχάς, τελοῦν τὰ
 μυστήρια, ἐκτελοῦν διαφόρους ὑπηρεσίας. Οἱ
 ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ὁ ἀρχιερεὺς, οἱ ἱε-
 ρεῖς, ὁ διάκονος, οἱ ψάλται, οἱ καν-
 νάρχαι ἢ ἀναγνώσται, ὁ νεωκόρος,
 ὁ κανδηλάπτης. (Τί ἕκαστος τούτων
 πράττει;).

Εἰς τὸν ναὸν προΐσταται ὁ ἀρχιερεὺς ἢ εἰς τῶν ἱερέων· οὗτος λέγεται προεστώς. Ἀνώτατος πνευματικὸς ἄρχων τῶν ναῶν, τῶν ἱερέων καὶ ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Πατριάρχης.

Ὁ ἀρχιερεὺς εἶναι Ἐπίσκοπος, Ἀρχιεπίσκοπος Μητροπολίτης.

Ἱερεῖς, ἀλλὰ ἀξιώματα ἔχοντες, εἶναι ὁ οἰκονόμος, ὁ ἀρχιμανδρίτης, ὁ πρωτοσύγκελλος καὶ ἄλλοι.

Πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ναοῦ χρεωστοῦμεν νὰ σεβώμεθα, νὰ τιμῶμεν καὶ ἀγαπῶμεν, διότι οὗτοι εἶναι ἢ λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ ἢ ὑπηρετεῖ τοῦ ναοῦ, δηλαδὴ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ.

Οἱ λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν ἐξ ὀνόματος πάντων ἡμῶν τὰς κοινὰς προσευχάς, παρακαλοῦν τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου· τελοῦν τὰς θείας καὶ ἱεράς τελετὰς καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τούτους πρὸ πάντων χρεωστοῦμεν νὰ σεβώμεθα καὶ τιμῶμεν ἀπὸ καρδίας. Ὅστις

δὲν σέβεται· καὶ δὲν τιμᾷ τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ δὲν σέβεται οὔτε τιμᾷ αὐτὸν τὸν Θεόν.

24. Σύγκρισίς τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ σχολεῖον.

Ὁμοιότητες. Ὁ ναὸς καὶ τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκοδομήματα. Καὶ τὰ δύο εἶναι οἰκοδομήματα δημόσια καὶ συνήθως μεγάλα. Καὶ τὰ δύο χρησιμεύουν εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς τὰ δύο διδάσκειται, τρέφεται καὶ μορφώνεται ὁ ἄνθρωπος πνευματικῶς. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἱερὰ καὶ σεβαστὰ οἰκοδομήματα. Καὶ εἰς τὰ δύο χρεωστούμεν νὰ μένωμεν μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας.

Διαφοραί. Ὁ ναὸς εἶναι εὐρύτερος τοῦ σχολείου. Ὁ ναὸς ἔχει ἀπλουστέραν τοῦ σχολείου διαίρεσιν.

Τοῦ ναοῦ τὸ πάτωμα εἶναι ἐστρωμένον ἐκ μαρμάρου· τοῦ σχολείου ἐκ σανίδων.

Ὁ ναὸς χρησιμεύει εἰς ἐκτέλεσιν τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ ἄλλων καθηκόντων πρὸς τὸν Θεόν· τὸ σχολεῖον χρησιμεύει εἰς διδασκαλίαν τῶν παιδῶν.

Ὁ ναὸς νομίζεται καὶ εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ· ἡ σχολὴ νομίζεται καὶ εἶναι ὁ οἶκος τῶν Μουσῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνομιζοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων προστάτιδες τῶν γραμμάτων.

Εἰς τὸν ναὸν ἔρχονται πάσης ἡλικίας ἄνθρωποι· εἰς τὸ σχολεῖον ὑπάγουν συνήθως μόνον παῖδες. Εἰς τὸν ναὸν διδάσκει ὁ ἱερεὺς· εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκει ὁ διδάσκαλος.

Εἰς τὸν ναὸν διδάσκονται οἱ ἄνθρωποι τὰ καθήκοντά των πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς ἑαυτούς· εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκονται πρὸς τούτοις οἱ παῖδες καὶ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ὠφελίμους καὶ ἀναγκαίας εἰς τὴν ζωὴν.

Εἰς τὸν ναὸν χρεωστοῦμεν νὰ ἐρχώμεθα μόνον κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς μεγάλας ἑορτὰς· εἰς τὸ σχολεῖον χρεωστοῦν οἱ παῖδες νὰ ἔρχωνται καθ' ἑκάστην.

25. Ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευθέριος.

Ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευθέριος ἦσαν γείτονες καὶ συμμαθηταί. Καὶ οἱ δύο ἦσαν υἱοί

κηπουρῶν. Οἱ γονεῖς τοῦ Εὐσεβίου καὶ τοῦ Ἐλευθερίου ἦσαν καλοὶ, ἐνάρετοι καὶ θεοσεβεῖς. Ἄλλὰ ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευθέριος ἦσαν ὅλως διάφοροι.

Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑσπέρην ὁ μὲν Εὐσέβιος μετέβαινεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ· ἤκουε μετὰ κατανύξεως, εὐλαβείας καὶ προσοχῆς τὴν διδασκαλίαν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν· διέμενεν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἤσυχος καὶ μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ· οὐδέποτε ὠμίλει, οὔτε ἐγέλα· οὐδέποτε ἐκινεῖτο, οὔτε μετέβαινεν ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον· οὐδέποτε ἠνώχλει τοὺς παρισταμένους· οὐδὲ μᾶς καὶ οὐδέποτε ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν τῶν πλησίον, συμψάλλων μετὰ τῶν ψαλτῶν ἢ λέγων μετὰ τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ ἀναγνώστου. Κατὰ τὰς ὠρισμένας ἡμέρας ἐξωμολογεῖτο καὶ μετελάμβανεν. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐτίμων, ἐπήνουν καὶ ἠγάπων τὸν Εὐσέβιον.

Ἄλλὰ ὁ Ἐλευθέριος ἔπραττεν ὅλως τὰ ἐναντία. Ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ναὸν, ἐπαίξε καὶ περιεφέρετο εἰς τὰς ὁδοὺς· ἢ καὶ ἂν ὑπήγεν, οὐδέποτε οὔτε αὐτὸς ἠσύχαζε, προσεῖχε

καὶ ἤκουε τί ἐγένετο ἐντὸς τοῦ ναοῦ, οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους ἡσυχίαν παρεῖχεν ! Οὔτε ἐξωμολογεῖτο, οὔτε μετελάμβανεν !

Οὐδεὶς ἐτίμα, οὔτε ἠγάπα τὸν Ἐλευθέριον, διότι δικαίως ἐφρόνουν, ὅτι εἶναι ἀσεβής. (Τίνα τῶν δύο χρεωστοῦμεν νὰ μιμηθῶμεν; Τίνα τὰ καθήκοντα ἡμῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ;).

26. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸν Πλάστην τῶν ὅλων
τὸ χεῖλός μας ψάλλει·
αἰνεῖτε οἱ πάντες,
μικροὶ καὶ μεγάλοι,
αἰνεῖτε Αὐτόν.

Αὐτὸς μᾶς φωτίζει·
Αὐτὸς μᾶς θερμαίνει·
Αὐτὸς μᾶς ἐνδύει·
Αὐτὸς μᾶς εὐφραίνει·
Αἰνεῖτε Αὐτόν.

Ἐν βλέμμα Του φθάνει
τὸν κόσμον νὰ σεισῆ,
καὶ μία πνοή Του
τὴν γῆν νὰ σκοτίσῃ.
Αἰνεῖτε Αὐτόν.

Αὐτὸν τῆς ζωῆς μας
τὸν θεῖον σπινθῆρα,
Αὐτὸν τοῦ φωτός μας
τὸν μόνον δοτῆρα,
αἰνεῖται αὐτόν.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ.

27. Ἡ Κυριακή.

Ὁ Θεὸς διέταξε νὰ ἐργαζώμεθα ἐξ ἡμέρας·
Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας εἶπε νὰ κάμνωμεν
ὅλα τὰ ἔργα ἡμῶν. Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν εἶπε

νά ἀφιερῶμεν εἰς τὴν λατρείαν καὶ δοξολογίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

«Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργῶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου!».

Ταῦτα λέγει ἡ τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐβδόμη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, τὴν ὅποιαν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἐορτάζομεν, εἶναι ἡ Κυριακὴ τὴν Κυριακὴν ἐορτάζομεν, διότι κατ' αὐτὴν ἀνέστη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Τὴν Κυριακὴν πρὸ πάντων χρεωστοῦμεν νὰ ἐορτάζωμεν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ δοξολογίας ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἔτι δὲ διὰ τῶν καλῶν ἔργων.

Ἡ κραিপάλη καὶ μέθη εἰς τὰ καπηλεῖα καὶ αἱ ἄλλαι κακαὶ πράξεις δὲν ἀρμόζουν εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους.

«Θεέ μου, βοήθει καὶ φώτισέ με νὰ πράττω πάντοτε τὸ καλὸν καὶ νὰ ἀγιάζω τὸ ὄνομά Σου διὰ τῶν καλῶν μου πράξεων».

1. Ἐὰς ἀποστηθίσωσιν οἱ παῖδες τὴν περικοπὴν ταύτην.

28. ᾠσμα τῆς Κυριακῆς.

Ἡμέρα τοῦ Κυρίου.
προσέλθετε πιστοί.
Πατὴρ ἐπουρανίου
ἡμέρα σεβαστή.

Ἀκούσατε· σημαίνει
ὁ κώδων τοῦ ναοῦ.
Μᾶς κράζει, μᾶς προσμένει
ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ.

Τίς, δῶρ' ἀγάπης φέρων,
δὲν σπεύδει πρὸς Αὐτόν ;
Τίς, δὲν λατρεύει χαιρών
τὸν μόνον λατρευτόν ;

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

29. Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

Ἐν ὅλῃ προθυμίᾳ
ὑνεῖτε, ὦ παιδία,
τὴν δόξαν αἰωνίου
Πατρός, ἐπουρανίου.
Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

Στοργὴν Αὐτὸς δεικνύων
καὶ φίλος τῶν παιδίων
ἀκούει τὴν φωνὴν σας·
ἀκούει τὴν εὐχὴν σας.
Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

Τὴν βούλησιν τοῦ Πλάστου
τὰς θείας ἐντολάς Του,
παιδί', ἀκολουθεῖτε
διὰ νὰ εὐτυχῆτε.
Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

Δ' Ο ΚΗΠΟΣ

30. Τὰ δένδρα καὶ τὸ κηπάριον.

Ἴδού τὰ φύλλα τῶν δένδρων, κίτρινα καὶ μαραμμένα καταπίπτουν ὑπὸ τὰ δένδρα τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο. Τὰ δένδρα λυποῦνται καὶ ἴτανται κατηγῆ καὶ σκληρωπά, διότι χάνουν τὴν γύμνωσιν καὶ τὴν ἀποφύλλισίν των.

Τὸ ἀνθρώπιν κηπάριον, οἶκτον καὶ συμπάθειαν αἰσθανόμενον, παρηγορεῖ τὰ βαθμηδὸν γυμνούμενα δένδρα. «Μὴ λυπεῖσθε, λέγει πρὸς αὐτὰ, καλοὶ μου γείτονες καὶ φίλοι μὴ λυπεῖσθε. Ἡ ἀπώλεια τῆς ἐνδυμασίας σας εἶναι πρόσκαιρος. Μὴ κλαίετε. Ὁ πανάγαθος ἡμῶν Πατήρ, ὁ Θεός, θὰ σᾶς ἕωσῃ πάλιν λαμπροτέραν τὴν στολὴν σας».

Τὸ κηπάριον μᾶς λέγει ὅτι πρέπει νὰ ὑπομένωμεν πρόσκαιρον ἀπώλειαν καὶ στέρησιν, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν μεγαλειτέραν καὶ διαρκεστέραν εὐδαιμονίαν καὶ χαράν.

Ἐὰν τὴν μικρὰν καὶ πρόσκαιρον στέρησιν

δὲν ὑπομείνωμεν, τὴν μεγάλην καὶ διαρκῆ ἀπο-
λαυσιν καὶ εὐτυχίαν δὲν ἀπολαμβάνομεν.

31. Τὸ κηπάριον.

Κηπάριόν μου ἀνθηρόν,
σὲ ἀγαπῶ πολύ.
Τὸ χόρτον θάλλει τρυφερόν,
ἢ γῆ μοσχοβολεῖ.
Ἄνθει τὸ ρόδον νεαρόν,
τοῦ κήπου ἢ στολί.
᾿Ω ρόδον, ρόδον ἀνθηρόν,
σὲ ἀγαπῶ πολύ.

Ζεφύρου πνεῦμα ὄρροσερόν
τὴν πρασιὰν φιλεῖ.
Κηπάριόν μου ἀνθηρόν,
σὲ ἀγαπῶ πολύ.

Ὁ κύκνος παίζ' εἰς τὸ νερόν,
καὶ τὸ πτηνὸν λαλεῖ.
Κηπάριόν μου ἀνθηρόν,
σὲ ἀγαπῶ πολύ.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

32. Ἡ μηλέα.

Ἡ μηλέα εἶναι δένδρον καρποφόρον. Τὰ
μέρη τῆς μηλέας εἶναι ἡ ρίζα. ὁ κορμός, ἡ
κλῶνας.

Ἐπάρχει μηλέα ἀγρία, φυομένη ἀφ' ἑαυτῆς καὶ μηλέα ἡ ἡμερος ἢ κηπευομένη.

Ἡ ῥίζα τῆς μηλέας διατηρεῖται εἰς τὴν γῆν ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ἡ μηλέα ἔχει ῥίζαν πολυετῆ ἢ μακρόβιον.

Ὁ κορμὸς τῆς μηλέας εἶναι ξυλώδης. Λεπτύνεται καθ' ὅσον ἀνυφοῦται πρὸς τὰ ἄνω. Ὁ τοιοῦτος κορμὸς λέγεται στέλεχος. Ὁ κορμὸς τῆς μηλέας μᾶς παρέχει ξύλα χρήσιμα πρὸς θέρμανσιν.

Ἡ μηλέα κατὰ τὸ φθινόπωρον φυλλορροεῖ. Τὸ ἔαρ ἐκβάλλει πάλιν φύλλα καὶ ἄνθη, ἔπειτα δὲ καρπὸν.

Τὰ ἄνθη τῆς μηλέας εἶναι ἐρυθρόλευκα· εἶναι ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα μὲ τὰ ἄνθη τοῦ ῥόδου. Ἡ μηλέα τάσσεται εἰς τὰ ροδοειδῆ φυτά.

Ὁ καρπὸς τῆς μηλέας λέγεται μήλον. Τὸ μήλον ἔχει περικάρπιον σαρκῶδες καὶ πολύχυμον. Ἐσθθεν τοῦ περικαρπίου ὑπάρχουν διάφορα καρπίδια, τὰ ὁποῖα λέγονται γίγαρτα, κοινῶς κουκούτσια.

Τὸ περικάρπιον τοῦ μήλου τρώγομεν καθαρίζον
Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

τες τὸν φλοιὸν αὐτοῦ. Τὰ μῆλα τῆς ἀγρίας μηλέας εἶναι στυφά, τῆς δὲ ἡμέρου γλυκέα ἢ ὀξεά.

Ὁ καρπὸς τῆς μηλέας μᾶς χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων γλυκυσμάτων καὶ οἴνου περιφήμου. Ὁ οἶνος οὗτος λέγεται μηλίτης.

Σημείωσις. Ἄλλα δένδρα ὅμοια σχεδὸν καθ' ὅλα μὲ τὴν μηλέαν εἶναι ἡ ἀπιδέα ἢ ἄπιος, καὶ ἡ κυδωνέα. Ἡ κυδωνέα ὠνομάσθη οὕτω, διότι μετηνέχθη εἰς τὰς χώρας τῆμων τὸ πρῶτον ἐκ τῆς κρητικῆς πόλεως Κυδωνίας.

Πόλις Κυδωνία ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Μιχράν Ἀσίαν, ὀνομασθεῖσα οὕτω, διότι ἔχει πολλὰς κυδωνέας.

33. Τὸ μῆλον.

Τὸ μῆλον εἶναι καρπὸς τῆς μηλέας.

Τὸ μῆλον εἶναι στρογγύλον ἢ ῥοειδές.

Τὰ μῆλα εἶναι διαφόρου μεγέθους.

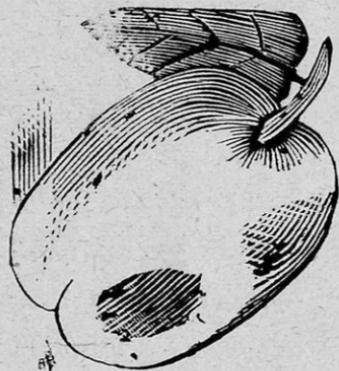
Τὸ μῆλον εἶναι ἔρυθρον ἢ ὑπέρυθρον.

Τινὰ μῆλα εἶναι κίτρινα.

Πλησιάζω τὸ μήλον εἰς τὴν ρινά μου· τὸ μήλον εὐωδιάζει. Τὸ μήλον εἶναι εὐώδες.

Τὸ μήλον ἔχει μίσχον. Ἴδου, κρατῶ τὸ μήλον ἐκ τοῦ μίσχου.

Λαμβάνω μάχαιραν· κόπτω τὸ μήλον εἰς δύο· καθ' ἓν ἐκ τῶν δύο μερῶν λέγεται ἥμισυ τοῦ μήλου. Καθ' ἓν ἐκ τῶν δύο μερῶν κόπτω πάλιν εἰς δύο. Ὅστε ἐκοψα τὸ μήλον εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐκασίον τῶν τεσσάρων μερῶν καλεῖται τέταρτον τοῦ μήλου.

Ἐξωθεν τοῦ μήλου διακρίνω τὸν φλοιόν.

Ἐσωθεν τοῦ φλοιοῦ εἶναι ἡ σὰρξ.

Ἡ σὰρξ τοῦ μήλου εἶναι λευκή, ἰσχυμώδης, γλυκεία. Τινῶν μήλων ἡ σὰρξ εἶναι ὑπόζυμος.

Ἐσωθεν τῆς σαρκὸς εἶναι τὰ σπέρματα.

Τὰ σπέρματα εἶναι καστανόχροα. Τὰ σπέρματα περιλαμβάνει τὸ περισπέρμιον.

Τὰ μήλα εἶναι κάλλιστον καὶ γλυκυτάτον ὀπωρικόν.

Τὰ μῆλα ὠριμάζουσι κατὰ τὸ θέρος· τινὰ δὲ κατὰ τὸ φθινόπωρον.

Τόποι τινὲς ἔχουσι μέγα ἐμπόριον μῆλων.

Τὰ μῆλα πρέπει νὰ τρώγωμεν μετὰ τὸ φαγητόν. Ἴνα φάγωμεν τὸ μῆλον κόπτομεν πρῶτον αὐτὸ εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐπειτα καθαρίζομεν ἕκαστον μέρος ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ περισπερμίου καὶ τρώγομεν αὐτό. Τὰ μῆλα τρώγομεν πρόσφατα.

Δὲν πρέπει νὰ τρώγωμεν πολλὰ οὔτε ἄωρα ἢ σεσηπότα μῆλα. Δὲν πρέπει νὰ τρώγωμεν παντάπασι τὰ μῆλα πρὸ τοῦ φαγητοῦ. Οἱ τρώγοντες πολλὰ ἄωρα ἢ σεσηπότα μῆλα βλάπτουσι τὴν ὑγείαν αὐτῶν. Ὡσαύτως βλάπτουσι τὴν ὑγείαν αὐτῶν καὶ οἱ τρώγοντες τὰ μῆλα πρὸ τοῦ φαγητοῦ.

Ἐκ τῶν μῆλων κατασκευάζουσι γλύκυσμα, οἶνον τὸν μηλίτην, καὶ οἶνόπνευμα.

35. Ἡ μυλέα καὶ τὰ μῆλα.

Τὰ πράσινα φύλλα,
τὰ κόκκινα μῆλα
μ' ἀρέσουσι πολὺ.

Ὡραία, ὦραία
σὲ βλέπω, μυλέα,
τοῦ κήπου στολή.

Μικρός, πῶς νὰ φθάσω
καὶ μῆλα νὰ πιάσω
ἐκεῖ 'ς τὰ κλαδιὰ ;

Χαρὰ εἰς ἐμένα,
ἂν ἐπεφτεν ἓνα
ἐδῶ 'ς τὴν ποδιὰ.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

36. Ἡ ἀμυγδαλέα.

Ἡ ἀμυγδαλέα εἶναι ἐνδύρον καρποφόρον, ἔχον τὰ αὐτὰ καὶ ἡ μηλέα μέρη Ἡ ρίζα τῆς ἀμυγδαλέας διατηρεῖται ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς τῆς μηλέας. (Εἶναι ρίζα;).

Ὁ κορμὸς τῆς ἀμυγδαλέας εἶναι κατὰ τὴν ρίζαν ἄκλων. Ἄνυφούμενος ὅμως διαμερίζεται εἰς κλάδους ἢ κλώνας. (Εἶναι τί;).

Τὰ φύλλα τῆς ἀμυγδαλέας ἔχουν σχῆμα ὠοῦ ἢ ἐλλείψεως ἐπιμήκους, εἶναι ὠοειδῆ ἢ ἐλλειψοειδῆ.

Ἡ ἀμυγδαλέα εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα ἀνθεῖ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, πολλάκις δὲ καὶ πρὸ

τῆς ἐλεύσεως τούτου. Εἰς ψυχρότερα δὲ κλίματα ἀνθεῖ βραδύτερον.

Ὁ καρπὸς τῆς ἀμυγδαλέας τὸ ἀμύγδαλον, ἔχει ἔσωθεν τοῦ περικαρπίου λιθῶδες σύμπηγμα, ὅπερ λέγεται πυρῆν, κοινῶς κουκούτσιον· ἐντὸς τοῦ πυρῆνος εἶναι τὸ σπέρμα ἢ ἀμύγδαλον. Ὁ καρπὸς τῆς ἀμυγδαλέας εἶναι δρύπη. Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ ροδάκινον, τὸ βερύκοκκον, τὸ δαμάσκηνον, τὸ κεράσιον, ἡ ἐλαία καὶ ἄλλα.

Ἵπάρχουν ἀμυγδαλέαι, τῶν ὁποίων τὰ ἀμύγδαλα εἶναι γλυκέα, καὶ ἀμυγδαλέαι, τῶν ὁποίων τὰ ἀμύγδαλα εἶναι πικρά.

Τὰ γλυκέα ἀμύγδαλα ἔχουν γεῦσιν ἡδίστην. Ἐξ αὐτῶν κατασκευάζεται ποτόν τι, τὸ ὁποῖον λέγεται σομάδα.

Τὰ πικρὰ ἀμύγδαλα ἔχουν γεῦσιν πικράν. Ὁ τρώγων πολλὰ πικρὰ ἀμύγδαλα δηλητηριάζεται.

Υπάρχουν ἀμύγδαλα σκληρὰ καὶ ἀπαλά.

Ἡ νῆσος Χίος παράγει πολλὰ καὶ κάλλιστα ἀπαλά ἀμύγδαλα.

Τοῦ καρποῦ τῆς ἀμυγδαλῆς τρώγεται ὄχι τὸ περικάρπιον, ἀλλὰ τὸ ἐντὸς τοῦ πυρῆνος σπέρμα.

37. Ἡ ροδῆ. 1

Ἡ ροδῆ εἶναι φυτόν. Τὰ μέρη τῆς ροδῆς εἶναι ἡ ρίζα, ὁ κορμὸς ἢ καυλός, τὰ φύλλα. Κατὰ τὸ ἔαρ ἡ ροδῆ ἔχει καὶ ἄνθη.

Ἡ ρίζα τῆς ροδῆς εἶναι ἰνώδης.

Ἡ ροδῆ εἶναι θάμνος. ὁ καυλὸς τῆς ροδῆς ἔχει ἀκάνθας.

Τὰ φύλλα τῆς ροδῆς ἔχουν τὸ σχῆμα τοῦ ῥοῦ· εἶναι ῥοειδῆ καὶ ὀδοντωτά. Εἶναι τραχέα.

Τὸ μακρὸν καὶ λεπτὸν μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ

1. Ἐπανάλαβε καὶ σχέτισον ὅσα περὶ ρόδου καὶ ροδῆς ἐγράφησα εἰς ἔτος Α', τεῦχος Β', ἀνάγνωσμα 25.

φύλλον. στηρίζεται ἐπὶ τοῦ κλωνός, λέγεται μί-
σχος. Τὸ πλατὺ μέρος τοῦ φύλλου λέγεται
δίσκος. Ἐντὸς τοῦ δίσκου ἐξαπλοῦνται τὰ νεῦ-
ρα. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ φύλλου εἶναι πρασι-
νωτέρα καὶ στιλπνοτέρα ἢ ἡ κάτω. Διὰ τῆς ἄνω
ἐπιφανείας τοῦ φύλλου τὸ φυτὸν ἐκπέμπει τὰς
ἐπιπλαθεῖς οὐσίας, ἐκπνέει· διὰ δὲ τῆς κάτω
ἀπορροφᾷ τὰς χρησίμους τοῦ ἀέρος οὐσίας,
εἰσπνέει.

Τὸ ἄνθος τῆς ροδῆς εἶναι τὸ γνωστὸν ρόδον, τὸ
ὁποῖον περιεγράφη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος 1.

Ἡ ροδῆ εἶναι φυτὸν ὃ, μόνον χρήσιμον, ἀλλὰ
καὶ κοσμητικόν. Ὁ τόπος, ἔνθα ὑπάρχουν πολλαὶ ρο-
δαί, λέγεται ροδών.

(Εἰς τί χρησιμεύει τὸ ρόδον; Τί χρῶμα ἔχει;
Τίνα τὰ μέρη τοῦ ρόδου; Πῶς λέγεται κοινῶς τὸ
ρόδον;).

38. Ἡ ροδακινέα.

Ἡ ροδακινέα εἶναι δένδρον ὀπωροφόρον, ὡς
ἡ μηλέα, καὶ ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ αὕτη μέρη.

1. Ὅρα ἔτος Α', τεῦχος Β'.

Ὁ σπόρος τῆς ροδακινέας φυτευόμενος βλαστάνει μετὰ ἓν ἔτος.

Τὰ φύλλα αὐτῆς ἔχουν τὰ ἄκρα κεκομμένα, ὡς οἱ ὀδόντες τοῦ πρίονος. Τὰ φύλλα τῆς ροδῆς εἶναι πριονωτά. Ὁ καρπὸς τῆς ροδακινέας, τὰ ροδάκινα, εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν καρπὸν τῆς ἀμυγδαλέας· εἶναι δρῦπη.

Τοῦ καρποῦ τούτου τὸ περικάρπιον εἶναι σαρκῶδες, εὐχρημον καὶ λίαν ὠρέλιμον εἰς τὴν γεῦσιν.

Ἡ ροδακινέα μετηνέχθη εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας ἐκ τῆς Περσίας· διὰ τοῦτο οἱ ἀρχατοὶ ὠνόμαζον τοὺς καρποὺς αὐτοὺς μήλα περσικά.

Σημείωσις. Καὶ ἡ βερικοκκέα εἶναι δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ροδακινέαν.

Ὁ καρπὸς τῆς βερικοκκέας εἶναι τὰ βερύκοκκα. Καὶ τὸ βερύκοκκον εἶναι δρῦπη.

Τοῦ καρποῦ τούτου τὸ περικάρπιον ἔχει γεῦσιν εὐάρεστον.

Ἡ βερικοκκέα μετηνέχθη ἐκ τῆς Ἀσίας.

Υπάρχουν βερύκοκκα, ἔχοντα πυρῆνα πικρὸν, καὶ ἄλλα, ἔχοντα πυρῆνα γλυκύν.

Ἐκ τῶν πυρήνων τῶν βερυκόκκων ἐξάγουσι ἔλαιον ἢ ὕδωρ κομμωτικόν 1.

38. Τὸ μελίκηρον.

Ὁ Κλεάνθης περιεπάτει κατὰ τινα ἡμέραν τοῦ ἔαρος μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς τὸν κήπον. Ἐκεῖ, εἰς ἓν τῶν ἄκρων τοῦ κήπου ὑπῆρχον κυφέλαι μελισσῶν. Αἱ μέλισσαι περιβομβοῦσαι ἐπέτοντο περὶ τὴν κυφέλην· ἀλλὰ ἔφευγον μακρὰν καὶ ἄλλαι ἐπέστρεφον.

Ὁ Κλεάνθης πλησιάσας ἔβλεπε τὰς εἰσερχομένας μελίσσας· ἔβλεπεν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν ὕλην τινὰ κιτρίνην, ἔχουσαν σχῆμα φακῆς.

— Πάτερ, πάτερ, ἐφώνησεν ὁ Κλεάνθης, ἔλθέ, παρακαλῶ, ἔλθέ· ἰδὲ ἐκεῖ εἰς τοὺς πόδας τῶν εἰσερχομένων μελισσῶν· τί ἔχουν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν.

— Ἐχουν ὕλην, υἱέ μου ἀπεκρίθη ὁ πατήρ τοῦ Κλεάνθους, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ κατασκευάσουν τὸ μελίκηρον.

— Τί εἶναι τὸ μελίκηρον, πάτερ μου;

1. Χρήσιμον εἰς τὸ νὰ ἀλείφουν τὴν κόμην, τὰ μαλλιά.

— Τὸ μελίκηρον, τέκνον μου, εἶναι μέλι καὶ κηρίον. Τὸ μέλι, ἐπειδὴ εἶναι οὐσία ρευστή, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μένη ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον θῆκαι πρὸς ἐναποθέτησιν αὐτοῦ. Αἱ θῆκαι αὗται κατασκευάζονται ὑπὸ τῶν μελισσῶν τεχνικώτατα διὰ τοῦ κηροῦ. Σύγκεινται ἐκ πολλῶν ὀπῶν ἐξαγώνων καὶ κανονικωτάτων. Ἐντὸς τούτων τῶν ὀπῶν ἐναποτίθεται ὑπὸ τῶν μελισσῶν τὸ μέλι. Τόσον δὲ τεχνηέντως εἶναι κατασκευασμένοι αἱ θῆκαι αὗται, ὥστε ἂν καὶ εἶναι ἀντεστραμμένοι, τὸ μέλι δὲν χύνεται. Οἱ μελισσοῦργοι λαμβάνουν τὸ μελίκηρον, πιέζουν αὐτὸ καὶ χωρίζουν τὸ μέλι ἀπὸ τοῦ κηρίου. Ἀλλὰ καὶ ἠνωμένον, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς κυψέλης, πωλεῖται εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ μελίκηρον.

39. Ἡ μέλισσα.

Ἡ μέλισσα πετᾷ
ἐπιμελής, ἐργατική·
πετᾷ ἐδῶ, πετᾷ ἐκεῖ,
πετᾷ πετᾷ,
ἢ μέλισσα πετᾷ.

Δὲν κάθηται ποτέ·
ἀνοίγει τὰ μικρὰ πτερά·
ἔστο ἔργον τρέχειμὲ χαρά·
Ποτέ, ποτέ,
δὲν κάθηται ποτέ.

40. Ἡ συγκομιδὴ τῶν ἐλαιῶν.

Α'.

Μετὰ τὸν τρυγητὸν ἄρχεται ἡ συγκομιδὴ τῶν ἐλαιῶν. Αἱ ἐλαῖαι εἶναι ὁ καρπὸς τῆς ἐλαίας. Ἡ ἐλαία εἶναι φυτὸν ἀειθαλὲς καὶ μελαγχολικόν.

Ἡ ἐλαία ἔχει ρίζαν, κορμόν, κλώνας καὶ φύλλα.

Ἡ ρίζα τῆς ἐλαίας συγκροτεῖται ἐκ πολλῶν καὶ ξυλωδῶν πρέμνων, εἶναι πρεμνώδης. Ὁ κορμὸς τῆς ἐλαίας ἀνυψοῦται ἱκανῶς ἄκλων καὶ ξυλώδης, ἔπειτα χωρίζεται εἰς κλώνας ἢ κλάδους· ὁ κορμὸς τῆς ἐλαίας εἶναι στέλεχος. Τὰ φύλλα τῆς ἐλαίας εἶναι ὡοειδῆ ἐλλειψοειδῆ.

Ἡ ἐλαία κατάγεται ἐκ τῆς ἀγρίας ἐλαίας. Διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ καὶ τῆς καλλιέργειας βελτιοῦνται καὶ παράγει καρποὺς ἔχοντας ἔλαιον.

Τῆς ἀγρίας ἐλείας ὁ καρπὸς ἢ δὲν ἔχει ποσῶς ἔλαιον, ἢ ἔχει ὀλίγιστον.

Ἡ ἐλαία ἀνθεῖ κατὰ τὸ ἔαρ· ἐκ τῶν ἀνθέων γίνονται καρποὶ πρασινωποὶ καὶ ὠσειδεῖς. Ὁ καρπὸς τῆς ἐλαίας ἔχει ἔσωθεν τοῦ περικαρπίου λιθῶδες σύμπηγμα, ὅπερ λέγεται πυρῆν. Ἐντὸς τοῦ πυρῆνος εἶναι τὸ σπέρμα. Ὁ τριτοῦτος καρπὸς λέγεται δρύπη.

(Τίς ἄλλος εἶναι ὅμοιος καρπὸς ;).

Αἱ ἐλαῖαι εἶναι πολλαὶ καὶ διάφοροι κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ποιότητα.

Αἱ ἐλαῖαι ὠριμάζουσι κατὰ τὸ φθινόπωρον. Τὸ χρῶμα τῶν ὠρίμων ἐλαιῶν εἶναι μέλαν ἢ ὑπομέλαν.

Β'

Ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν, οἱ ἐργάται πορεύονται εἰς τὸν ἐλαιῶνα, ἔχοντες κλίμακας καὶ μικροὺς σάκκους. Τοὺς σάκκους τούτους κρεμοῦν πρὸ αὐτῶν. στρίζουσι τὴν κλίμακα ἐπὶ τινος κλάδου τῆς ἐλαίας· ἀναβαίνουν ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ συλλέγουσι ἐκεῖθεν ὅσας ἐλαίας δύνανται. Ἐπειτα κατέρχονται, φέρουσι εἰς ἄλλον κλάδον τὴν κλί-

μακα καὶ πράττουσιν τὸ αὐτό. Οὕτω περιέρχονται ὅλον τὸ φυτὸν καὶ συλλέγουσιν τὸν καρπὸν αὐτοῦ. Τὸν ἔμπροσθεν αὐτῶν σάκκον πληροῦμενον κενόνουσι οἱ ἐργάται ἐντὸς ἄλλου μεγαλειτέρου σάκκου ἢ κανίστρου. Τοῦτο πράττουσιν, ἕως ὅτου ὅλου τοῦ ἐλαιῶνος αἱ ἐλαίαι συλλεχθῶσιν καὶ μετακομισθῶσιν εἰς τὰς ἀποθήκας. Ἡ δὲ μετακόμισις γίνεται ὅπως ἡ τῶν σταφυλῶν.

Ἀλλαχοῦ ραβδίζουσιν τὰς ἐλαίας καὶ τὰς ρίπτουσιν κατὰ γῆς, ἔπειτα συλλέγουσιν αὐτὰς κάτωθεν. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀφροσύνη τῶν γεωργῶν καὶ κυρίων τῶν ἐλαιῶν· διότι καταστρέφουσιν τοιοῦτοτρόπως τοὺς βλαστοὺς τῆς ἐλαίας, ἀκριβῶς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ καρποφορήσουσιν τὸ ἐπόμενον ἔτος. Χάριν τοῦ συμφέροντος ἡμῶν πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὸ ράβδισμα τῶν ἐλαιῶν.

41. Ἡ κέρασος.

Ἡ κέρασος εἶναι δένδρον ὀπωροφόρον. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ ἐλαία μέρη.

Ἡ ρίζα τῆς κέρασου εἶναι πρεμνώδης.

Ὁ κορμὸς τῆς κέρασου εἶναι στέλεχος.

Τὰ φύλλα τῆς κέρασου εἶναι ἑλλειψοειδῆ καὶ ὀδοντωτά.

Ἡ κέρασος ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ροδοειδῶν φυτῶν.

Ἡ κέρασος εἶναι φυτὸν φυλλορροῦν ἢ φυλλοβόλον. Θάλλει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, ἐκβάλλουσα ἄνθη λευκά, ἐκ τῶν ὁποίων γίνονται τὰ κεράσια.

Τὰ κεράσια κρέμανται πολλά, ἠνωμένα διὰ μακροῦ μίσχου καὶ ἔχουν σχῆμα στρογγύλον.

Ὁ καρπὸς τῆς κέρασου εἶναι δρύπη. Γινώσκω καὶ ἄλλους τοιοῦτους καρπούς. (Τίνας;).

Τὰ κεράσια εἶναι σαρκῶδες, πολύχυμον καὶ ἄριστον ὀπωρικόν. Πρὶν νὰ ὠριμάσουν ἔχουν τὸ χρῶμα πράσινον. Ἐπειτα, ἀρχόμενα νὰ ὠριμάζουν, γίνονται κίτρινα. Τέλος, ἀφοῦ ὠριμάσουν, γίνονται ἐρυθρὰ ἢ μέλινα.

Ὁριμάζουν κατὰ Μάιον. Εἶναι τὸ πρῶτον ὀπωρικόν. Εἶναι ὁ πρόδρομος τῶν ὀπωρικῶν.

Τοῦ κερασιου τρώγομεν τὸ περικάρπιον. Ἐσθθεν τοῦ περικαρπίου εἶναι ὁ πυρήν.

Ἡ κέρασος μετηνέχθη εἰς τὰς γῶρας ἡμῶν ἐκ τῆς κόλλεως Κερασοῦντος.

Σημείωσις. Εἶδος κεράσου εἶναι καὶ ἡ βυσσινέα.

Ἡ βυσσινέα εἶναι σχεδὸν ὁμοία μὲ τὴν κέρασον.

Ὁ καρπὸς τῆς βυσσινέας εἶναι τὰ βύσσινα. Τὰ βύσσινα εἶναι ὀξέα· ἐκ τούτων κατασκευάζομεν ἄριστον σακχαρόπηκτον, γλυκό, καὶ δροτιστικὸν σιρόπιον, τὴν βυσσινάδα.

42. Τὸ πέταλον.

Χωρικός διήροχeto διὰ τῶν ἀγρῶν μετὰ τοῦ υἱοῦ του Αἰσχύλου. Καθ' ὁδὸν ἰδὼν πέταλον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

— Λάβε τὸ πέταλον τοῦτο, τέκνον μου.

— Ἄ! εἶναι ἀνάξιον τοῦ κέρπου νὰ κύψῃ τις χάριν τόσον μηδαμινοῦ πράγματος, εἶπεν ὁ Αἰσχύλος.

Ὁ πατὴρ οὐδὲν εἶπεν. Ἐκυψε μόνον, παρέλαβε τὸ πέταλον καὶ ἐβίλεν αὐτὸ εἰς τὸν σάκχον. Ἦλθον μετ' ὀλίγον εἰς τι μικρὸν χωρίον.

Ὁ πατήρ ἐπώλησε τὸ πέταλον ἀντὶ δύο γροσίων καὶ ἠγόρασε κεράσια. Ἐξήλθον πάλιν εἰς τὴν ὁδόν. Ὁ ἥλιος ἦτο καυστικός. Δὲν ὑπῆρχε καθ' ὁδὸν οὔτε οἰκία, οὔτε δένδρον εὐσκιον, οὔτε πηγὴ. Ὁ Αἰσχύλος ἐδίψα· μόλις ἠκολούθει τὸν πατέρα του. Ὁ πατήρ τότε κρυφίως ἔρριπεν ἓν κεράσιον. Ὁ Αἰσχύλος ἔσπευτεν, ἤρπασε καὶ κατεβρόχθισε τὸ κεράσιον. Μετὰ τινα λεπτὰ ἄλλο κεράσιον, ἀρεθὲν ὑπὸ τοῦ πατρός, ἤρπάγη ὠταύτως ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. Οὕτω συναθροίσας ἓν πρὸς ἓν ἔφαγε τὰ κεράσια, τὰ ὅποια ἠγόρασεν ὁ πατήρ εἰς τὸ χωρίον.

Ὅταν δὲ τὸ τελευταῖον κεράσιον κατεβρόχθισεν ὁ Αἰσχύλος, ὁ πατήρ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ἐάν, υἱέ μου, ἀπαξ ἔκυπτες, ἵνα παραλάβῃς τὸ πέταλον, δὲν θὰ ἔκυπτες ἤδη τοσάκις, ἵνα συναθροίσῃς τὰ κεράσια, τὰ ὅποια ἠγόρασα διὰ τῆς ἀξίας τοῦ πετάλου ἐκείνου. Μάθε λοιπὸν καλῶς, ὅτι καὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα ἔχουν ἀξίαν καὶ δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν αὐτά.

Ε' ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

43. Ὁ Θεὸς ἐπλασε τὰ πάντα.

Ὁ Ζαχαρίας ἐπαίζεν εἰς τὸν κήπον. Παρέκει ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἰργάζετο. Εὐρὼν ὁ Ζαχαρίας ὠραῖόν τι ἄνθος, ἀπέκοψεν αὐτὸ καὶ ἐκόμισε πρὸς τὸν πατέρα.

— Ἴδέ, πάτερ μου, τί ὠραῖον ἄνθος εἶναι ! Τί λαμπρὸν ἐρυθρόλευκον χρῶμα ἔχει ! Πόσον εὐώδες εἶναι ! Τίς ἐπλασε, πάτερ, τὸ ἄνθος ;

— Ὁ Θεός, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν χρυσαλὶς τις ἐκάθισεν ἐπὶ τινος κλάδου ἐκεῖ πλησίον. Ὁ Ζαχαρίας ὠρμησεν, ἵνα συλλάβῃ τὴν χρυσαλίδα. Ἄλλ' ὁ πατήρ ἐμπόδισεν αὐτόν.

— Διὰ τί, πάτερ, δὲν μὲ ἀφίνεις νὰ συλλάβω τὴν χρυσαλίδα ; Θέλω νὰ παίξω μετ' αὐτῆς.

— Παίξων μετὰ τῆς χρυσαλίδος, εἶπεν ὁ

πατήρ, θὰ φονεύσης, τέκνον μου, αὐτήν· οὕτω
θὰ δυσαρεστήσης τὸν Θεόν· διότι καὶ ἡ χρυσαλὶς
εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὡς σύ.

— Ἡ χρυσαλὶς εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ!
ἀνέκραξεν ὁ Ζαχαρίας. Δὲν πιστεύω.

— Ναί, υἱέ μου, εἶπεν ὁ πατήρ· καὶ ἡ χρυ-
σαλὶς καὶ τὰ ἄνθη καὶ τὰ πτηνὰ καὶ πάντα,
ἅσα βλέπομεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, εἶναι ἔρ-
γα τοῦ Θεοῦ. Ὡς ὁ λαμπρὸς ἥλιος, οὕτω καὶ
ὁ εἰς τὸν βόρβορον κυλιόμενος σκώληξ ἐδημι-
ουργήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Εἰς μόνος, ὁ Θεός·
εἶναι ὁ ποιητής ὁ ρ α τ ὦ ν τ ε π ά ν τ ω ν καὶ
ἀοράτων.

44. Ὁ μόνος ποιητής.

Ποῖος κάμνει τὰ φυτά,	Ποῖος σπεῖρ' εἰς τὰ βουνά,
καὶ διατηρεῖ αὐτά,	τ' ἄνθη τὰ ἔαρινά,
κ' ἐκ τοῦ ὕψους τὴν αὐγὴν	καὶ τὸν κῆπον τὸν ξηρόν,
χύνει δρόσον εἰς τὴν γῆν;	κάμνει πάλιν ἀνθηρόν;

Μάθε, τέκνον, μάθε τίς
εἶν' ὁ μόνος ποιητής·
Εἶν' ἐκεῖνος, ἵπου ἐκεῖ
εἰς τὰ ὕψη κατοικεῖ.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

45. Τί γίνεται ο ήλιος τὴν νύκτα.

— Τι γίνεται ο ήλιος τὴν νύκτα, πάτερ ;
ἠρώτησεν ὁ Μιλτιάδης τὸν πατέρα του.

— Ὑπάγει νὰ ἐξυπνήσῃ ἄλλα παιδιά, τέκνον μου, ἀπήντησεν ὁ πατήρ. Ὑπάγει νὰ φέξῃ καὶ εἰς ἄλλα καλὰ παιδιά νὰ μελετήσῃ, καὶ ἐκεῖνα τὰ μαθήματά των. Ὑπάγει νὰ θερμάνῃ καὶ ζωογονήσῃ καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ πράγματα.

— Καὶ ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ ἄλλος κόσμος, πάτερ ; ἠώτησε πάλιν ὁ Μιλτιάδης.

— Ἐνεῖ, τέκνον μου, ἐκεῖ, ὀπισθεν τοῦ μέρους, ὅπου ὁ ήλιος ἐκρύφθη, ἔδυσε.

— Καὶ ἀφοῦ θὰ πράξῃ καὶ ἐκεῖ ὅ,τι πράττει εἰς ἡμᾶς, τί θὰ γίνῃ, πάτερ ; πάλιν ἠρώτησεν ὁ Μιλτιάδης.

— Θὰ δύσῃ καὶ ἐκεῖ, εἶπεν ὁ πατήρ. θὰ ὑπάγῃ ἀκόμη περαιτέρω νὰ πράξῃ τὸ αὐτό.

Τιουτοτρόπως θὰ διέλθῃ πολλοὺς τόπους, ὡς τὸν ἰδικόν μας. Τέλος θὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς ἡμᾶς. Ἀλλὰ ἄλλοτε, τέκνον μου, θὰ μάθῃς καλλίτερον πῶς γίνεται τοῦτο. Τώρα ἀρκεῖ ὅσον ἔμαθες.

46. Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ ἥλιος.

Ὁ Μιλτιάδης εἶναι παιδίον ἑπτὰ ἐτῶν. Ἐγείρεται πάντοτε πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Κάθεται πλησίον τοῦ παραθύρου καὶ μελετᾷ τὰ μαθήματά του.

Ἀνατέλλει ὁ λαμπρὸς ἥλιος, χαιρετίζει τὸν Μιλτιάδην καὶ λέγει πρὸς αὐτόν·

— Καλὴ ἡμέρα, καλὸν παιδίον! Ἦκουσα ὅτι ἠγέρθης πρῶτ' καὶ θέλεις νὰ μελετήσης· ἰδοὺ φέγγω λαμπρῶς πρὸς χάριν σου· μελέτα, μελέτα, καλὸν παιδίον.

— Σὲ εὐχαριστῶ, λαμπρὲ μου ἥλιε, σὲ εὐχαριστῶ, λέγει ὁ Μιλτιάδης. Ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦτο ἀνέτειλας; Μόνον διὰ νὰ φέξης εἰς ἐμὲ νὰ μελετήσω;

— Ὅχι, καλὸν παιδίον, ὄχι, ἀποκρίνεται ὁ ἥλιος. Ἐχω καὶ ἄλλην σπουδαίαν ἐργασίαν. Ἀκουστον· θὰ θερμάνω καὶ ζωογονήσω τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ καὶ ἅπασαν τὴν φύσιν. Ἄπαντα τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα ἐμοῦ περιμένουν· ἅπαντα ἐγὼ τὰ ζωογονῶ· ἅπαντα ἐγὼ τὰ εὐεργετῶ.

— Εὐγε, καλέ μου ἥλιε, ἀπαντᾶ ὁ Μιλτιάδης.
Θὰ προσπαθήσω καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι εὐεργετικός,
ὅπως σύ.

47. Ἡ πρωΐα.

Μετὰ μακρὰν νυκτὸς σιγὴν
λαλεῖ τὸ χελιδόνι.
Αὐγὴν ἐφώτισε τὴν γῆν
καὶ τὰ βουνὰ χρυσώνει.

Ἐξύπνησε καὶ τὸ παιδί.
τὸ ἔργον ἐτοιμάζει.
Πλὴν πρῶτ' ἀρχίζει τραγωδεῖ
καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

48. Ὁ υἱὸς τοῦ νεωκόρου.

Ὁ Θεόφραστος ἦτο υἱὸς νεωκόρου.

Κατῶκουν εἰς οἰκίσκον κείμενον ἐντὸς τῆς αὐλῆς
τοῦ ναοῦ. Παρὰ τὴν κατοικίαν των εἶχον κῆ-
πον μικρόν. Τὸν κῆπον τοῦτον ἐκαλλιέργει ὁ
νεωκόρος καὶ ἐλάμβανε τὰ ὀπωρικὰ καὶ τὰ λά-

χανα, ὅτα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειάν των.

Ὁ νεωκόρος ἠγόρασε δάμαλιν καὶ ἔτρεφεν αὐτὴν διὰ χόρτων τοῦ κήπου. Μίαν ἡμέραν ὁ Θεόφραστος παρέλαβε τὴν δάμαλιν καὶ μετέβη εἰς τὸν κήπον. Ὡδήγει τὴν δάμαλιν εἰς τὰ ἀφύτευτα μέρη τοῦ κήπου, διὰ νὰ φάγη τὰ χόρτα, ὅτα ἐφύοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἴδὼν ὅμως ἐπὶ τινος ἀπιδέας ὄριμα ἀπίδια, καταλείπει τὴν δάμαλιν καὶ ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῆς ἀπιδέας, διὰ νὰ φθάσῃ τὰ ἀπίδια.

Ἐν τούτοις ἡ δάμαλις, μείνασα μόνη, εἰσέρχεται εἰς τὰ φυτευμένα μέρη τοῦ κήπου, καὶ ἀρχίζει νὰ τρώγῃ τὰ λάχανα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Θεόφραστος ἐκ τῆς ἀπιδέας κατέρχεται ταχέως, λαμβάνει ράβδον καὶ τύπτων προσπαθεῖ νὰ ἐκδιώξῃ τὸ ζῷον ἐκ τοῦ κήπου.

Ἄλλὰ ὁ νεωκόρος, ὅστις ἐβλεπε πάντα ταῦτα ἐκ τῆς οἰκίας, προσελθὼν λέγει πρὸς τὸν Θεόφραστον.

— Διατί οὕτω σκληρῶς τύπτεις τὴν δάμαλιν; Ἐὰν μὴ σὺ ἐγκατέλειπες αὐτὴν καὶ ἀνέβαινες ἐπὶ τῆς ἀπιδέας, τὰ λάχανα δὲν θᾶ

κατεστρέφοντο. Ἄξιος τιμωρίας εἶσαι σύ, καὶ ὄχι ἡ ἀθῶα δάμαλις. Σοῦ συγχωρῶ τώρα τὸ σφάλμα, υἱέ μου, Πρόστεχε ὁμως νὰ εἶσαι εἰς τὸ ἐξῆς φρονιμώτερος.

49. Ὁ πρωϊνὸς ὕπνος.

Ὁ Περικλῆς ἠγάπα τὸν πρωϊνὸν ὕπνον. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγερθῆ ἑνωρίς.

Ἀνέτελλεν ὁ λαμπρὸς ἥλιος καὶ ὁ Περικλῆς ἐκοιμᾶτο. Δὲν ἤκουεν ὁ Περικλῆς τὸ «Καλὴ ἡμέρα, καλὸν παιδίον!» ὅπως ὁ Μιλτιάδης.

Ὁ πατήρ τοῦ Περικλέους ἠγείρετο καὶ ἐκάλει αὐτὸν νὰ ἐγερθῆ. Ὁ Περικλῆς ἔλεγε τώρα, καὶ ἔστρεφε πρὸς τὴν ἄλλην πλευράν.

Ὁ πατήρ τοῦ Περικλέους ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν του· ἀναχωρῶν ἐφώναζε τὸν Περικλέα νὰ ἐγερθῆ. Ὁ Περικλῆς ἔλεγε τ ὄ ρ α, καὶ ἔστρεφε πάλιν πρὸς τὴν ἄλλην πλευράν.

Οἱ ὑπνρέται ἀρήρουν τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰς σινδόνας· ἠνάγκαζον αὐτὸν νὰ ἐγερθῆ, τριγείρετο, ἔτριβε τοὺς ὀφθαλμούς, ἔκλαιε, περιεφέρετο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ἦρχετο ἡ ὥρα τοῦ σχολείου. Ὁ Περικλῆς ἀνεχώρει εἰς τὸ σχολεῖον, χωρὶς νὰ μελετήσῃ τὸ μάθημά του. Ἐλάμβανε πάντοτε κακοὺς βαθμούς.

Ἐπὶ τέλους συνείθισε νὰ ἐγείρηται μόνος· εἶχεν ὥραν νὰ μελετᾷ. Ἐμάνθανε τὰ μαθήματά του· ἐλάμβανε καλοὺς βαθμούς· ἠγαπάτο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ ὑπὸ τῶν γονέων του.

50. Τὰ δύο διάφορα παιδιά.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Ἀριστείδης ἦσαν γείτονες. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐφοίτων εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος ἦτο παιδίον πολὺ διάφορον τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἠγείρετο λίαν πρῶτῃ, ἦτοιμάζετο καὶ μετέβαινεν εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ διδασκαλὸς ἦτο πολὺ εὐχαριστήμενος ἐκ τῆς ἐπιμελείας καὶ τακτικῆς φοιτήσεως τοῦ Κωνσταντίνου.

Ὁ Ἀριστείδης ἠγάπα τὸν πρῶτὸν ὕπνον· πάντοτε ἠγείρετο ἀργά· πάντοτε ἤρχετο εἰς τὸ σχολεῖον μετὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ μαθήματος. Ὁ

διδάσκαλος παρεπονεῖτο πάντοτε διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ Ἀριστείδου καὶ διότι ἤρχετο ἐξώρας.

Ἐγὼ ἀγαπῶ καὶ ζηλεύω καὶ θέλω νὰ μιμηθῶ τὸν

51. Ὁ μυλωθρός καὶ ὁ υἱός του.

Μυλωθρός ἐκάθητο ἐπὶ ὄνου καὶ μετέβαινε μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὸν μύλον.

Ὁ υἱός ἦτο περίπου δέκα τεσσάρων ἐτῶν. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησαν αὐτοὺς δύο ὄδοιπόροι· οὗτοι ἐκάκισαν τὸν πατέρα ὡς σκληρόν, διότι αὐτὸς μὲν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὄνου, ὁ δὲ παῖς ὄδοιπόρει πεζός.

Ὁ μυλωθρός ἐνόμισεν, ὅτι τῶ ὄντι ἦτο σκληρός· κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄνου καὶ ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν υἱόν. Ὀλίγον περαιτέρω ἄλλοι ὄδοιπόροι ἀπήντησαν αὐτοὺς· οὗτοι ἔλεγον, ὅτι ὁ πατήρ εἶναι μωρός, διότι εἶχε τὸν παῖδα ἐπὶ τοῦ ὄνου, αὐτὸς δὲ ἔβαινε πεζός.

Ὁ μυλωθρός καὶ πάλιν ἐνόμιτεν, ὅτι κακῶς ἔπρατε· κατεβίβασε τὸν υἱόν καὶ οἱ δύο ὄδοιπόροι πεζοί. Ὀλίγον περαιτέρω ἄλλοι ὄδοιπόροι ἤλεγξαν καὶ τοὺς δύο ὡς ἀνοήτους, διότι, ἐνῶ

ὁ ὄνος οὐδὲν φορτίον ἔφερον, αὐτοὶ καὶ οἱ δύο ἐβάδιζον πεζοί.

— Ἴδου, τέκνον μου, εἶπεν ὁ μυλωθρός· ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀρέσκη τις εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Φρόντιζε λοιπὸν μόνον νὰ πράττης τὸ ὀρθὸν καὶ πρέπον, ἀδιαφέρει δὲ πρὸς τὰς ἐπικρισεις τοῦ τυχόντος.

52. Ἡ ὑπακοή.

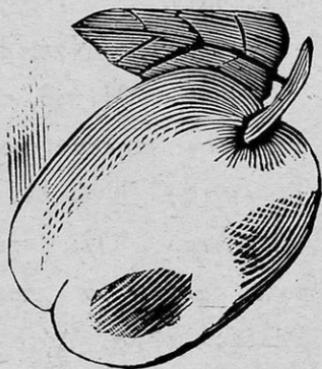
Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἑλένη ἔπαιζον εἰς τὸν κήπον ὑπὸ μεγάλην μηλέαν· ἡ μήτηρ περαιτέρω καθήμενη, ἔραπτεν.

Ὀδησεύς. Ἑλένη, ἰδοὺ ἐν μηλον. Πόσον ὠραῖον εἶναι! Θὰ κόψωμεν καὶ θὰ φάγωμεν αὐτό.

Ἑλένη. Τί λέγεις, Ὀδησεῦ; Δὲν ἐνθυμεῖσαι τί εἶπε προχθὲς ἡ μήτηρ;

Ὀδυσεύς. Τί εἶπε; Δὲν ἐνθυμοῦμαι.

Ἑλένη. Εἶπεν, ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ τρώ-

γωμεν τὰ μῆλα, τὰ ὅποια πίπτουν ὑπὸ τὴν μηλέαν, διότι εἶναι ἄωρα.

Ὀδυσσεύς. Ὅχι δὲ ἄωρα! Πῶς! Ἐὰν εἶναι ἄωρα, πῶς πίπτουν;

Ἐλένη. Πίπτουν, διότι εἶναι ἡ βλαμμένα ὑπὸ σκώληκος ἢ ἀσθενῆ.

Ὀδυσσεύς. Ἐγὼ τοιαῦτα, κυρία μου, δὲν ἀκούω. Νομίζω, ὅτι δυνάμεθα νὰ φάγωμεν τὸ μῆλον.

Ἐλένη. Καὶ ἐγώ, κύριέ μου, οὐδέποτε θὰ στέρξω ἐρωτῶμεν τὴν μητέρα καὶ ὅ,τι εἴπη, πράττομεν.

Ὀδυσσεύς. Ναί, ἐρωτῶμεν.

Ἐλένη. Μῆτερ, ὁ Ὀδυσσεύς εὔρεν ἐν μῆλον ὑπὸ τὴν μηλέαν καὶ προτείνει νὰ τὸ φάγωμεν. Τί λέγεις; Ἐγὼ δὲν παραδέχομαι τοῦτο.

Μήτηρ. Ὅχι, τέκνα μου εἶπον, ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ τρώγητε τὰ πίπτοντα ἐκ τῆς μηλέας μῆλα. Δότε εἰς ἐμὲ αὐτὸ καὶ λάβετε δύο ἄλλα καλὰ καὶ ὠριμα, τὰ ὅποια δύνασθε νὰ φάγητε.

Ὀδυσσεύς. Εὐγε, Ἐλένη. Ἴδού λαμβάνομεν δύο καὶ καλὰ μῆλα ἀντὶ ἐνός. Καλῶς

ἐπραξας, ἐνθυμηθεῖσα καὶ φυλάξασα τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός. Ἡ ὑπακοή, ὡς βλέπω, εἶναι πάντοτε καλὸν πρᾶγμα. Θὰ φροντίσω καὶ ἐγὼ νὰ ὑπακούω πάντοτε.

53. Τὰ κάστανα.

Ὁ Κλέων ἦτο παιδίον λαίμαργον. Μίαν ἡμέραν εἶδεν εἰς τὴν ἀγορὰν κάστανα πολὺ ὠραῖα. Ἠθέλησε νὰ ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν εἶχε χρήματα· διότι πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἐξώδευσεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνωφελῶν παιγνιδίων. Καὶ ὁμως ἤθελε νὰ φάγῃ κάστανα.

Ἐνῶ ταῦτα ἐσυλλογίζετο ὁ Κλέων, ὁ πωλητῆς τῶν καστανῶν ἐστράφη καὶ συνωμίλει μετὰ τινος. Τότε ὁ Κλέων, εὐρῶν εὐκαιρίαν, ἐκλεψεν ὀλίγα κάστανα καὶ ἔφυγεν.

Ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, μετέβη κρυφίως εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἔθεσε τὰ κλοπιμαῖα κάστανα εἰς τὴν ἐστίαν, διὰ νὰ τὰ ψήσῃ.

Μετ' ὀλίγον τὰ κάστανα ἐσύριττον ὑπὸ τὴν τέφραν. Ὁ Κλέων, ἀκούων τὸν συριγμὸν, ἔχαίρει μεγάλως.

Ἴνα ταχύτερον ψηθοῦν τὰ κάστανα, ὁ Κλέων συνήθροισεν ὄλους τοὺς εἰς τὴν ἐστίαν πυρακτωμένους ἄνθρακας ἐπ' αὐτῶν ἤρχισε νὰ φυσᾷ τὸ πῦρ μὲ ὄλην τὴν δύναμίν του.

Αἰφνης ἐν τῶν καστάνων διερράγη παταγωδῶς καὶ ἀνετίναξε τὴν τέφραν καὶ τοὺς ἄνθρακας· σχεδὸν ἀπειτύφλωσε δι' αὐτῶν τὸν ἀπρόσεκτον Κλέωνα, ὅστις ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ καὶ νὰ ζητῇ βοήθειαν.

Ἀκούσαντες οἱ γονεῖς τοῦ Κλέωνος τὸν κρότον τῆς ἐκρήξεως καὶ τὰς φωνὰς τοῦ υἱοῦ των, ἔσπευσαν ἔντρομοι εἰς νὰ μάθουν τί συμβαίνει. Ἐπὶ τέλους ἀνεκάλυψαν τὴν κλοπὴν τοῦ λαιμαργίου. Ἐπέπληξαν αὐτὸν διὰ τὴν κλοπὴν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ Κλέων ἔμεινεν ἀσθενῆς καὶ κατώρθωσε νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ πάθους τῆς λαιμαργίας, ἣ ὁποία καὶ εἰς τὴν κλοπὴν αὐτὴν ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον.

54. Τὸ φιλόστοργον παιδίον.

Ὁ πατήρ τοῦ Ἀναστασίου, ἀσθενῶν ἀπὸ πολλοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ. Ἡ καλὴ

αὐτοῦ μήτηρ ὑφαίνουσα καὶ πλέκουσα διετήρει ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν. Αἱ ἐξετάσεις ἐπλησίαζον. Ἡ μήτηρ ἀγοράσασα ἔφερε τεμάχιον λινοῦ ὑφάσματος, ὅπως· ράφη καινουργές ἔνδυμα τοῦ Ἀναστατίου, ἵνα φορέσῃ κατὰ τὰς ἐξετάσεις.

Καθ' ἣν ὥραν ἠτοιμάζετο νὰ κόψῃ τὸ ὑφασμα, ἐμποδίζων αὐτὴν ὁ Ἀναστάσιος, εἶπε.

— Μητέρα, τὸ φέρεμά μου εἶναι ἀκόμη νέον. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ φορέσω ἄλλο ἔνδυμα κατὰ τὰς ἐξετάσεις. Ἀρκεῖ νὰ γινώσκω τὰ μαθήματά μου καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ μὲ ἀγαπήσῃ. Δὲν εἶναι καλλίτερον νὰ ράψῃς ἐκ τοῦ ὑφάσματος τούτου ἐπενδύτην τοῦ πατρός; Μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ ὁ χειμὼν καὶ ὁ δυστυχὴς πατήρ θὰ τρέμῃ ὑπὸ τοῦ ψύχους. Τὸ φέρεμα, τὸ ὁποῖον φορεῖ, εἶναι σχεδὸν ράκος.

Ἡ μήτηρ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα αὐτῆς. Ἐνηγκαλίσθη τὸν Ἀναστάσιον καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Χαίρω πολὺ, υἱέ μου, διότι εἶσαι φιλόστοργον παιδίον. Ἀλλ' ἔσο ἡσυχος. Τὸ ὑφασμα τοῦτο ἠγοράσθη χάριν σοῦ. Δὲν θέλω νὰ ἦται

κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἄνευ νέου ἐνδύματος. Θὰ σοῦ ράψω ἕνδυμα. Ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσῃ νὰ ράψω καὶ τοῦ πατρός σου ἐπενδύτην. Θὰ ἐργασθῶ, υἱέ μου. Ὁ χειμῶν εἶναι μακρὰν ἀκόμη.

55. Σέβας πρὸς τοὺς γέροντας.

Ὁ Εὐσέβιος ἦτο παιδίον εὐσεβέστατον πρὸς τοὺς γέροντας. Πανταχοῦ ἐτίμα καὶ ἐσέβετο αὐτούς. Ὅσάκις ἠσθάνετο γέροντα, ἔχοντα ἀνάγκην πράγματός τινος, προθύμως ἔσπευδε νὰ φέρῃ καὶ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν γέροντα. Ἐὰν ἔβλεπε γέροντα κουρασμένον καὶ μὴ, ἔχοντα τόπον νὰ καθίσῃ, ἐφαίνετο πρόθυμος νὰ εὕρῃ καὶ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν καθισμα· ἐὰν δὲν εὕρισκε, προσέφερε τὸ ἰδικόν του. Ὅσάκις καθ' ὁδὸν ἀπήντα γέροντα, παρεχώρει τὸ κάλλιστον μέρος τῆς ὁδοῦ, ἵνα διαβῇ ὁ γέρων. Ἐὰν ἡ ὁδὸς ἦτο στενή, ἐστενοχωρεῖτο ὁ Εὐσέβιος, ἵνα παραχώρησῃ εἰς τὸν γέροντα ἰκανὴν ὁδὸν πρὸς διάβασιν. Ὅσάκις συνήντα γέροντα, πάντοτε ἐχαιρέτιζεν αὐτὸν μετὰ σεβασμοῦ. Ὅσάκις ἤκουε γέροντα ὀμιλοῦντα, ὁ Εὐσέβιος ἐσιώπα

καὶ ἤκουεν αὐτὸν μετὰ προσοχῆς. Ὅσάν τις εἰς
 συναναστροφὴν ἐνεφανίζετο γέρων, ὁ Εὐσέβιος
 ἠγείρετο καὶ εὐσεβᾶστως παρεχώρει τὸν τόπον
 αὐτοῦ. Ἐὰν εἰς συναναστρεφὴν ὑπῆρχον γέρον-
 τες, ὁ Εὐσέβιος οὐδέποτε ὠμίλει.

Οὕτω χρεωστοῦμεν ὅλοι νὰ προσφέρωμεθα πρὸς
 τοὺς γέροντας καὶ πρὸς πάντας τοὺς τριεθυ-
 τέρους ἡμῶν. Ἐν γένει χρεωστοῦμεν νὰ φε-
 ρώμεθα πρὸς τοὺς γέροντας, ὅπως θέλομεν νὰ
 φέρονται πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς οἱ νεώτεροι, ὅταν
 ἡμεῖς γηράσωμεν. (Τίνες τῶν ἀρχαίων ἐσέβοντο
 πολὺ τοὺς γέροντας;).

56. Οἱ δύο παῖδες.

Ράβδον γέρων τις ἐκράτει,
 βαίνων μετὰ προσοχῆς·
 ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπεριπάτει,
 ἔπεσεν ὁ δυστυχής.

Δύο παῖδες, ἐντυχόντες
 καὶ τὸ γεγονός ἰδόντες,
 ἔδειξαν καθεὶς ἀλλοίας
 διαθέσεις τῆς καρδίας.

Ἦρχισεν ὁ εἷς, ἀστείαν
θεωρήσας τὴν αἰτίαν,
νὰ γελᾷ καὶ νὰ καγχάζῃ
κ' ἐκ τοῦ γέλωτος νὰ σκάζῃ

Ὁ δὲ ἄλλος, μὴ γελάσας,
ἀλλ' ἀμέσως πλησιάσας,
ἔσπευσε νὰ τὸν σπκώσῃ
καὶ βοήθειαν νὰ δώσῃ.

Παῖδες, τίνα ἐξ αὐτῶν
θεωρεῖτ' ἐπαινετόν;

ΑΑ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

57. Ὁ ζωμός.

— Ὁ ζωμός σήμερον δὲν εἶναι καλός, ἔλε-
γεν ὁ Περικλῆς εἰς τὴν μητέρα του. Δὲν τρώ-
γω πλέον, δὲν δύναμαι νὰ φάγω τοιοῦτον ζω-
μόν. ὦ! πόσον ἀλμυρὸς εἶναι!

— Τὸ ἐσπέρας θὰ ἔχῃς καλλίτερον ζωμόν,
τέκνον μου, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἡ μήτηρ καὶ ὁ Περικλῆς
μετέβησαν εἰς τὴν ἀμπελον. Μήτηρ καὶ υἱὸς
εἰργάσθησαν μέχρι ἐσπέρας.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκάθισαν περὶ τὴν τράπεζαν καὶ ἐδείπνουν. Ὁ Περικλῆς ἔτρωγε μετὰ μεγάλης ὀρέξεως. Ἡ μήτηρ, γελῶσα, εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ὁ ζωμός, τὸν ὅποιον καταβροχθίζεις, τέκνον μου, εἶναι ὁ περισσεύσας ἐκ τοῦ γεύματος.

— Ἀληθῶς, μήτér μου ; Καὶ πῶς τῶρα μοῦ φαίνεται τόσον καλὸς καὶ νόστιμος ;

— Διότι, υἱέ μου, εἰργάσθης, ἐπεινάσῃς καὶ ἔχεις ὀρεξίν, ἀπεκριθῆ ἡ μήτηρ.

58. Χρηστότης.

Παιδίον, ὀνομαζόμενον Ἀριστείδης, μετέβαινε εἰς τὸν κῆπον. Καθ' ὁδὸν εὗρε μαχαίριον, ἔχον δύο λεπίδας. Ἐχάρη μεγάλως, διότι ἀπὸ πολλοῦ ἐπεθύμει νὰ ἔχη τοιοῦτον μαχαίριον. Τὸ παιδίον ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ᾄσμα χαρᾶς, καὶ ἐβάδιζε συγχρόνως τὴν πρὸς τὸν κῆπον ἄγουσαν ὁδόν.

Μετ' ὀλίγον συνήντησε γέροντα, ὅστις παρετήρει προσεκτικῶς τὴν ὁδόν, παραμερίζων διὰ τῆς ράβδου τοὺς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κειμένους λίθους ἢ κλάδους τῶν δένδρων, καὶ ἐφαίνετο ζητῶν τι.

Ὁ Ἀριστείδης πλησιάζει παρευθεὶς καὶ ἐρωτᾷ τὸν γέροντα, ἐὰν ἔχασέ τι.

— Εἶχον, τέκνον μου, μαχαίριον, ἔχον δύο λεπίδας, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἔχασα, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὅτι παρέλαβον μετ' ἐμοῦ τὸ μαχαίριον ἐκ τῆς οἰκίας, διότι ἐσχόπουν δι' αὐτοῦ νὰ κλαδεύσω κλήματα τινά. Ἀφεύκτως ἔχασα αὐτὸ καθ' ὁδόν.

Ὁ Ἀριστείδης οὐδόλως ἀμφέβαλε πλέον, ὅτι τὸ μαχαίριον τὸ ὁποῖον εὔρεν, ἦτο τοῦ γέροντος. Ἔθεσε λοιπὸν τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον καὶ ἐξαγαγὼν τὸ μαχαίριον, τὸ ἀπέδωκεν εἰς τὸν γέροντα.

59. Τὸ ἀμελὲς παιδίον καὶ ἡ κάμπη.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτο παιδίον ἀμελές. Ἄντι νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, μετέβαιεν εἰς τὸ βουνὸν καὶ διῆγε δι' ἑλης τῆς ἡμέρας. Ἡμέραν τινὰ εἶδεν ἐπὶ τινος κλάδου πεύκης κάμπην.

Ἡ κάμπη εἰργάζετο ἀδιακόπως. Ἐπλεξε τὸ βομβύκιον αὐτῆς.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπλησίασε καὶ εἶπε πρὸς τὴν κάμπην·

— Εἶσαι μωρὰ· δὲν βρύνεσαι ἀδικόπως ἐργαζομένη; Δὲν ἐξέρχεσαι νὰ περιπατήσης καὶ νὰ χαρῆς;

— Ὅχι, παιδίον, ὄχι· εἶπεν ἡ κάμπη. Μωρὰ δὲν εἶμαι. Νὰ ἐξέλθω ἐντεῦθεν δὲν πρέπει ἄν ἀδιακόπως δὲν ἐργασθῶ, δὲν θὰ μὲ ἴδῃς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὠραίαν ψυχὴν· δὲν θὰ μὲ ἴδῃς εὐθυμον ἐπὶ τῶν φυτῶν πετομένην καὶ χαίρουσαν. Μόνον διὰ τοιαύτης ἐργασίας θὰ κατορθώσω τοῦτο.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐνόησεν, ὅτι κοί αὐτὸς ἔπρεπε νὰ περιορίζῃ ἑαυτὸν ὀλίγας ὥρας ἐντὸς τοῦ σχολείου· οὕτω θὰ μάθῃ γράμματα καὶ θὰ γείνη καλλίτερος. Ἐκτοτε ἐφοίτα τακτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον.

60. Ἡ πηγὴ.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους ὁ μικρὸς Σοφοκλῆς περιεπάτει ἀνὰ τοὺς ἀγρούς. Ὁ ἥλιος ἔκαιεν. Αἱ παρειαὶ αὐτοῦ ἦσαν κατακόκκινοι.

Ὁ ἰδρῶς ἔτρεχεν ἀπὸ τοῦ μετώπου αὐτοῦ. Τὸ δυστυχεῖς παιδίον ἀπέθνησκεν ὑπὸ τῆς δίψης. Ἐγίνωσκεν, ὅτι ἐκεῖ που εὕρισκετο πηγὴ διαυγοῦς ὕδατος, καὶ ἔσπευσε δρομαίως πρὸς αὐτήν. Ἦλθε πλησίον τῆς πηγῆς. Τὰ ὕδατα ἀνέβλυζον ἐκ τῶν ρωγμῶν πέτρας μεγάλης καὶ ἔρρεον κελαρύζοντα διὰ τῶν θάμνων.

Μεγαλοπρεπῆς πλάτανος ἐσχίαζε τὰ ἀργυρᾶνάματα τῆς πηγῆς. Τὸ ὕδωρ αὐτῆς ἦτο λίαν ψυχρόν. Ὁ Σοφοκλῆς κατέσβεσε τὴν δίψαν αὐτοῦ, πίνων ἀφθόνως ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου.

Ἐπανακάμφας εἰς τὴν οἰκίαν ἠσθένησε. Προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ.

— ὦ! ἐφώνει στενάζων· τίς θὰ ἐπίστευεν, ὅτι τὰ διαυαγῆ καὶ ψυχρὰ ὕδατα τῆς πηγῆς ἐκείνης περιεῖχον δηλητήριο;

— Τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς δὲν περιέχει δηλητήριο, Σοφόκλεις, εἶπεν ὁ πατήρ. Εἶναι λίαν καθαρόν. Τὸ αἷτιον τῆς ἀσθενείας σου εἶναι ἡ ἀφροσύνη σου. Ἐπρεπε νὰ ἐνθυμηθῆς ὅτι πολλὰκις εἶπον. Μὴ πῖνε ὕδωρ ψυχρὸν ὁσάκις εἶσαι ἰδρωμένος.

61. Παίξε μετὰ τὸ ἔργον.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Κίμων ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ γείτονες.

Ὁ Πέτρος, ἀφοῦ ἀνεχώρει ἐκ τοῦ σχολείου μετέβαινε καθ' εὐθείαν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐκεῖ ἐξετέλει τὰς γραφικὰς αὐτοῦ ἐργασίας· ἔλυε τὰ ἀριθμητικὰ αὐτοῦ προβλήματα· ἐμελέτα καὶ ἐμάνθανεν ὅλα τὰ μαθήματα τῆς ἐπαύριον· ἔπειτα ἐξήρχετο καὶ ἔπαιζεν.

Οὕτως ὁ Πέτρος ἐγίνωσκε πάντοτε τὰ μαθήματα αὐτοῦ, ἠγαπᾶτο ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἔμαθε γράμματα, ἐγένετο πεπαιδευμένος καὶ καλὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Κίμων, ἀφοῦ ἀνεχώρει ἐκ τοῦ σχολείου, ἔμενε καθ' ὁδὸν καὶ ἔπαιζε μετὰ παιδίων τῆς ὁδοῦ μέχρι τῆς νυκτός· μετέβαιnen εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ μόνον, ὅτε ἦτο ἡ ὥρα τοῦ δείπνου. Ἀφοῦ ἐδείπνει, κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ ὕπνου, διότι καὶ πολὺ ἔτρωγε καὶ κουρασμένος ἐκ τῶν παιγνιδίων ἦτο· ἐκοιμᾶτο εὐθύς. Τὴν ἐπαύριον σπανίως καὶ μόνον διὰ τῆς βίας ἠγείρετο ἐνωρίς.

Οὕτως ὁ Κίμων οὐδέποτε ἐγίνωσκε τὰ μαθ

θήματα αὐτοῦ· ἔμεινεν ἀγράμματος, ξυλον ἀπελέκητον.

Τοιαῦτα πάσχει καὶ τοιοῦτος γίνεται, ὅστις παίζη πρὶν ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ.

62. Φωλεὰ χελιδόνας.

Μίαν ἡμέραν τοῦ ἔαρος δύο συμμαθηταὶ μετέβαινον εἰς τοὺς ἀγρούς. Διερχόμενοι διὰ τῆς ἐκκλησίας εἶδον ἐπὶ τινος τῶν τοίχων χελιδόνα ἐπώζουσαν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς τῆς. Προσελθόντες κρυφίως συνέλαβον τὴν δυστυχῆ χελιδόνα καὶ ἤρχιταν νὰ ἐκβάλλουν φωνὰς χαρᾶς. Ἡ χαρὰ ὅμως αὐτῶν ὑπῆρξε πρόσκαιρος. Μετ' ὀλίγον ἤρχιταν νὰ φιλονεικοῦν.

Ὁ εἰς ἔλεγεν· «Ἐγὼ συνέλαβον τὴν χελιδόνα καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἰδική μου· σὺ λάβε τὰ ψά».

Ὁ ἄλλος ἀντέτεινε, λέγων, ὅτι ἐκεῖνος πρῶτος εἶδε τὴν φωλεάν καὶ ἐπομένως ἀνήκει εἰς αὐτόν. Βαθμηδὸν ἡ φιλονεικία ηὔξανεν.

Αἴφνης ὁ κρατῶν τὴν χελιδόνα ἐξέβαλε φωνὴν θλίψεως. Ἔβλεπε τὴν χελιδόνα φεύγουσαν ἐκ τῶν χειρῶν του. Οἱ φιλόνοι παῖδες χάσκοντες καὶ λυπημένοι παρετήρουν τὴν χελιδόνα πέτῶσαν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἦλθε πλησίον αὐτῶν καὶ ἄλλος τις παῖς. Οὗτος, ἐρωτήσας καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν τῆς λύπης τῶν δύο παιδιῶν, εἶπε·

— Κακῶς ἐπράξατε συλλαβόντες τὴν χελιδόνα καὶ καταστρέψαντες τὴν φωλεάν της. Ἄν δὲν πιστεύητε τοὺς λόγους μου, ἐρωτήσατε τὸν διδάσκαλον. Δύνασθε νὰ διορθώσητε τώρα κάπως τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἐπράξατε· ἐπανορθώσατε τὴν καταστραφεῖταν φωλεάν, ὅπως δύνασθε, ἀφήσατε ἐντὸς αὐτῆς τὰ ῥά καὶ ἄς ἀπέλθωμεν. Ἡ χελιδὼν θὰ ἔλθῃ πάλιν νὰ καθίσῃ ἐπὶ αὐτῶν.

Οἱ δύο συμμαθηταὶ ἐνόησαν τὸ σφάλμα των. Ἐπανορθώσαντες δὲ τὴν φωλεάν καὶ ἀφήσαντες τὰ ῥά ἐντὸς αὐτῆς, ἀπῆλθον μετανοοῦντες. (Διὰ τί δὲν πρέπει νὰ καταστρέφωμεν τὰς φωλεὰς τῶν πτηνῶν;).

63. Τὸ φρόνιμον παιδίον.

Τὸ φρόνιμον παιδίον
δὲν εἶναι ὀκνηρόν.
ὑπάγ' εἰς τὸ σχολεῖον,
δὲν χάνει τὸν καιρόν.

Μὲ σέβας καθ' ἐκάστην
προσφέρει προσευχὴν,
καὶ τείνει πρὸς τὸν Πλάστον
τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν.

Ποτὲ δὲν ἀντιλέγει,
τοὺς ἄλλους δὲν λυπεῖ,
καὶ ψεῦματα δὲν λέγει
ἢ λέξιν ἀπρεπῆ.

Τὸ φρόνιμον παιδίον
καθεὶς τὸ ἐπαιεῖ
καὶ εἶναι τῶν οἰκείων
χαρὰ παντοτεινή.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

Γ' ΑΓΡΟΙ, ΠΕΔΙΑΣ, ΓΗ, ΟΤΡΑΝΟΣ

64. Τὰ ἀποδημητικὰ πτηνά.

Ἴδετε ἐκεῖ εἰς τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος πτηνὰ
πετόμενα. Τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα πετοῦν τακτικῶς
εἰς δύο γραμμάς· αἱ γραμμαὶ αὗται ἐνοῦνται
πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ σχηματίζουν γωνίαν.

Τῶν πτηνῶν ἐκείνων τὸ χρῶμα εἶναι μέλαν. Τὰ
πτηνὰ ἐκεῖνα εἶναι γέρανοι.

Ἄλλὰ πόθεν ἔρχονται καὶ ποῦ ὑπάγουν οἱ
γέρανοι;

Οἱ γέρανοι ἔρχονται ἀπὸ τόπου, ὅστις ἄχρι
τουδε μὲν ἦτο θερμὸς καὶ κατάλληλος εἰς τὴν

ζωὴν αὐτῶν ἐφεξῆς ὁμῶς θὰ εἶναι ψυχρὸς καὶ ἀκατάλληλος. Διὰ τοῦτο φεύγουν ἐκεῖθεν καὶ μεταβαίνουν εἰς ἄλλον τόπον, θερμότερον καὶ κατάλληλον εἰς τὸν βίον καὶ τὸν ὄργανισμόν τῶν γεράνων. Ἀναχωροῦν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῶν οἱ γέραναι καὶ ἀποδημοῦν. Οἱ γέραναι εἶναι πτηνὰ ἀποδημητικά.

Τοῦτο, τὸ ὁποῖόν πράττουσιν οἱ γέραναι, πράττουσιν καὶ ἄλλα πολλὰ πτηνὰ. Ἀποδημητικὰ λοιπὸν πτηνὰ εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ. Ἀποδημητικὸν πτηνὸν εἶναι καὶ ἡ χελιδὼν, ἡ ἀηδὼν, ἡ ἀγρία νήσσα, ἡ ἀγρία περιστέρα, ἡ τρυγὼν, ὁ ὄρτυξ, ὁ σχολόπαξ καὶ ἄλλα.

Ἀποδημητικὰ λέγονται τὰ πτηνὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὸν τόπον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀναχωροῦν. Διαβατικὰ δὲ ἢ μεταβατικὰ ὡς πρὸς τοὺς τόπους, διὰ τῶν ὁποίων διαβαίνουν, ὅταν ἀλαχοῦ μεταβαίνουν, ὀλίγον μόνον χρόνον εἰς τοὺς τόπους τούτους διαμένοντα. Ταιουτοτρόπως εἰς ἡμᾶς οἱ ὄρτυγες καὶ οἱ γέραναι εἶναι διὰβατικὰ ἢ μεταβατικὰ πτηνὰ· αἱ δὲ χελιδόνες καὶ ἡ ἀηδὼν εἶναι ἀποδημητικά.

65. Ὁ πάγος.

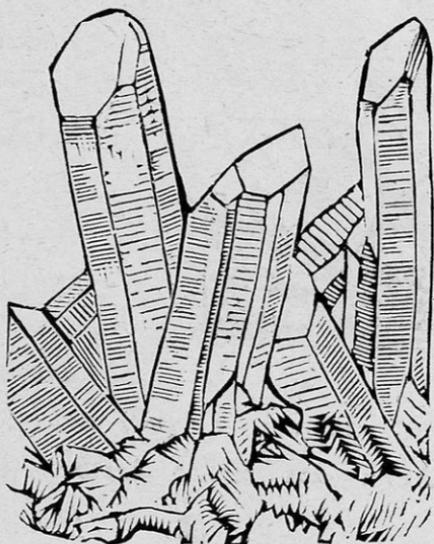
Τὸ ὕδωρ εἰς τὰς ἐδοὺς ἐγένετο πάγος ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους. Ὁ πάγος ἢ κρύσταλλος πανταχοῦ καλύπτει τὰς ὁδοὺς. Ὅταν εἶναι πάγος, ἢ ὁδὸς εἶναι πολὺ ὀλισθηρά. Ἴδου εἰς τῶν διαβατῶν ὀλισθήσας ἐπὶ τοῦ πάγου, ἔπεσεν. Ἴδου, ἠγέρθη. Εἶναι εὐτυχής, διότι δὲν ἔπαθε κακόν τι. Ἡ πτώσις ἐπὶ τοῦ πάγου εἶναι ἐπικίνδυνος· πολλοὶ ἄνθρωποι, πεσόντες ὑπτιοὶ ἐπὶ τοῦ πάγου, ἔμειναν ἄφωνοι· ἀπέθανον οἱ ἀτυχεῖς. Πρέπει πολὺ νὰ προσέχη τις, ὅταν περιπατῇ ἐπὶ τοῦ πάγου, καὶ μάλιστα, ὅταν καταβαίνει κατωφερῆ ὁδόν.

Εἰς τοὺς πολὺ ψυχροὺς τόπους πολλάκις οἱ κρύσταλλοι ἢ σταλακτῖται κρέμανται καὶ ἀπὸ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν καὶ ἀπὸ τῶν δένδρων. Οἱ κρύσταλλοι οὗτοι σχηματίζονται ἐκ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον παράγεται ἐκ τῆς τηχομένης χιόνος. Ὅταν ἡ χιών κατ' ὀλίγον τήκηται καὶ τὸ ψῦχος εἶναι ὑπερβολικόν, τὸ ἐκ τῆς χιόνος ὕδωρ, ἐπὶ μικρὸν ρέον, πήγνυται ἐπὶ τοῦ πεπηγότος ὕδατος ἔρχεται καὶ

προστίθεται ἄλλο· οὕτω σχηματίζονται εἰ ὥ-
ρατοι ἐκεῖνοι κρύσταλλοι, οἱ ἑποιοὶ κρέμανται
ἀπὸ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἀπὸ τῶν
κλάδων τῶν δένδρων
ἢ ἀπὸ τῶν βράχων.

Ἄλλὰ οἱ ὥρατοι
ἐκεῖνοι κρύσταλλοι,
οἱ κρεμάμενοι ἀπὸ
τῶν στεγῶν, εἶναι
ἐπικίνδunami εἰς τοὺς
διαβάτας.

Πολλάκις μεγά-
λοι κρύσταλλοι ἐ-
κόπησαν καὶ ἐπι-
τον ἐπὶ τῆς κεφα-
λῆς διαβάτου, ἐ-

πλήγωσαν σπουδαίως αὐτὸν ἢ καὶ ἄφνου ἀφῆ-
σαν! Καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσέχη τις. Δὲν πρέ-
πει νὰ διέρχηται ποτὲ κάτωθεν τῶν κρυστάλλων,
ἀλλὰ πάντοτε διὰ τῆς μέσης ὁδοῦ καὶ προφυλατ-
τόμενος.

66. Ἡ θήρα.

Ἡ χιών, ὁ πάγος καὶ τὸ κρύον παρατείνονται. Τὰ δυστυχῆ

ζῶα, καὶ ἰδίως τὰ πτηνὰ τῶν ἀγρῶν, οὐδὲν εὐρίσκουν νὰ φάγουν. Πλανῶνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ζητοῦντα τροφήν, ἀλλὰ δυσκόλως ἀνευρίσκουν, διότι τὰ

πάντα καλύπτει ἡ χιών καὶ ὁ πάγος.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλες ἐκεῖθεν ἐχθρὸς αὐτῶν ἀνεφάνη. Ἴδου ὁ κυνηγός·

κύνας κυνηγετικούς ἀγῶν, πυροβολεῖ κατὰ τῶν πτηνῶν. ὦ, τὰ δυστυχῆ, ἔπεσον χαμαί.

Ἴδου ὁ] κύων σπεύδει,

συλλαμβάνει καὶ φέρει αὐτὰ πρὸς τὸν κυνηγόν· Τὰ δυστυχῆ εἶναι ἀκόμῃ ζῶντα· ἀλλ' ἰδου ὁ κυνηγός ἔσφαξεν αὐτὰ καὶ ἔβαλεν ἐντὸς τοῦ κυνηγετικοῦ αὐτοῦ σάκκου.

Ἴδού περαιτέρω· ἄλλος ἐπυροβόλητεν· οἱ κύνες ὑλακτοῦντες τρέχουν· ἅ! Ἴδού συνέλαβον λαγῶν· ὁ δυστυχῆς φωνάζει. Ἄλλὰ τίς ἀκούει ἢ σπλαγχνίζεται αὐτόν; Ἴδού καὶ οὗτος ἐσφάγη! Ἐδέθη διὰ σχοινοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ποδῶν καὶ ἐκρεμάσθη ἀπὸ τῆς ράχειος τοῦ κυνηγοῦ.

— Διὰ τί, πάτερ μου, ἐρωτᾷ ὁ Βασιλεὺς, οἱ κυνηγοὶ φονεύουν τὰ δυστυχῆ ζῶα, ἀντὶ νὰ ἐώσουν εἰς αὐτὰ τροφήν, ὅταν εἶναι ψῦχος καὶ πάγος; Δὲν εἶναι σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον τοῦτο;

— Ναί, τέκνον μου, ἀπεκριθῆ ὁ πικτήρ. Θὰ ἦτο σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον, ἐὰν οἱ κυνηγοὶ ἐφόνευον τὰ ζῶα ἄνευ ἀνάγκης. Οὐδέποτε πρέπει νὰ φονεύωμεν, οὔτε νὰ βλάπτωμεν τὰ ζῶα ἄνευ ἀνάγκης. Ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ φονεύωμεν αὐτά, ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκην τοῦ κρέατος ἢ τοῦ δέρματος αὐτῶν. Οἱ κυνηγοί, τέκνον μου, ἔργον ἔχουν τὴν θήραν διὰ ταύτης πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν· φονεύουν τὰ

ζῶα καὶ πωλοῦν ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, λαμβάνοντες χρήματα διὰ τῶν χρημάτων τούτων πορίζονται τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν. Δὲν εἶναι λοιπόν, ὡς ἐννοεῖς ἤδη, ἀπηγορευμένον τὸ νὰ φανεύουν οἱ κυνηγοὶ τὰ ζῶα.

— Καλῶς λέγεις, πάτερ μου· τώρα ἐνόησα. Ἄλλὰ ἐγὼ ἀκόμη λυποῦμαι τὰ δυστυχῆ ζῶα.

67. Ὁ λαγός.

Νύκτα ὁ λαγός ἐβγήκε, Μπάμ! ἰκούσθην σ' τὸν αἴρα
λαχανόκηπον εὐρῆκε, πλὴν τὰ βόλια πῆγαν πέρα,
τρέχει μέσα καὶ ἀρχίζει καὶ τὸ ζῶον τὸ καυμένο
τὴν κοιλιά του νὰ γειμίζει. ἐτινάχθη τρομασμένο.

Δυστυχία του! παρέκει Φεύγει ὁ λαγός ἀκόμα
κυνηγός μὲ τὸ τουφέκι μὲ τὸ λάχανο ἔς τὸ στόμα,
τὸν πτωχὸν παραμονεύει, κ' ἐδιδάχθη νὰ προσέχη
πλησιάζει καὶ σκοπεύει. ποῦ ἐμβαίνει καὶ ποῦ τρέχει.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

68. Κύων κυνηγετικός καὶ γαλῆ.

Γαλῆ ἐκοιμάτο κατὰ τινὰ ἡμέραν τοῦ χειμῶνος παρὰ τὴν θερμάστραν. Τὸν γλυκὺν αὐ-

τῆς ὕπνον καὶ ρογχάλισμα διέκοψεν αἰφνης καὶ ἀδιακρίτως ὁ κυνηγετικός κύων καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, ἐκ τῆς θήρας ἐπιστρέψαντες καὶ λαγῶους καὶ πτηνὰ διάφορα κομίσαντες.

— Ὡ σκληρὲ καὶ αἰμοδόρε, λέγει ἡ κυρία γαλῆ πρὸς τὸν κύνα, δὲν ἐντρέπεσαι, δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν, συλλαμβάνων τὰ δυστυχῆ ζῶα ;

— Τί νὰ πράξω, ἀγαπητῆ γαλῆ ; ἀπεκρίθη ὁ κύων. Εἶναι ἔργον μου· εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ συλλάβω αὐτά, εἰ δὲ μὴ, ὄχι μόνον τροφήν δὲν μοῦ δίδει ὁ κύριος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ραβδισμοὺς ὄχι ὀλίγους μοῦ καταφέρει.

— Ὑπαγε καὶ εὗρε τροφήν ἄλλην καλλίτερον, σκληρὲ καὶ αἰμοδόρε, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ἡ γαλῆ, καὶ μὴ συλλάμβανε τὰ δυστυχῆ ζῶα.

Ἄλλὰ, ἐνῶ ταῦτα ἔλεγεν ἡ εὐσπλαγγνος γαλῆ, μὺς ἐξῆλθε τῆς ὀπῆς αὐτοῦ καὶ ἔτρωγε τὰ παρ' αὐτὴν ψιχία τοῦ ἄρτου. Ἡ γαλῆ ὄρμησασα συνέλαβε, κατεσπάραξε καὶ ἔφαγεν αὐτόν.

— Πῶς, κυρία, δὲν ἐντρέπεται, οὐδὲ φοβεῖται τὸν Θεόν, συλλαβοῦσα, φονεύσασα καὶ φάγοῦσα τὸν ταλαίπωρον μῦν; Πῶς, ἐνῶ ἐλέγχεις ἐμὲ ὡς αἰμοβόρον καὶ σκληρόν, σὺ πράττεις τὸ αὐτό, ἄνευ μάλιστα ἀνάγκης;

— Ὁ μῦς εἶναι μικρὸν ζῷον, ἀπεκρίθη ἡ γαλῆ. Σὺ συλλαμβάνεις μεγάλα.

Οὕτω νομίζουν, ὅτι δικαιολογούνται πολλάκις οἱ ἄνθρωποι, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλέγχοντες διὰ κακόν τι, αὐτοὶ δὲ τὸ αὐτὸ πράττοντες. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη δικαιολογία ὄχι μόνον ἀνίσχυρος εἶναι, ἀλλὰ καὶ γελοία.

69. Ὁ σίτος.

Ὁ σίτος εἶναι φυτόν. Ἐχει ρίζαν, κορμὸν, φύλλα.

Ἡ ρίζα τοῦ σίτου διαιρεῖται εἰς πολλὰ λεπτά μέρη, ἅτινα λέγονται ἴνες· εἶναι ἰνῶδης. Ἡ ρίζα τοῦ σίτου διαρκεῖ ἓν ἔτος· εἶναι ἐπέτειος ἢ μονοετής.

Ὁ κορμὸς τοῦ σίτου εἶναι κυλινδρικός καὶ ἔνδον κοῖλος. Ὁ τοιοῦτος κορμὸς καλεῖται

κάλαμος ἢ καλάμη. Ἡ καλάμη τοῦ σίτου ἔχει κατὰ διαστήματα ὄζους, οἵτινες κοινῶς λέγονται γόνατα ἢ κόμβοι.

Τοῦ σίτου ὁ κορμὸς εἶναι μαλακός, ὄχι ξυλώδης. Ὅσα φυτὰ ἔχουν κορμὸν μαλακόν, ὄχι ξυλώδη, λέγονται πόαι. Ὁ σίτος εἶναι πόα.

Τὰ φύλλα τοῦ σίτου εἶναι προμήκη καὶ τραχέα· εἶναι γραμμοειδῆ.

Ἀρχίζουν νὰ φύωνται ἀμέσως ἀπὸ τῆς ρίζης καὶ περὶ τὸν κάλαμον.

Ὁ κάλαμος τοῦ σίτου ἐκβάλλει ἐπὶ τῆς κορυφῆς στάχυν. Ὁ στάχυς οὗτος ἔχει ἄνθη, ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται 30—40 κόκκοι σίτου.

Οἱ κόκκοι οὗτοι εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ σίτου.

Ὁ καρπὸς τοῦ σίτου λέγεται καρύοψις.

Σημείωσις. Ἡ κριθή, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶναι φυτὰ, κατὰ πολλὰ ὅμοια μὲ τὸν σίτον.

Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ φυτὰ λέγονται σιτηρὰ ἢ γεννήματα ἢ δημητριακά.

Οἱ καρποὶ τῶν δημητριακῶν εἶναι λίαν χρή-

σιμοὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Παρέχουν εἰς αὐτὸν τὸ ἄλευρον, ἐκ τοῦ ὁποῦ κατασκευάζεται ὁ ἄρτος.

Ὁ ἐκ τοῦ σίτου ἄρτος εἶναι κάλλιστος, θρεπτικώτατος καὶ εὐπεπτος. Ὁ σῖτος μίγνυόμενος μετὰ τῆς βρίζης ἀποτελεῖ τὴν σεμίδαλιν.

Ὁ ἐκ τῆς βρώμης, τῆς κριθῆς καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἄρτος εἶναι ὀλιγώτερον θρεπτικός.

Ἡ ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς καθαρισθεῖσα κριθὴ λέγεται φάρος. Ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευάζουν προσέτι τὸν ζῦθον.

Ἡ κριθὴ πρὸ πάντων χρησιμεύει εἰς τροφήν πολλῶν κατοικιδίων ζώων, οἷον τοῦ ἵππου, τῶν ὀρνίθων, τοῦ προβάτου καὶ ἄλλων.

70. Φυτὰ καὶ ἄνθη.

Ἡ ροδῆ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ἄλλα φυσικὰ πράγματα, ὅσα φύονται ἐκ τῆς γῆς, λέγονται φυτὰ. Τὸ φυτὸν φύεται ἐκ τῆς γῆς, ὅταν εἰς αὐτὴν πέσῃ σπόρος ὁμοίου φυτοῦ.

*Ἄνευ σπέρματος δὲν φύεται φυτὸν.

Τὰ σπέρματα μεταφέρονται πολλάκις πολὺ

μακρὰν τῶν οἰκείων φυτῶν ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἢ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἢ ὑπὸ τῶν πτηνῶν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν φυτὰ ὡς νὰ ἐφύοντο ἀφ' ἑαυτῶν πολὺ μακρὰν τῶν ὁμοίων φυτῶν, τόσον μακρὰν, ὥστε ἀποροῦμεν πῶς φύονται ἐκεῖ.

Τὰ φυτὰ, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς ἡμᾶς μόνον χάριν τῶν εὐόσμων φύλλων ἢ τῶν ἀνθέων αὐτῶν, λέγονται ἐν γένει καὶ κοινῶς ἄνθη. Οὕτως ὁ δίανθος, τὸ καρυόφυλλον, ὠκιμον τὸ βασιλικόν, ἡ μίνθη ἢ ὁ ἡδύσμος, Ἴον τὸ εὐόσμον, τὸ κρίνον καὶ ἄλλα πολλὰ φυτὰ λέγονται κοινῶς ἄνθη.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχουν ἴδιον ἔργον τὴν καλλιέργειαν τοιούτων φυτῶν· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι λέγονται ἀνθοκόμοι. Οἱ ἀνθοκόμοι καταρτίζουσιν ἀνθοδέσμας καὶ πωλοῦν αὐτάς· ἐκ τούτων ὄχι μόνον πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ κερδαίνουν σπουδαῖα χρηματικά ποτά.

(Πῶς λέγεται τὸ μέρος, ἐνθα καλλιεργεῖ ὁ ἀνθοκόμος τὰ ἄνθη αὐτοῦ; Εἰπέ ἕσα ἄνθη γινώσκεις).

71. Ἡ ὠραιότης τῆς φύσεως.

Ὁ Πλάστις μὲ σοφίαν,	Τὰς ἄκρας τῶν ὀρέων
ὁ Πλάστις μὲ στοργὴν	κοσμεῖ χιῶν λευκή·
ὠραίαν, θαυμασίαν,	τῶν δένδρων τῶν ἀνθέων
ἐποίησε τὴν γῆν.	ἢ ὄψις θελκτικὴ,

Καὶ τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ	Ἄνατολὴν καὶ δύσις,
θαλάσσας, ποταμούς,	ἀστέρες εὐλαμπεῖς,
λειμῶνας, λίμνας, δάση,	εἰκὼν λαμπρά, ἐπ' ἴσῃς
κοιλιάδας καὶ δρυμούς!	καὶ μεγαλοπρεπῆς.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

72. Ἄτμοι ὀμίχλη, νέφη, βροχή, χάλαζα.

Ἄς βάλωμεν ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὴν χύτραν, περιέχουσαν ὕδωρ· βλέπομεν ὅτι ἐκ τοῦ θερμαινομένου ὕδατος ἀνέρχονται ἄτμοι. Ἄς καλύψωμεν ἐπ' ὀλίγον τὴν χύτραν διὰ τοῦ καλύμματος αὐτῆς· ἄς ἀφαιρέσωμεν ἔπειτα ταχέως καὶ ἄς ἀνατρέψωμεν τὸ κάλυμμα· βλέπομεν, ὅτι ἐντὸς τοῦ καλύμματος τῆς χύτρας συνηθροίσθη ὕδωρ. Πόθεν προῆλθε τὸ ὕδωρ τοῦτο; Παρήχθη ἐκ τῶν ἀτμῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται ἀπὸ τοῦ θερμαινομένου ὕδατος.

Τώρα λέγομεν, ὅτι ἡ γῆ εἶναι μία μεγάλη

χύτρα. Εἰς τὴν γῆν ὑπάρχουν πολλὰ ὕδατα καὶ πολλὰ ὑγρά. Τὰ ὕδατα ταῦτα καὶ τὰ ὑγρά θερμαίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐκ τῶν θερμαινομένων ὑδάτων καὶ ὑγρῶν τῆς γῆς ἀνέρχονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἄτμοι. Οἱ ἄτμοι οὗτοι, ὅταν ψυχρανθοῦν ὀλίγον, πυκνοῦνται.

Οἱ ἄτμοι, ὅταν μετεωρίζονται ὀλίγον ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, λέγονται ὀμίχλη· ὅταν ἀνυψωθοῦν ἱκανῶς εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, λέγονται νέφη. Ὅτεν τὰ νέφη ψυχρανθοῦν καὶ πυκνωθοῦν περισσότερο, μεταβάλλονται εἰς ὕδωρ· τὸ ὕδωρ τοῦτο πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς εἰς σταγόνας· αἱ σταγόνες αὗται εἶναι ἡ βροχή. Ἡ πολὺ λεπτὴ σταγὼν λέγεται ψεκάς. Αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς ἐνῶ κατέρχονται, ὅταν συναντήσουν στρῶμα ἀέρος ψυχρόν, παγόνου καὶ μεταβάλλονται εἰς σφαιρίδια παγωμένου ὕδατος· τὰ σφαιρίδια ταῦτα εἶναι ἡ χάλαζα 1.

Τώρα γινώσκω κάλλιστα πῶς γίνονται οἱ ἄτμοι, ἡ ὀμίχλη, τὰ νέφη, ἡ βροχή, ἡ χάλαζα.

1. Περὶ χιόνος, δρόσου, πάχνης γίνεται λόγος εἰς ἕτερα ἀναγνώσματα.

73. Ἡ ὠφέλεια τῆς βροχῆς.

Γινώσκω τώρα πῶς γίνεται ἡ βροχή. Ἀλλά τίς ἡ ὠφέλεια τῆς βροχῆς;

Ἡ βροχή εἶναι ὠφελιμωτάτη εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν καὶ τὴν καρποφορίαν τῆς γῆς, εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

Ἄνευ τῆς βροχῆς ἡ γῆ. θὰ ἦτο ξηρά· οὐδὲν φυτὸν οὔτε θὰ ἐβλάστανεν οὔτε θὰ ἐκαρποφόρει.

Ἄνευ τῆς βροχῆς οὐδεμία πηγὴ θὰ ὑπῆρχεν, οὐδεὶς ποταμός, οὐδὲν φρέαρ. Θὰ ἐχάνοντο ὑπὸ τῆς δίψης ὅλα τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά.

Καὶ τὰ μὲν φυτά ἐννοεῖ τις εὐκόλως πῶς ποτίζονται ἐκ τῆς βροχῆς. Ἀλλὰ πῶς σχηματίζονται ὑπὸ τῆς βροχῆς αἱ πηγαί, οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ φρέατα; Ἴδου πῶς.

Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς ἐν ᾧ πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσδύει ἐντὸς αὐτῆς. Τὸ ἐντὸς τῆς γῆς εἰσδύον ὕδωρ συναθροίζεται εἰς λεκάνας ἢ κοιλοτήτας· ἐκ τῶν λεκανῶν ἢ κοιλοτήτων τούτων τὸ ὕδωρ ρεεῖ κατ' ὀλίγον· ἀφοῦ δὲ εὖρη διέξοδον, ἀναφαίνεται πάλιν ἐπὶ τῆς ἐπιφα-

νείας τῆς γῆς καὶ ἀναβρῦει· τοῦτο τὸ ἀναβρῦον ὕδωρ εἶναι ἡ πηγὴ· ἐκ τῶν ὑδάτων πολλῶν πηγῶν, ρεόντων καὶ ἐνουμένων, συγχροτοῦνται οἱ ρύακες. Ἐκ τῶν ὑδάτων πολλῶν ρυάκων, ἐνουμένων, συγχροτοῦνται τὰ ποτάμια ἢ οἱ ποταμοί.

Πολλαχοῦ οἱ ἄνθρωποι διατρυποῦν τὴν γῆν καὶ ἀνευρίσκουν τὸ συντηθρισμένον ὕδωρ. Οὕτω σχηματίζονται τὰ φρέατα.

Καὶ αἱ πηγαί, καὶ οἱ ρύακες καὶ τὰ ποτάμια καὶ οἱ ποταμοί, καὶ τὰ φρέατα ποτίζουν καὶ δροσιζοῦν τὴν γῆν καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά.

(Τί θὰ ἐγινόμεθα ἄνευ τῆς βροχῆς; Εἰς τίνα χρεωστοῦμεν εὐχαριστίας, καὶ δοξολογίας, καὶ λατρείαν δια τὴν βροχὴν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἔχομεν;).

74. Τὸ ὕδωρ.

Ἥλιος λαμπρὸς θερμαίνει· γίνοντ' ἐπειτὰ τὰ νέφη
καὶ τὸ ὕδωρ ἐξατμίζει· χάλαζα, χιών, βροχὴ,
ὁ ἀτμὸς δὲ ἀναβαίνει· καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιστρέφει·
καὶ τὰ νέφη σχηματίζει. ὅπου ἦτο ἐν ἀρχῇ.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΙΖΗΝΟΣ.

75. Ἡ δρόσος καὶ ἡ πάχνη.

Ἦτο πρωία τῆς πρώτης Μαΐου. Ἡ ἀνατολή ἤρχισε νὰ ροδίζει. Ἡ ἡλὸς προέβαλλε τοὺς ροδίνους αὐτῆς δακτύλους εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ ἀηδῶν ἔφαλλε τὸ γλυκύ της ἄσμα. Πάντες οἱ ἄνθρωποι πολὺ πρῶτὸν τὸν ὕπνον ἐγκατέλιπον καὶ ἐξῆλθον εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους, ἵνα ἀναπνεύσουν τὸν εὐώδη ἀέρα τοῦ Μαΐου. Ἡ γλυκεῖα πρωϊνὴ αὐρα ἔπνεεν ἐπὶ τοῦ σιτου καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς λίμνην ἐλαφρῶς κυματίζουσαν.

Ὁ Κλεάνθης περιπατῶν μετὰ τῶν γονέων του εἰς τὸν ἀγρόν, ἐβρέχετο τοὺς πόδας, χωρὶς νὰ βλέπῃ βροχὴν.

— Διὰ τί εἶναι βρεγμένος ὁ χόρτος, πάτερ; ἐρωτᾷ ὁ Κλεάνθης τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἐβρέξε τὴν νύκτα;

— Ὅχι, υἱέ μου, δὲν ἐβρέξεν, ἀποκρίνεται ὁ πατὴρ τοῦ Κλεάνθους, ἀλλ' ὁ χόρτος καὶ ἡ γῆ εἶναι βρεγμένα ἐκ τῆς δρόσου τῆς νυκτός. Γινώσκεις πῶς γίνεται ἡ δρόσος;

— Ὅχι, πάτερ μου, γινώσκω μὲν πῶς γίνονται οἱ ἀτμοὶ, τὰ νέφη, ἡ βροχὴ, ἡ χάλαζα 1,

1. Βλέπε ἀνάγνωσμα 72, ἐν σελ. 102.

ἀλλ' οὐδὲν γινώσκω περὶ τῆς δρόσου. Πολὺ σὲ παρακαλῶ, πάτερ μου, εἰπέ μου πῶς γίνεται;

— Ἴδου πῶς, ἐξακολουθεῖ ὁ πατήρ. Ὅταν τὴν νύκτα δὲν ὑπάρχη ἄνεμος καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι αἰθριος, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς σώματα, ὁ χόρτος, τὰ φυτά, οἱ λίθοι καὶ τὰ ἄλλα ψυχραίνονται ταχύτερον τῶν ἀτμῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ τοὺς ὁποίους γινώσκεις· τότε οἱ ἀτμοὶ οὗτοι, ἐραπτόμενοι τῶν ψυχρῶν σωμάτων, πυκνοῦνται καὶ μεταβάλλονται εἰς ψεκάδας ὕδατος· αἱ ψεκάδες αὗται κάθηνται ἐπὶ τῶν σωμάτων, καὶ οὕτω γίνεται ἡ δρόσος. Ἐννοεῖς τοῦτο κάλλιστα, ὅταν ἴδῃς, τί γίνεται ἡ ἀναπνοή σου, ἐραπτομένη τῆς ψυχρᾶς ὑάλου τοῦ παραθύρου.

Ἄκουσον τώρα καὶ ἄλλο τι. Ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς δρόσου ψυχραίνεται, ἡ δρόσος πήγνυται, καὶ τότε λέγεται πάχνη. Ἡ πάχνη εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ φυτά, διότι καίει καὶ ξηραίνει αὐτά. Ἡ δρόσος ὅμως εἶναι ὠφέλιμος, διότι ποτίζει καὶ ζωογονεῖ τὰ φυτά, ἀναπληρόνουςα πολλὰ καὶ κατὰ τι τὸ ὕδωρ.

— Εὐχαριστῶ, πάτερ μου· τώρα γινώσκω τὴν δρόσον καὶ τὴν πᾶχνην.

Ἡ ἠχώ.

Ὁ Μιλτιάδης ἦτο υἱὸς νεωκόρου. Εἰσελθὼν κατὰ τινα ἡμέραν μόνος εἰς τὸν ναὸν ἐφώναζεν. «ὦ! ὦ! ὦ!». Ἀκούων δὲ τὰς ἰδίας λέξεις ἐπαναλαμβανομένας ἐθαύμαζεν. Ἐνόμισεν, ὅτι ὑπάρχει τις εἰς τὸν ναόν, καὶ ἀνέκραξε.

— Τίς εἶναι!

— Εἶναι! ἀπεκρίθη ἡ φωνή.

Ὁ Μιλτιάδης ὀργισθεὶς ἐφώναξε.

— Θὰ εἶσαι παιδίον κακόν.

— Κακόν, ἐπανάλαβεν ἡ φωνή.

— Παιδίον ἀνόητον, εἶπεν ὁ Μιλτιάδης.

— Ἀνόητον, ἀντεῖπεν ἡ φωνή.

Ἀγανακτήσας ἀκόμη περισσότερον ὁ Μιλτιάδης, ἤρχισε νὰ διατρέχῃ τὸν ναόν, ζητῶν τὸ κερυμμένον, ὡς ἐνόμιζε, παιδίον, ἵνα τιμωρήσῃ αὐτό. Ἀλλὰ μάτην. Οὐδένα εὔρεν. Ἐπανελθὼν λυπούμενος εἰς τὴν οἰκίαν, διηγῆθη τὸ συμβεβηκὸς εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ.

— Αὐτὸς ἑαυτὸν κατηγορεῖς, τέκνον μου,

εἶπεν ἡ μήτηρ. Διότι οὐδὲν ἄλλο ἤκουσες ἢ τοὺς ἰδίους σου λόγους. Καθὼς πολλάκις εἶδες τὴν εἰκόνα σου κατοπτριζομένην εἰς τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ εἰς τὸν ναὸν ἤκουσες τὴν ἰδίαν σου φωνὴν ἢ κάλλιον τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σου. Ἐὰν ἔλεγες λόγους γλυκεῖς καὶ καλοὺς, δὲν θὰ σοῦ ἀπήντων ὕβρεις. Ὅταν ἡμεῖς εἴμεθα σκληροὶ καὶ ἀπότομοι πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ αὐτοὶ θὰ εἶναι πρὸς ἡμᾶς τοιοῦτοι.

77. Τὸ οὐράνιον τόξον.

Ἦτο Ἀπρίλιος. Τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου ὠρολόγιον ἐσήμαινε τὴν ἐνάτην πρὸ μεσημβρίας ὥραν. Ὁ οὐρανὸς εἶχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σύννεφά τινα. Αἶφνης λεπτὴ βροχὴ ἐδρότισε τὰ πυκνὰ καὶ τρυφερά φύλλα τῶν φυτῶν, τὴν χλόην τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου.

Ὁ Κλεάνθης ἐκάθητο παρὰ τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου, τὸ ὁποῖον ἔκειτο εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς οἰκίας. Τὸ ἀπέναντι μέρος

τοῦ οὐρανοῦ ἦτο σχεδὸν σχεπασμένον ὑπὸ πικρῶν νεφῶν.

— Μῆτερ, μῆτερ, ἀναφωνεῖ αἴφνης ὁ Κλεάνθης· ἔλθέ, ἔλθέ, παρακαλῶ· ἔλθέ νὰ ἴδῃς. Τὸ λαμπρόν! τί ὠραῖον! Πόσα χρώματα! Πόσον ζωηρὰ εἶναι! Τί εἶναι ἐκεῖνο, μῆτέρ μου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὡς τόξον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔχει τόσα χρώματα;

— Ναί, τέκνον μου, ἅπαντ' ἢ μῆτηρ τοῦ Κλεάνθους· ἴδὲ καλῶς τὸ τόξον ἐκεῖνο. Ἄλλο διακρίνωμεν πρῶτον τὰ χρώματα αὐτοῦ· ἄς ἀριθμήσωσεν αὐτὰ καὶ ἔπειτα σοῦ λέγω τί εἶναι.

Ἰδέ· ἔχει ἓν, δύο, τρία, τέσσαρα, πέντε, ἕξι, ἑπτὰ χρώματα. Τὸ ἄνωθεν τῶν χρωμάτων εἶναι ἐρυθρόν· τὸ κάτωθεν τοῦ ἐρυθροῦ χρυσοειδές· τὸ τρίτον κίτρινον· τὸ τέταρτον πράσινον· τὸ πέμπτον κυανοῦν· τὸ ἕκτον πορφυροῦν καὶ τὸ ἑβδομον ἰοειδές 1.

Τὸ τόξον ἐκεῖνο, υἱέ μου, λέγεται ἱρίς ἢ οὐράνιον τόξον. Ἐσχηματίσθη ἐκεῖ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῶν σταγόνων τῆς βροχῆς.

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει πάντα τὰ χρώματα τοῖς μαθηταῖς, προμηθευόμενος αὐτὰ ἐγκαίρως.

Τὸ οὐράνιον τόξον.

βροχῆς· τὰ αὐτὰ χρώματα βλέπεις, ἐὰν κρατῆς εἰς τὸν ὀφθαλμὸν σου ἐν ὑαλίῳ ἐκ τοῦ πολυελαίου τῆς ἐκκλησίας. Πῶς γίνεται τοῦτο θά μάθης ἄλλοτε. Τώρα ἀρκεῖ ὅ,τι ἔμαθες.

(Εἰπέ τὰ ἑπτὰ χρώματα τῆς Ἰριδος ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰνάπαλιν).

78. Ὁ περίπατος.

Ἦτο ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Πέμπτη κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον.

Τὸ ὠρολόγιον τῆς σχολῆς ἐσήμανε τὴν δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν ὥραν.

Ὁ διδάσκαλος διαττάτει τὴν ἐξοδὸν τῶν μαθητῶν εἰς τὸν περίπατον. Πάντες οἱ μαθηταὶ χαίροντες μὲν, ἀλλ' ἡσύχως καὶ τακτικῶς σπεύδουν καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν ὀρισμένην θέσιν κατὰ τὸ ἀνάστημα αὐτῶν. Ἐπιτη-

ρηται ἐτάχθησαν κατὰ διαστήματα πρὸς ἐπιτήρησιν καὶ ὄλοι κατὰ τάξιν λαμβάνουν τὴν πρὸς τὸ βουνὸν ἄγουσαν ὁδόν.

— Ἴδέ, λέγει καθ' ὁδὸν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον, ἰδὲ τὰ λαμπρὰ ἄνθη, τὰ ὠραῖα φυτά, τοὺς χλοεροὺς ἀγρούς· ἰδὲ τοὺς ἀνθηροὺς κήπους! Ἴδὲ ἐκεῖ τὴν πεδιάδα, πῶς εἶναι κατεστολισμένη, ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ πρασίνου καὶ τρυφεροῦ χόρτου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ποικίλων καὶ λαμπρῶν ἀνθῶν! Ἴδὲ τὸ κελαρύζον ρυάκιον καὶ τὸ διαυγές αὐτοῦ ὕδωρ. Ἴδὲ τὴν ἀργυροφανῆ ἐκείνην λίμνην. Ἴδὲ ἐκεῖ περαιτέρω τὸν πύργον ἐκείνον ἐντὸς τῶν διαφόρων καὶ ἀνθοστολίτων δένδρων. Ἴδὲ κάτω ἐκεῖ τὴν γαληνῶσαν θάλασσαν. Πόσον λαμπρά, πόσον ὠραῖα εἶναι, ὄλα!

— Ἀκουσον, προσθέτει ὁ Κωνσταντῖνος, ἀφοῦ ἔφθασαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἀκουσον τὸ κελάδημα τῶν ἀθῶων πτηνῶν! Ἀκουσον πῶς ἐκ τῶν διαφόρων φωνῶν αὐτῶν γλυκυτάτη καὶ μελωδικωτάτη ἀρμονία ἀποτελεῖται! Ἴδὲ πῶς πέτονται τὰ πτηνὰ ἀπὸ κλωνῶς εἰς κλώνα, τὴν χαρὰν αὐτῶν δεικνύοντα καὶ ἐκδηλοῦν-
Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

τα. Ἴδὲ περαιτέρω· ἄλλο κάθεται ἐπὶ τῆς φωλεᾶς αὐτοῦ· ἄλλα φέρουν τροφήν εἰς τοὺς νεοσσούς αὐτῶν· ἄκουσον τὴν φωνὴν τῶν νεοσσῶν.

— Πόσον λαμπρά, ἐπαναλαμβάνει ὁ Πέτρος, πόσον ὠραῖα εἶναι τὰ πάντα! Καὶ ὁ ἀῆρ αὐτὸς εἶναι τώρα γλυκὺς καὶ τερπνός. "Ὅλα μαρτυροῦν τὴν ἀναγέννησιν τῆς φύσεως.

79. Ἡ ἀπὸ τοῦ βουνοῦ θέα.

Πᾶμε, πᾶμε ᾿ς τὸ βουνό,
 ᾿ς τὸ βουνὸ τ' ἀντικρυνό.
 "Ὅλα φαίνοντ' ἀπ' ἐκεῖ
 ζωγραφία θελκτικὴ.

Ζωγραφι' ἀληθινά,
 πόλις, δένδρα καὶ βουνά,
 τὸ παλάτι κ' ὁ γιαλὸς
 καὶ ὁ πύργος ὁ ἕψηλός.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

80. Τὰ ποίμνια καὶ οἱ ἀγροί.

Εἶναι πρῶτα τοῦ Ματου.

Τὰ ποίμνια βόσκουν εἰς τὴν πεδιάδα. Ἴδέ, πῶς εἶναι δισκορπισμένα, καὶ μετὰ πόσης ὀρέξεως τρώγουν τὸ τρυφερὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ! Ἴδὲ τοὺς μικροὺς ἀμνοὺς, πῶς πηδοῦν καὶ τρέχουν!

Ἄκουσον· ἀμνάς μήτηρ βελάζει, προσκαλεῖ τὴν ἀμνὸν
της. Ἴδου τὸ τέκνον αὐτῆς ὑπήκουσε καὶ τρέχει πρὸς τὴν
μητέρα του. Ἴδέ, ἐχώθη ὑπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός·
ἐγονάτισεν ἐπὶ τῶν προ-
σθίων ποδῶν καὶ θηλά-
ζει· ἰδέ, πῶς πείει τὴν
οὐράν.

Ἄλλαι τινὲς ἀμνά-
δες ἔχουν τοὺς μαστοὺς

πλήρεις γάλακτος· βελάζουν ἀδικόπως· ποῦ εἶναι οἱ
ἀμνοὶ αὐτῶν ;

Οἱ ἀμνοὶ τῶν ἀμνάδων τούτων εἶναι χωρι-
σμένοι ἀπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν. Θὰ ἀμέλξουν
πρῶτον τὰς ἀμνάδας, καὶ ἔπειτα θὰ ἀπολύσουν
τοὺς ἀμνοὺς, ἵνα θηλάσουν.

Ὁ ἥλιος ἤδη ἀνῆλθεν ἰκανῶς· ἡ θερμότης
αὐτοῦ εἶναι ἐπαισθητή. Ἴδὲ τὰ πρόβατα· δὲν
δύνανται πλέον νὰ βόσκουν· ζητοῦν τὴν σκιάν·
τρέχουν ὑπὸ τὰ δένδρα. Ἴδὲ τὸν ποιμένα· συν-

ἀγει καὶ ὀδηγεῖ τὰ πρόβατα εἰς τὴν μάνδραν.
Ἐκεῖ θὰ ἀμέλξουν αὐτά.

ὦ! τί ὠραῖον, τί λευκὸν γάλα! πῶς ἀφρίζει! Μέρους τοῦ γάλακτος τούτου θὰ πωλήσουν ὡς ἔχει· ἄλλο θὰ πήξουν καὶ θὰ κατασκευάσουν τυρὸν καὶ ὀξύγαλα· ἐξ ἄλλου θὰ ἐξαγάγουν λαμπρὸν βούτυρον καὶ πῆαρ.

Πόσον χρήσιμον καὶ καλὸν εἶναι τὸ γάλα!

§ 1. Σύγκρισις τοῦ γάλακτος πρὸς τὸν οἶνον.

Ὁμοιότητες. Τὸ γάλα καὶ ὁ οἶνος εἶναι ρευστά. Καὶ τὰ δύο ἔχουν χρῶμα. Καὶ τῶν δύο ἔχομεν ἀνάγκην. Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Διαφοραί. Τὸ γάλα εἶναι φυσικόν· ὁ οἶνος εἶναι τεχνητός. Τὸ γάλα εἶναι ζωικόν· ὁ οἶνος εἶναι φυτικός. Τοῦ γάλακτος τὸ χρῶμα εἶναι μόνον λευκόν· τοῦ οἴνου τὰ χρώματα εἶναι διάφορα, ξανθόν, ὑπόξανθον, μέλαν, ὑπέρυθρον καὶ ἄλλα. Τοῦ γάλακτος ἡ χρῆσις εἶναι πολυειδής· τὸν οἶνον μόνον πίνομεν. Τὸ γάλα εἶναι θρεπτικόν· ὁ οἶ-

1. Καϊμάκι.

νος μετρίως μὲν πινόμενος εἶναι τονωτικός· ὑπὲρ τὸ μέτρον δέ, εἶναι μεθυστικός.

Ὁ πωλῶν τὸ γάλα ὀνομάζεται (πῶς;). Τὸ δοχεῖον τοῦ γάλακτος λέγεται (πῶς;). Τὸ οἶχημα, ἐνθα πωλεῖται τὸ γάλα, ὀνομάζεται (πῶς;).

Ὁ πωλῶν τὸν οἶνον λέγεται (πῶς;) Τὸ δοχεῖον τοῦ οἴνου ὀνομάζεται (πῶς;). Τὸ οἶχημα, ἐνθα πωλεῖται ὁ οἶνος, ὀνομάζεται (πῶς;).

Ὁ ποιμὴν λέγεται καὶ κτηνοτρόφος. Ὁ καλλιεργῶν τὴν ἄμπελον λέγεται καὶ γεωργός. Τὸ ἔργον τοῦ ποιμένος λέγεται καὶ κτηνοτροφία· τὸ ἔργον τοῦ ἀμπελουργοῦ λέγεται καὶ γεωργία.

Τὸ γάλα εἶναι προϊόν τῆς κτηνοτροφίας· ὁ οἶνος εἶναι προϊόν τῆς γεωργίας.

82. Ὁ ἥλιος.

Ὁ ἥλιος εἶναι σῶμα οὐράνιον. Τὸν ἥλιον βλέπομεν ὡς δίσκον φωτεινόν. Τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν καλῶς τὴν πρωΐαν μόνον, ὅτε ἀνατέλλει, καὶ τὴν ἑσπέραν, ἐνῶ δύει. Ἄλλην

ώραν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπενίσωμεν πρὸς τὸν ἥλιον, ἄνευ βλάβης τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐάν θελήσωμεν νὰ ἀπενίσωμεν πρὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄλλην ὥραν τῆς ἡμέρας, βλάπτομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Δυνάμεθα ὅμως νὰ πράξωμεν τοῦτο ἀβλαβῶς, ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑάλους χρωματισμένας ἢ καπνισμένας.

Ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, ὅταν μάλιστα γίνεται εἰς θαλάσσιον ὀρίζοντα, εἶναι θέαμα μεγαλοπρεπέστατον.

Τὰ ὑπναλέα παιδιά οὐδέποτε εἶδον τοιαύτην ἀνατολήν, διότι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην κοιμῶνται ἀκόμη.

Ὁ ἥλιος πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν δύσιν χρυσώνει τὰ νέρη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ὑψηλότερα ἐπὶ τῆς γῆς πράγματα.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ὄχι μόνον φωτίζουν καὶ θερμαίνουν, ἀλλὰ καὶ ζωογονοῦν τὴν γῆν καὶ πάντα τὸν κόσμον.

Πολλοὶ ἀστέρεις ἐκ τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι ἥλιοι.

83. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Ἡλιος ἐφάνη,
τοῦ φωτὸς πηγὴ,
καὶ χρυσοῦν λαμβάνει
ἐνδυμα ἢ γῆ.

Ὁφθαλμὸς Κυρίου
βλέπει πανταχοῦ,
καὶ αὐτὴν πλουσίου
καὶ σκηνὴν πτωχοῦ,

Σφαῖρα φλογισμένη
πῦρ παντοτεινόν,
ἥλιος θερμαίνει
γῆν καὶ οὐρανόν.

Τῶν θνητῶν τὸ γένος
ἅσατ' ἐν χορῶ·
«Τῷ Ὑψίστῳ αἶνος
ἐν παντὶ καιρῶ».

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

84. Ὁ ἥλιος πρὸς τὰ παιδιά.

Ὁ ἥλιος, παιδιά,
ὄραϊος ἀνατέλλει
καὶ φωταυγὴς
ἐπὶ τῆς γῆς
χρυσᾶς ἀκτῖνας στέλλει.

«Μιμεῖσθ' ἐμέ, παιδιά·
Πρῶτ' ἀρχίζω
καὶ εἰς τὴν γῆν,
ζῶνς πηγὴν,
τὰ δῶρά μου σκορπίζω.

Κ' ἐν ᾧ οἰκίας πάσης
φωτίζεται ἢ στέγη,
ἢ σιγανὴ
αὐτοῦ φωνὴ
«Ἐγέρθητε», μᾶς λέγει.

«Πρῶτ' ἐκτὸς τῆς κλίνης·
ἀρχίσατ' ἐργασίαν
καὶ τοῦ Θεοῦ,
τοῦ κραταίου
ὑμνεῖτε τὴν σοφίαν».

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

85. Ὁ καύσων καὶ ἡ θύελλα.

Ὁ καύσων εἶναι ἀφόρητος. Ὁ ἰδρῶς ρέει κρουνηδὸν ἐκ τοῦ προσώπου τῶν γεωργῶν καὶ ὄδοιπόρων. Πάντες οἱ ἄνθρωποι σπεύδουν ὑπὸ τὴν σκιάν, ἵνα ἀναπαυθοῦν καὶ δροσισθοῦν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα ἀσθμαίνουσι ὑπὸ τοῦ καύσωνος. Σπεύδουν καὶ αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν, ἵνα ἀποφεύγουν τὸν καύσωνα.

Ἡ γῆ εἶναι κατὰξηρος. Πολλαχοῦ εἶναι διερρηγμένη καὶ ἐσχισμένη ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ξηρασίας. Τὰ φυτὰ διψαλέα κλίνουν τὰ μαραμμένα φύλλα καὶ τὰς κορυφὰς τῶν κλάδων αὐτῶν. Ὁ χόρτος πανταχοῦ εἶναι κατὰξηρος.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πνιγερὰ. ὁ ἀῆρ ὀσμῆ-ρὸς καὶ δυσάρεστος.

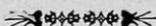
Αἴφνης πνοὴ ἀνέμου ἀκούεται. Νέφη τὸν οὐρανὸν καλύπτουν. Τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ζῶα ζητοῦν καταφύγιον. Σταγόνες βροχῆς πίπτουν. Ὁ κονιορτὸς καὶ τὰ κατὰ γῆς φύλλα τῶν φυτῶν στροβιλίζονται καὶ περιδινοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἴδου ἀστραπαί· ἄκουε τὰς

βροντὰς κατὰ τὸν πάταγον τοῦ κεραυνοῦ. Ἡ θάλασσα ἀγριοῦται. Τὰ κύματα ἐξογκοῦνται. Ἡ βροχὴ πίπτει ραγδαία.

Οἱ ρύακες ἐπλημύρτησαν· ἡ πεδιάς κατεκλύσθη. Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα ἐξωγκώθησαν.

Αὕτη εἶναι ἡ θύελλα.

Ἄλλ' ἰδοῦ· ἡ βροχὴ ἔπαυσεν. Ὁ ἄνεμος ἐκόπασε. Τὰ νέφη διεσκορπίσθησαν· ὁ ἥλιος πάλιν λάμπει. Τὰ πτηνὰ πάλιν ἤρχισαν νὰ κελαδοῦν. Τὰ ποίμνια καὶ τὰ ζῶα ἐξῆλθον πάλιν εἰς νομὴν. Τὰ πάντα χαίρουν, διότι ὁ ἀήρ εἶναι ἤδη καθαρὸς, ἡροσερὸς καὶ εὐάρεστος.

Ζ' ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

86. Ἡ Γαλῆ.

Ἡ γαλῆ εἶναι ζῶον τετράπουν, ὡς ὁ ἵππος, ὁ μῦς καὶ ἡ ἀξί. Ἡ γαλῆ εἶναι μεγαλειτέρα τοῦ μῦος, ἀλλὰ μικροτέρα τῆς αἰγός, καὶ ἔτι μικροτέρα τοῦ ἵππου.

1. Ἐπανάλαβε ἐνταῦθα καὶ σχέτισον ὅσα περὶ ἵππου, μῦος καὶ αἰγός ἐγράφησαν εἰς ἔτος Α', τεῦχος β' ἀναγνώσματα 16, 20, 23.

Ἡ γαλῆ ἔχει τὰ αὐτὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ ὅποια ἔχει καὶ ὁ ἵππος καὶ ἡ αἶξ (τίνα ;).

Ἡ κεφαλή τῆς γαλῆς εἶναι στρογγύλη.

Ἡ γαλῆ ἔχει μύστακας, ὡς ὁ μῦς.

Αἱ τρίχες τῆς γαλῆς, τριβόμεναι εἰς τὸ σκότος,

ἐκβάλλουν λάμψιν.

Ἡ οὐρά τῆς γαλῆς εἶναι μακρὰ καὶ τριχωτῆ.

Οἱ πρόσθιοι πόδες τῆς γαλῆς ἔχουν πέντε δακτύλους, οἱ δὲ ὀπίσθιοι τέσσαρες. Οἱ δάκτυλοι εἶναι ὠπλισμένοι διὰ ὀνύχων. Οἱ ὄνυχες τῆς γαλῆς εἶναι ὀξεῖς καὶ διασταλτοί.

Τὸ χρῶμα τῆς γαλῆς εἶναι εἰς ἄλλας ἄλλο.

Ἡ γαλῆ ζῆ ὑπὲρ τὰ δώδεκα ἔτη.

Ἡ γαλῆ γεννᾷ κατὰ πρῶτον μὲν ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἔπειτα δὲ δις. Γεννᾷ τρία μέχρι πέντε νεογνά, τὰ ὅποια θηλάζει. Τὰ νεογνά τῆς γαλῆς ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας ἔχουν τοὺς ὀφθαλμοὺς κλεισμένους.

Τὰ νεογνά τῆς γαλῆς εἶναι πολὺ φιλοπαίγμονα.

Ἡ γαλῆ ἀγαπᾷ πολὺ τὴν καθαριότητα. Ἀγαπᾷ ὡσαύτως τὸν ἥλιον. Πολλάκις λοιπὸν κάθεται εἰς τὸν ἥλιον καὶ νίπεται διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς. Δὲν ἀνέχεται νὰ βρέχεται. Ἐχει μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν ἀρπαγὴν. Εἰς τὸ σκότος βλέπει καλῶς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς λαμπυρίζουν. Ἀγαπᾷ πολὺ τὰ θωπεύματα· ἀλλὰ ἐνοχλουμένη ἀμέσως δαγκάνει ἢ διὰ τῶν ὀνύχων προσβάλλει. Εἶναι πολὺ ἐπιβουλον καὶ κλεπτίστατον ζῷον. Ἐχει μεγάλην ἀντιπάθειαν πρὸς τὸν κύνα.

Εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος, ὅταν ὀργισθῆ, καὶ μάλιστα, ὅταν περιορισθῆ καὶ δὲν δύναται νὰ φύγῃ. Τότε μανιώδης ὀρμᾷ κατὰ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ διώκοντος αὐτήν.

Οἱ παῖδες δὲν πρέπει νὰ κλείουν τὴν γαλῆν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ νὰ δαίρουν αὐτήν.

Ἡ γαλῆ κατοικεῖ εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν· εὐρίσκεται ὅμως καὶ ἀγρία.

Ἡ τροφή τῆς γαλῆς εἶναι ἄρτος, κρέας καὶ ἄλλαι ζωϊκαὶ οὐσίαι· μάλιστα ἀγαπᾷ τοὺς ἰχθῦς.

Ἡ γαλῆ εἶναι χρήσιμος. Καταδιώκει καὶ ἐξολοθρεύει τοὺς μῦς. Παρέχει τὸ δέρμα αὐτῆς.

τὸ ἔποιον εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν κατασκευὴν διαφορῶν πραγμάτων.

87. Ὁ γάτος.

Ἐστὴν θερμάστραν ἔμπρὸς
 ἕνας γάτος χονδρὸς
 πάντ' ἀπλόνεται·
 μὲ τὰ μάτια κλειστὰ
 ἀγαπᾷ ἔς τὰ ζεστὰ
 νὰ τεντόνεται.

Πλὴν τὸ πτώμα αὐτό,
 ποῦν' ἐδῶ ξαπλωτό,
 τί νομίζετε ;
 Ἐν καιρῷ τῆς νυκτὸς
 ὡσὰν λέων φρικτὸς
 ἀγωνίζεται.

Τεμπελιὰ κανταριὰ,
 ρωθωνίζει βαρειά·
 τὸν ἀκούετε ;
 Κάπου, κάπου ξυπνᾷ
 καὶ μὲ πόδια στυλνᾷ
 ξερολοῦεται.

Κάτω χθῆς ἔς τὴν αὐλὴν
 χύθηκ' αἷμα πολὺ
 ἀπ' τὸ νύχι του.
 Ἐ τὰ ποντίκια σφαγῆ·
 τὸν φθονοῦν στρατηγοὶ
 γιὰ τὴν τύχη του.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

88. Ὁ κύων καὶ ἡ γαλιῆ.

Μίαν ἡμέραν ὁ κύων καὶ ἡ γαλιῆ κατηγοροῦντο ἀνα-
 μεταξύ των πρὸ τοῦ κυρίου των μεγαλοφώνως:

Γ α λ ῆ. Ὁ κύων ἐδάγκασε τὰ ὠτά μου.

Κύων. Ἡ γαλῆ διὰ τῶν ὀνύχων κατέσχιτε τὸ πρόσωπόν μου.

Γαλῆ. Ὁ κύων ἐκλεψε τὸ κρέας ἐκ τοῦ μαγειρείου.

Κύων. Ἡ γαλῆ ἐπιδὲ τὸ γάλα.

Οὕτως ἐξηκολούθουν τὰ δύο ζῶα, κατηγοροῦντα τὸ ἓν τὸ ἄλλο.

Ὁ κύριος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλαβε τὸ μασίγιον ἀνὰ χεῖρας καὶ φερύζων τὰ δύο ζῶα εἶπε·

— Καὶ οἱ δύο εἴσθε

κλέπται. Καὶ οἱ δύο εἴσθε κακοί. Διὰ τοῦτο φιλονικεῖτε ἀδιακόπως. Εἴσθε ἄξιοι τιμωρίας. Θὰ τιμωρήσω καὶ τοὺς δύο, ἂν δὲν διρθωθῆτε.

Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, ὡς ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ, καταγγέλλουν ἐπὶ τέλους ὁ εἰς τὸν ἄλλον.

89. Ὁ ὄνος

Ὁ ὄνος εἶναι ζῶον τετράπουν. Τὸ σῶμα τοῦ ὄνου ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμὸν καὶ τέσσαρας πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ὄνου εἶναι ἐπιμήκης καὶ μεγάλη

Εἰς τὴν κεφαλὴν ἔχει ὁ ὄνος δύο ὦτα μακρά· ἔχει δύο ὀφθαλμούς, ῥίνα καὶ στόμα.

Εἰς τὸ στόμα ἔχει δύο χεῖλη, δύο σιαγόνας, ὀδόντας, γλῶσσαν καὶ οὐρανίσκον.

Μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ ὄνου εἶναι ὁ τράχηλος.

Κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ εἶναι ἡ ράχις· κατὰ τὸ κάτω εἶναι τὸ

στῆθος καὶ ἡ κοιλία· εἰς τὰ ὀπισθεν κρέμαται ἡ οὐρά. Ἡ οὐρὰ εἶναι βραχεῖα καὶ τριχωτή.

Οἱ πόδες τοῦ ὄνου εἶναι τέσσαρες· δύο πρόσθιοι καὶ δύο ὀπίσθιοι. Ἐκαστος ποὺς φέρει κάτωθεν ἓνα δάκτυλον· ὁ δάκτυλος οὗτος λέγεται χηλή. Ὁ δάκτυλος περιβάλλεται ὑπὸ ἐνὸς ὄνυχος· ὁ ὄνυξ οὗτος καλεῖται ὀπλή. Τὸ κάτω μέρος τοῦ ὄνυχος ὀνομάζεται πέλμα· ἐπὶ τοῦ πέλματος βαδίζει ὁ ὄνος.

Τὸ χρώμα τοῦ ὄνου εἶναι συνήθως τε φρῶ-
δες, ἀλλὰ πολλάκις καὶ μέλλαν, σπανίως δὲ
καὶ ἄλλο.

Ὁ ὄνος ζῆ ἔτη 15 ἕως 20.

Ἡ θήλειξ ὄνος κυοφορεῖ δώδεκα μῆνας, γεν-
νᾷ ἓνα πῶλον, τὸν ὅποιον τρέφει διὰ τοῦ
γάλακτος αὐτῆς.

Τὸ βάδισμα τοῦ ὄνου εἶναι βραδύ μὲν, ἀλλὰ
ἀσφαλές. Ὁ ὄνος εἶναι ζῷον ὑπομονητικόν, τα-
πεινόν, κομφὸν καὶ εὐκίνητον. Ἡ σκληρότης
ὅμως τοῦ κυρίου αὐτοῦ καθιστᾷ αὐτὸν ὀκνη-
ρόν, πεισματικὸν καὶ ἀπειθῆ. Ὁ ὄνος ὑποφέρει
γενναίως τὰς κακουχίας, τὴν πείναν, τὴν δί-
ψαν καὶ αὐτὰ τὰ ξυλοκοπήματα τοῦ σκληροῦ
κυρίου του. Ἡ φωνὴ τοῦ ὄνου καλεῖται ὀγ-
κηθμός. Ὁ ὀγκηθμός τοῦ ὄνου εἶναι ἤχηρός,
δυσάρεστος καὶ ἀνυπόφορος.

Ὁ ὄνος εἶναι ζῷον κατοικίδιον εὕρισκε-
ται ὅμως καὶ ἄγριος.

Ἡ τροφή τοῦ ὄνου εἶναι χόρτος, ἄχυρον,
κριθῆ, λάχανα καὶ ἄλλα φῦτά. Εἶναι λοιπὸν
ὁ ὄνος ζῷον φυτοφάγον. Ὁ ὀδηγῶν ἢ ἐ-
λαύνων τὸν ὄνον καλεῖται ὀνηλάτης.

Ὁ ὄνος εἶναι χρησιμώτατος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Φέρει φορτία ἀναλόγως τοῦ σώματος αὐτοῦ βαρέα. Εἶναι χρήσιμος καὶ εἰς τὴν ἵππασίαν.

Τὸ γάλα τῆς ὄνου εἶναι ὠφελιμώτατον εἰς τοὺς φθιτικούς.

Ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ ὄνου κατασκευάζονται τύμπανα, κότκινα, διάφοροι θῆκαι καὶ πολλὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη.

90. Ἦνος ἄλας βαστάζων.

Ἦνος ἄλας βαστάζων, διέβαινε ποταμόν. Ὀλισθήσας δέ, ἔπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἄλας διελύθη, ὁ ὄνος ἠγέρθη ἑλαφρότερος.

Ὁ ὄνος ἠύχαριστήθη διὰ τοῦτο· μετὰ χρόνον ἱκανόν, σπόγγων φορτίον φέρων, διέβαινε πάλιν ποταμόν· ἐνόμιστε δὲ ὅτι, ἐὰν πάλιν πέσῃ, ἑλαφρότερος θὰ ἔγερθῇ. Καὶ λοιπὸν θέλων τώρα ἔπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ· οἱ σπόγγοι ὅμως ἀντὶ νὰ διαλυθῶσιν, ὡς ἐνόμισεν ὁ ὄνος, ἐπληρώθησαν ὕδατος.

Ὁ ὄνος, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἔγερθῇ ἀπεπνίγη.

Οὕτω πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸ κακὸν ἐργαζόμενοι, αὐτοὶ πρῶτοι ἐκ τούτου πάσχουν.

91. Ὅνος καὶ ἡ ἀλώπηξ.

Λεοντῆν ὄνος εὐρών ἐνεδύθη·
ὅτι ἦτο λέων προσεποιήθη·
καὶ περιτρέχων ἐφόβει τᾶλλα
ἄλογα ζῶα, μικρά, μεγάλα.

Κ' ἔφευγον πάντα, ἵνα κρυφθῶσι,
ὑπὸ ἐκείνου μὴ σπαραχθῶσι.
Ἄλλ' ἡ ἀλώπηξ, αὐτὸν ἰδοῦσα,
δὲν ἐφοβήθη, ἀλλὰ ἐλθοῦσα,

«Ἄθλιε, εἶπε, τί προσποιεῖσαι;
δὲν σὲ φοβοῦμαι· λέων δὲν εἶσαι·
λέοντος δέρμα σὺ ἐνεδύθης,
ἀλλ' ὄνος εἶσαι, δὲν μετεβλήθης.

Σ' ἤκουσα πρόην, ὅτε ὠγκᾶσο.
Ἄν ἦσο λέων, θὰ ἐβρυχᾶσο».

Ἀπαίδευτός τις, ἂν προσποιῆται
πεπαιδευμένος ὅπως δειχθῆ,
ὀμιλεῖ μόνος, γνωστός ποιεῖται·
ὥστε ὑφ' ὄλων θὰ ἐμπαιχθῆ.

Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ

92. Ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ἀλεκτορίς.

Ὁ ἀλέκτωρ εἶναι πτηνόν. Ὡς πάντα τὰ πτηνά, οὕτω καὶ ὁ ἀλέκτωρ ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμόν, δύο πτέρυγας, οὐράν καὶ δύο πόδας.

Ὁ ἀλέκτωρ ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὑπὸ τὸν λαιμὸν κρεατώδη τινὰ ὑπέρυθρον λοβόν. Ὁ λοβὸς οὗτος ὀνομάζεται κάλλαιον. Τὸ ράμφος τοῦ ἀλεκτοῦρος κυρτοῦται πρὸς τὰ ἄνω.

Ὁ κορμὸς αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ πτίλων ποικίλων χρωμάτων· αἱ πτέρυγες εἶναι μικραὶ· ἡ οὐρά καμπυλοῦται πρὸς τὰ ἄνω, ὡς δρέπανον.

Ἰπάρχουν ἀλεκτορες, ἔχοντες τοὺς πόδας καλυπτομένους ὑπὸ πτίλων, καὶ ἄλλοι στερούμενοι τούτων.

Οἱ πόδες τῶν ἀλεκτόρων ἔχουν ἀνὰ τρεῖς προσθίους δακτύλους καὶ ἀνὰ ἓνα ὀπίσθιον. Οἱ δακτύλοι τοῦ ἀλεκτοῦρος εἶναι καθωπλισμένοι διὰ γαμφοῦ ὄνυχος. Ἐκ τῆς ὀπίσθιου δακτύλου ἔχει ὁ ἀλέκτωρ εἰδὸς τι κέρατος, ὅπερ

καλεῖται πλήκτρον. Τὸ πλήκτρον καὶ τὸ ράμ-
φος χρησιμεύουν εἰς τὸν ἀλέκτορα ὡς ὄπλα.

Ἡ ἀλεκτορίς, ἡ καὶ ὄρνις ὀνομαζομένη,
τίκτει κατ' ἔτος μέχρι διακοσίων ὤων.

Ἐπωάζει ἐπὶ εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέρας καὶ ἐκ-
κολάπτει μικροὺς ἀλέκτορας ἢ ἀλεκτορίδας. Τό-
τε ἡ πρὶν δειλή καὶ ἀτολμος ὄρνις μετα-
βάλλεται· γίνεται γενναία καὶ εἶναι ἐτοίμη
γενναίως νὰ ὑπερασπίζη τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς
κατὰ παντὸς κινδύνου.

Εἰς ἀλέκτωρ συζῆ μετὰ 5—10 ὄρνιθων καὶ
ὑπερασπίζει αὐτὰς ἐναντίον ἄλλων ἀλεκτόρων.

Προσβάλλει τὸν ἐχθρὸν διὰ τοῦ ράμβους καὶ
τῶν πλήκτρων. Ἐὰν νικήσῃ, ἀνέρχεται ἐπὶ
τόπου ὑψηλοῦ καὶ ψάλλει τὸ ἰδιόρρυθμον αὐτοῦ
ᾄσμα, ἀναγγέλλων τὴν νίκην. Ἐὰν ἠττηθῇ,
ὑποχωρεῖ κατησχυμμένος καὶ κρύπτεται. Πολ-
λάκις ἢ πάλη τῶν ἀλεκτόρων παύει μετὰ τὸν
θάνατον τοῦ ἑνός. Οἱ Ἄγγλοι καὶ τινες ἄλλοι
λαοὶ τέρπονται θεώμενοι μάχην ἀλεκτόρων,
καὶ πρὸς τοῦτο γυμνάζουν ἀλέκτορας.

Ἡ πρὸς τοὺς νεοσσοὺς στοργὴ καὶ φροντίς
τῆς ἀλεκτορίδος λαμβάνεται παράδειγμα τῆς

μητρικῆς στοργῆς. Ἡ ἀλεκτορίς ἀγαπᾷ καθ' ὑπερβολὴν τοὺς νεοσσούς αὐτῆς· ἐπιστατοῦσα

μερίζει εἰς αὐτοὺς τὴν τροφήν. Κοιμωμένη συλλέγει αὐτοὺς καὶ προφυλάττει ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων αὐτῆς.

Ἡ ὄρνις εἶναι μικροτέρα τοῦ ἀλέκτορος καὶ στερεῖται πλήκτρων.

Ὁ ἀλέκτωρ μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων κατοικεῖ ἐντὸς οἰκίσκων· οἱ οἰκίσκοι οὗτοι λέγονται ὄρνιθῶνες. Τοὺς ὄρνιθῶνας κτίζουσιν οἱ ἄνθρωποι χάριν τῶν ὄρνιθων.

Τρέφουμεν τὸν ἀλέκτορα διὰ κόκκων διαφόρων γεννηματιῶν. Ἀλλὰ καὶ μόνα τὰ ζῶα ταῦτα εὐρίσκουσιν τροφήν, σκαλίζοντα τὸ ἔδαφος διὰ τῶν ποδῶν.

Ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ἀλεκτορίς εἶναι τὰ ὠφελιμώτατα πάντων τῶν πτηνῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τρέφουσιν αὐτὸν διὰ τῶν ψῶν καὶ διὰ τοῦ κρέατος αὐτῶν.

Διὰ τῶν πτελῶν γεμίζουσι στρώματα καὶ προσκεφάλαια. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν ταῦτα, διότι δὲν εἶναι ὑγιεινά.

Σημείωσις. Ἄλλο ὠφέλιμον κατοικίδιον πτηνὸν εἶναι ἡ Ἰνδικὴ λεγομένη ὄρνις. Ἡ Ἰνδικὴ ὄρνις εἶναι κατὰ πολλὰ ὁμοία μὲ τὸν ἀλέκτορα· διὰ τοῦτο καὶ ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν. Συναναστρέφεται μετ' αὐτοῦ, εἶναι ἐπίσης φιλόνικος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐξοργίζεται βλέπουσα ἐρυθρὸν χρῶμα ἢ ἀκούουσα συριγμὸν.

Ἡ θήλεια τοῦ πτηνοῦ τούτου εἶναι μικροτέρα τοῦ ἄρρενος· ζίχτει 10—12 ὥρᾶ καὶ ἐπιάζει ἐπὶ 30 ἡμέρας.

Ὅμοια καὶ ὡσαύτως ὠφέλιμα πτηνὰ εἶναι ἡ νήσσα καὶ ὁ χήν.¹ (Περίγραφον καὶ ταῦτα).

1. Τοῦ χηνὸς περιγραφὴν ὄρα ἐν ἔτει Α', τεύχει β'.

93. Τὸ πετεινάρι.

Πετεινάρι τρελλό,
 φουντωτό. παρδαλό,
 τὰ πτερὰ τί τινάζεις,
 κι' ἀπὸ τώρα φωνάζεις ;
 Τ' εἶν' αὐτό ; Ἐντροπή !
 Εοῦ. ξοῦ, ξοῦ· σιωπή,
 καὶ ἔξυπνᾷς τὸ Λενιό.

Σιωπή, πετεινέ·
 τὸ προῖ, μὰ τὸ ναί,
 σοῦ χωρίζω ἔς τὴ μέση
 τὸ περιφάνο φέσι·
 σοῦ μαδῶ τὰ πτερὰ
 καὶ νὰ ἴδῃς μιὰ φορά,
 πῶς ἔξυπνᾷς τὸ Λενιό.

Φωνακλάδες πολλοί,
 ἔσ' ἄν ἐσένα τρελλοί,
 ἀδιákριτα ζῶα,
 ἔξυπνοῦν πλάσματ' ἀθῶα·
 Ὁ Θεὸς δὲν ἀργεῖ,
 θὰ τοὺς εὖρ' ἢ ὀργή,
 ποῦ ἔξυπνοῦν τὸ Λενιό.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

94. Ἡ ἀηδών.

Ἡ ἀηδών εἶναι πτηνὸν ἀποδημητικόν. (Τίνα πτηνὰ λέγονται ἀποδημητικά ;).

Τὸ σῶμα τῆς ἀηδόνος σύγκεται ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν, ἐκ τῶν ὁποίων σύγκεται καὶ πάντων τῶν πτηνῶν. (Τίνων ;).

Τὸ ράμφος αὐτῆς εἶναι λεπτότατον καὶ ὀξύ.

Τὸ χρώμα τῶν πτερῶν τοῦ κορμοῦ αὐτῆς εἶναι φαιόν, τῆς κοιλίας λευκόν, τῆς δὲ οὐρᾶς ὑπόπυρρονι.

Ἡ ἀηδὼν κατὰ τὸ ἔαρ τίκτει τέσσαρα ἕως πέντε ᾠά· ἐνῶ δὲ ἡ θήλεια ἐπιβάζει, ἡ ἄρρην τέρπει αὐτὴν δι' ἄσμάτων.

Ἡ ἀηδὼν ψάλλει ἁρμονικώτατα τὴν πρωΐαν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν νύκτα.

Ἐνεκα τούτου νομίζεται ὡς τὸ πρῶτον τῶν ᾠδικῶν πτηνῶν. Ἡ ἀηδὼν περιφέρεται μονήρης, ἀγαπᾷ τὰ δάση καὶ τὸ κελάρυσμα τῶν ὑδάτων.

Ἡ ἀηδὼν κτίζει τὴν φωλεάν αὐτῆς ἐπὶ θάμνων διὰ φύλλων, ἀχύρων καὶ βρύων.

Ἡ τροφή τῆς ἀηδόνας εἶναι μυῖαι, μύρμηκες καὶ μικροὶ σκώληκες.

1. Ξανθοκόκκινον.

Σημείωσις. Ὀδικὰ πτηνὰ εἶναι καὶ
 κόσσυφος, ὁ κορυδαλλὸς ὁ ψάλλω
 ἢ καρδερίνα, ἢ κοινῶς ἀκανθίς,

σειρήν, τὸ κοινῶ
 κανάριον· τὸ
 στρουθίον, ὁ κοινῶς
 σπουργίτης·
 καὶ ἄλλα πολλά.

Ὁ κορυδαλλὸς ψάλλει
 πετόμενος κυκλοειδῶς. Τὸ
 κανάριον καλεῖται οὕτω,
 διότι κατὰγεται ἐκ τῶν
 Καναρίων νήσων!

95. Τὸ ἀηδόνι.

Ἐκεῖ γλυκὰ νὰ κελαδοῦν,
 ἀκούω τὰ πουλάκια.
 Πολὺ ὥραϊα κελαδοῦν,
 μὲ χάριν παίζουσι καὶ πηδοῦν
 ἔς τὰ πράσινα κλαδάκια.

Καὶ τ' ἀηδονάκι ἀρχινᾷ
 γλυκὰ τὴν μουσικὴν του,
 καὶ τ' ἀηδονάκι ἀρχινᾷ.
 Σωπάτε, δάση καὶ βουνά,
 ν' ἀκούσω τὴν φωνὴν του.

1. Τὰ ἐξ ἀνάγκης τεθέντα ταῦτα γεωγραφικά, ἀγνωστά
 ἄλλως τοῖς μαθηταῖς τοῦ ἔτους τούτου, καθίστησιν, ὅσοι
 ἐφικτόν, γνωστά ὁ διδάσκων.

Τί μελωδία θαυμαστή !
 Τί στόμα ζηλευμένο !
 Τί μελωδία θαυμαστή !
 Πολύ, πολὺ μ' εὐχαριστεῖ.
 Νὰ ἀκούω δὲν χορταίνω.

Πουλί, κελάδει λιγυρά,
 ἐν ὄσφ θάλλ' ἢ φύσις.
 Περνᾷ τοῦ κόσμου ἢ χαρά,
 θὰ φθάσῃ ὦρα κρυερά,
 καὶ σὺ θὰ σιωπήσῃς.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

96. Ὁ κόσσυφος.

Ὁ κόσσυφος εἶναι πτηνόν. Τὸ σῶμα τοῦ κοσσύφου ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμόν, οὐράν, πτέρυγας, καὶ δύο πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ κοσσύφου εἶναι ἐπιμήκης. Εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπάρχουν δύο ὀφθαλμοί, δύο ὦτα, στόμα, ράμφος. Τὸ ράμφος τοῦ κοσσύφου εἶναι μέτριον κατὰ τὸ μῆκος καὶ κίτρινον.

Ὁ κόσσυφος ἔχει μῆκος μὲν δέκα περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, πάχος δὲ πέντε.

Τὸ σῶμα τοῦ κοσσύφου εἶναι σκεπασμένον ὑπὸ πτίλων μαύρων. Ἡ οὐρὰ κεῖται εἰς τὰ ὀπισθεν, συγχειμένη ἐκ πτίλων μακρῶν.

Οἱ πόδες λήγουν εἰς τέσσαρας δακτύλους, ἐκ τῶν ὁποίων τρεῖς κείνται ἔμπροσθεν, ὁ δὲ εἰς ὀπίσθεν.

Τὸ χρῶμα τοῦ κοσσύφου εἶναι ἐν γένει μέλαν

Ὁ κόσσυφος γεννᾷ κατὰ τὸ ἔαρ ὡς τεφρόχροα καὶ μελανόστιχτα· ἐπιάζει καὶ ἐκκολάπτει νεογνά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἄπτερα καὶ γυμνά. Ταῦτα τρέφουν οἱ κόσσυφοι ἄρρη καὶ θήλυς, δι' ἐντόμων καὶ σπόρων φυτῶν, ἕως ὅτου ἀποκτήσουν πτερὰ καὶ δύνανται νὰ πετοῦν.

Ὁ κόσσυφος τρέφεται δι' ἐντόμων καὶ σπόρων

τῶν φυτῶν, ἔτι δὲ διὰ τῆς χλόης. Ἐνδiciaτᾶται συ-
νήθως ἐντὸς τῶν μυρσινῶνων, διότι ἀγαπᾶ καθ' ὑ-
περβολὴν τὸν καρπὸν τῆς μυρσίνης.

Ὁ καρπὸς τῆς μυρσίνης ὠριμάζει κατὰ τὸν
χειμῶνα· διὰ τοῦτο ὁ κόσ-
συφος δὲν πάσχει μὲν ἐξ ἐλ-
λείψεως τροφῆς τὸν χειμῶ-
να, ἀλλὰ καταδιώκεται ὑπὸ
τῶν κυνηγῶν καὶ ὀρνιθοθηρῶν
κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.

Ὁ κόσσυφος τάσσεται εἰς
ιδίαν τάξιν πτηνῶν, τὰ ξηρο-
βατικά. Ἄδει τερψιθύμως, ὅθεν καὶ ἀνήκει εἰς
τὰ ὠδικὰ πτηνά.

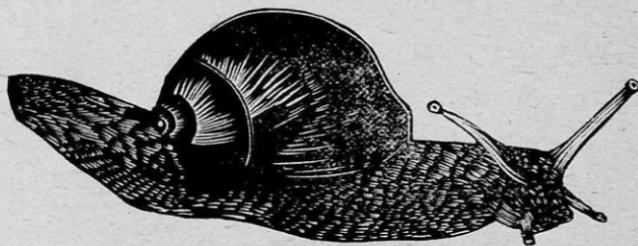
Τὸ κρέας τοῦ κοσσύφου εἶναι λίαν τρυφερὸν καὶ
νόστιμον, μάλιστα κατὰ τὸν χειμῶνα.

97. Ὁ κοχλιάς.

Ὁ κοχλιάς ἔρπει, φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν
σπειροειδῆ του κογχύλην. Ἡ κογχύλη αὕτη εἶναι
ὄστρακον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται βαθμηδὸν ἐκ
τινος οὐσίας, ἣ ἥποια ἐκκρίνεται ἐκ τοῦ δέρ-

ματος, τοῦ περικαλύπτοντος τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ κοχλίου.

Οἱ κοχλῖαι ἔχουν εἰς τὴν κεφαλὴν τέσσαρας πλοκάμους· τοὺς πλοκάμους τούτους οἱ κοχλῖαι διαστέλλουν καὶ συσιέλλουν κατ' ἀρέσκειαν. Ἐκ τῶν

πλοκάμων τούτων οἱ πλησιέστεροι πρὸς τὴν κεφαλὴν φέρουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κοχλίων. Οἱ δὲ ἄλλοι δύο εἶναι τὰ ὄργανα τῆς ἀφῆς, ἴσως καὶ τῆς ὀσφρήσεως.

Οἱ κοχλῖαι τίκτουν ψά.

Ἐπάρχουν πολλὰ εἶδη κοχλίων, διακρινόμενα ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ ὀστράκου, τοῦ χρώματος καὶ τοῦ σχήματος.

Ἐν εἶδος κοχλίου δὲν ἔχει κογχύλην· οὗτος λέγεται λεῖμαξ.

Ὁ κοχλίας ἔχει ὑπὸ τὴν γαστέρα δίσκον σαρκώδη, ὃ ὁποῖος χρησιμεύει εἰς αὐτόν, ὡς πούς, ἐντεθὲν ἀνήκει εἰς ἰδίαν τάξιν ζῶων, τὰ ἑποῖα λέγονται γαστερόποδα.

Οἱ κοχλῖαι τρέφονται διὰ φυτῶν καὶ χόρτου· ἐξέρχονται δὲ εἰς τὴν βοσκὴν μετὰ τὴν βροχὴν ἢ τὴν ὄρσον τῆς νυκτός.

Ὁ κοχλίας, ἐνῶ ἔρπει, ἀφίνει ὀπισθεν γλοιώδη οὐσίαν, ἣ ὁποῖα δεικνύει τὴν διάβασιν αὐτοῦ.

Ἰπάρχουν κοχλῖαι τῆς ξηρᾶς καὶ κοχλῖαι τῶν ὑδάτων. Οἱ κοχλῖαι τῶν ὑδάτων εἶναι μεγαλύτεροι τῶν κοχλιῶν τῆς ξηρᾶς καὶ ἔχουν ἐπὶ τῆς κόγχης αὐτῶν πολὺ ζωηρὰ χρώματα.

Οἱ κοχλῖαι τρώγονται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Πολλοὶ ὅμως ἐκ τούτων εἶναι δηλητηριώδεις, μάλιστα κατόπιν πολυχρονίου ξηρασίας.

Ἀντιφάρμακον πρόχειρον κατὰ τῆς τοιαύτης δηλητηριάσεως εἶναι ἐμετικὸν καὶ καθαρτικόν. Ὁ ἰατρός πρέπει νὰ προσκληθῇ ἐγκαίρως.

98. Τὸ ἅλας.

Τὸ ἅλας εἶναι δύο εἰδῶν. Ἄλας, τὸ γινόμενον ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης, καὶ ἅλας τὸ ὀρυκτόνι. (Τὶ λέγεται ὀρυκτόνι;).

Τὸ ἅλας ἔχει χρῶμα ὑπόλευκον. Ὑπάρχουν τεμάχια ἁλατος, λάμποντα ὡς ἡ ὕαλος. Τὰ τεμάχια ταῦτα εἶναι ἀρκούντως σκληρὰ καὶ ἔχουν διαφόρους μορφάς.

Τὸ ἅλας τῆς θαλάσσης εὐρίσκεται διαλελυμένον εἰς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ.

Εἰς πολλὰς παραλίους χώρας ὑπάρχουν τεχνηταὶ λεκάναι γῆς, εἰς τὰς ὁποίας διοχετεύουν τὸ θαλάσσιον ὕδωρ. Ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τοῦτο καταλείπει τὸ ἅλας αὐτοῦ, ἐξατμιζόμενον ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου. Αἰτιαῦται λεκάναι ὀνομάζονται ἀλικαὶ ἢ ἀλοπήγια.

Ὅταν θελοῦν νὰ κάμουν τὸ ἅλας τῶν ἀλικῶν καθα-

1. Βλέπε κατωτέρω.

ρώτερον διαλύουν αὐτὸ ἐντὸς ὕδατος. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐξατμίζουσι πάλιν διὰ τῆς θερμότητος. Οὕτω δὲ παράγουν ἅλας·πολὺ καθαρὸν.

Τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἐγκαταλείπει τὸ ἅλας αὐτοῦ καὶ διὰ τεχνητῆς θερμότητος, ἐξατμιζόμενον ἐντὸς λεβήτων. Τὸ οὕτω λαμβανόμενον ἅλας δὲν εἶναι τόσον καθαρὸν.

Ἄλλ' ὑπάρχουν καὶ χῶραι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἅλας ἐξορύσσεται ἐκ τῆς γῆς· εἶναι ὀρυκτόν.

Τὸ ὀρυκτὸν ἅλας σπανίως εἶναι τόσον καθαρὸν, ὅσον τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο πρὸ τῆς χρήσεως αὐτοῦ καθαρίζεται.

Τὸ ἅλας εἶναι χρησιμώτατον καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖον εἰς τὸν ἄνθρωπον. (Εἰς τί;).

99. Ὁ σίδηρος.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον. Τὰ μέταλλα εἶναι ὀρυκτά.

Τὸ χρῶμα τοῦ σιδήρου εἶναι φαιόν.

Ὁ σίδηρος λάμπει τότε μόνον, ὅταν στυλωθῆ.

Εἶναι σῶμα ἀδιαφανές ἢ σκιερόν.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον βαρὺ καὶ σκληρότατον· διὰ τοῦτο δυσκόλως θραύεται. Τήχεται εἰς μεγάλην θερμότητα. Διὰ πολλῶν τήξεων καθαρίζεται ἐκ τῶν ξένων οὐσιῶν, τὰς ὁποίας εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἔχει. Μετὰ τὴν τήξιν λαμβάνει ὁ σίδηρος οἰασθήποτε μορφὰς καὶ ἂν θέλωμεν.

Τὸ μέταλλον τοῦτο εὐρίσκεται πανταχοῦ. Χρησιμεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον περισσότερο παντὸς ἄλλου. Οὐδεμία τέχνη ὑπάρχει, οὐδὲν σχεδὸν γίνεται σήμερον ἄνευ σιδηρῶν ἐργαλείων ἢ τοῦ σιδήρου.

Ὁ σίδηρος σκωριάζει εἰς τὸν ὑγρὸν ἀέρα. Ὅθεν τὰ σιδηρᾶ ἐργαλεῖα ἀλείφομεν δι' ἐλαίου, ὅπως προφυλάξωμεν ἀπὸ τῆς σκωριάσεως.

Ὁ ἐργαζόμενος τὸν σίδηρον λέγεται σιδηρουργός.

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ σιδηρουργοῦ λέγεται (πῶς ;).

Γινώσκω πολλὰ πράγματα κατασκευασμένα ἐκ σιδήρου (τίνα ;).

100. Ὁ μόλυβδος.

Τὸ σφυρίον, τὸ μυστήριον, ἡ σκαπίνη τῶν οἰκοδόμων εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ σιδήρου.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον.

Καὶ ὁ μόλυβδος εἶναι μέταλλον.

Τὸ χρῶμα τοῦ μολύβδου εἶναι ὑποκίανον.

Διὰ τοῦ μολύβδου δὲν φρίνονται τὰ ὀπισθεν πράγματα· ὁ μόλυβδος εἶναι ἀδιαφανῆς ἢ σκιερός. (Τίνα ἄλλα σώματα εἶναι σκιερά; Πῶς λέγεται τὸ ἀντίθετον; Τίνα σώματα εἶναι διαφανῆ;).

Ὁ μόλυβδος τήκεται εἰς μικρὰν θερμότητα καὶ λαμβάνει διάφορα σχήματα.

Ὁ μόλυβδος εἶναι μέταλλον μαλακόν. Κοπτόμενος διὰ μαχαιρίου, λάμπει ὅπως ὁ ἄργυρος, ἀλλὰ ἐπὶ ὀλίγον μόνον χρόνον.

Ὁ μόλυβδος εὐρίσκεται πανταχοῦ, οὐδέποτε ὅμως εἰς καθαρὰν κατάστασιν. Εἶναι πάντοτε μεμιγμένος μετὰ ἄλλων οὐσιῶν.

Ὁ μόλυβδος μᾶς χρησιμεύει εἰς πολλὰ πράγματα. (Ποῦ εἶδομεν, ὅτι χρειάζεται καὶ εἰς τί;) 1.

1. Ὅρα ἔτος Α', τευχ. β'.

Γινώσκω πολλά πράγματα, κατεσκευασμένα ἐκ τοῦ μετάλλου τούτου.

Ὁ μόλυβδος σκωριάζει εἰς τὸν ὑγρὸν ἀέρα, ὅπως καὶ ὁ σίδηρος. Ἡ σκωρία τοῦ μολύβδου εἶναι δηλητήριο.

Οἱ ἐργάται, εἰ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν τῆξιν ἢ τὸν καθαρισμὸν μολύβδου, ὑπόκεινται εἰς δηλητηρίασιν. Δύνανται ὅμως ν' ἀποφεύγουν τὸν κίνδυνον τοῦτον, πίνοντες καθ' ἑκάστην πρωτὴν γάλα.

101. Τὸ μάρμαρον.

Τὸ μάρμαρον εἶναι λίθος. Οἱ λίθοι εἶναι ὀρυκτά.

Υπάρχουν μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων.

Υπάρχουν μάρμαρα λευκά, μελανίζοντα, πράσινα, ὑπέρυθρα μετὰ κηλίδων λευκῶν ἢ ἄλλου χρώματος.

Τὸ μάρμαρον εἶναι σῶμα ἀδιαφανές, σκληρόν, ἀλλ' εὐκόλως θραυόμενον.

Ἡ σμίλη τοῦ λιθοξόου δίδει εἰς τὸ μάρμαρον διάφορα σχήματα.

Εὐρίσχεται δὲ τὸ μάρμαρον σχεδὸν πανταχοῦ. Ὀλόκληρα ὄρη τῆς Ἑλλάδος συνίστανται ἐκ τοῦ ὄρυκτοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν ἀγαλμάτων, οἰκοδομῶν, στύλων, πλακῶν τραπεζῶν καὶ ἄλλων.

Τὸ λευκὸν ἑλληνικὸν μάρμαρον εἶναι πολυτιμώτατον, διότι οὐδαμοῦ τῆς γῆς εὐρίσχεται μάρμαρον τόσον σκληρὸν καὶ καθαρὸν.

Τῆς νήτου Πάρου καὶ τῆς Πεντέλης τὰ μάρμαρα εἶναι περίφημα.

Εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι ἡ Προικόννητος, κοινῶς Μαρμαράς, ὅθεν ἐξάγονται μάρμαρα.

102. Σύγκρισις ζῶου πρὸς ὄρυκτὸν ἐν γένει.

Ὄμνιότητες. Καὶ τὸ ζῶον καὶ τὸ ὄρυκτὸν εἶναι πράγματα ὑπάρχοντα, ὅπως ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ ἐδημιουργήθησαν. Καὶ τὰ δύο εἶναι φυσικά. Καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Διαφοραί. Τὸ ζῶον ἔχει αἰσθήσεις· τὸ ὄρυκτὸν οὐδεμίαν αἰσθησιν ἔχει. Τὸ ζῶον κινεῖται αὐτοβούλως· τὸ ὄρυκτὸν οὐδὲλως κινεῖται ἀφ'

ἑαυτοῦ. Τὸ ζῶον, διαχωριζόμενον εἰς μέρη, δὲν εἶναι πλέον ζῶον, καταστρέφεται· τὸ ὄρυκτόν εἰς ὅσα δὴποτε μέρη διαχωρισθῆ, εἶναι ὄρυκτόν. Τὸ ζῶον κινεῖται καὶ ζῆ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ὄρυκτόν ἐξορύσσεται ἐκ τῆς γῆς. Τὸ ζῶον γεννᾶται, τρέφεται, αὐξάνει καὶ ἀποθνήσκει· τὸ ὄρυκτόν οὔτε γεννᾶται, οὔτε τρέφεται, οὔτε αὐξάνει, ἀλλὰ μόνον ἐὰν προστεθῆ ἐξωτερικῶς τι, αὐξάνει, ἢ ὑπὸ ἐξωτερικῆς τινος δυνάμεως συντρίβεται καὶ καταστρέφεται. Τὸ ζῶον ἔχει ὄργανα ζωῆς καὶ αἰσθήσεως, εἶναι ὀργανικόν· τὸ ὄρυκτόν οὐδὲν ὄργανον ἔχει, εἶναι ἀνόργανον.

103. Σύγκρισις φυτοῦ πρὸς ὄρυκτόν.

Ὁμοιότητες. Τὸ φυτὸν καὶ τὸ ὄρυκτόν εἶναι πράγματα φυσικά. Καὶ τὰ δύο στεροῦνται τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς αὐτοβούλου κινήσεως. Καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται εἰς τὴν γῆν. Καὶ τῶν δύο ἔχει ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος.

Διαφοραί. Τὸ φυτὸν φύεται ἐκ τῆς γῆς· τὸ ὄρυκτόν ἐξορύσσεται ἐκ τῆς γῆς. Τὸ φυτὸν

εἶναι ὀργανικόν· τὸ ὄρυκτόν εἶναι ἀνόργανον. Τὸ φυτόν φύεται, λαμβάνει ἔσωθεν τὴν τροφήν αὐτοῦ, αὐξάνει, ἀποθνήσκει· τὸ ὄρυκτόν οὔτε αὐξάνει, ἐκτός ἂν ἔξωθεν προστεθῆ νέα οὐσία· οὔτε ἀποθνήσκει, ἀλλὰ μόνον συντρίβεται, ἂν ἔξωθεν βία τις αὐτὸ συντρίψῃ. Τὸ φυτόν, ἂν χωρισθῆ εἰς μέρη, δὲν εἶναι πλέον φυτόν· τὸ ὄρυκτόν εἶναι ὄρυκτόν, εἰς ὅσα ὅποτε μέρη καὶ ἂν χωρισθῆ· ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον, ὅτι τὰ μέρη εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος μικρότερα. (Ἐίπέ ὅσα ὄρυκτὰ γινώσκεις).

101. Ζῶα, φυτά, ὄρυκτά.

Ὁ κύων εἶναι ζῷον· καὶ ὁ λαγὼς εἶναι ζῷον. Γινώσκω πολλὰ ἄλλα ζῶα. Ἡ γαλῆ καὶ ὁ μῦς, αἱ μέλισσαι καὶ ὁ κοχλίας, ἡ ἀηδὼν καὶ ὁ φιλτακός, ἡ κάμπη καὶ ὁ μεταξοσκώληξ, τὸ πρόβατον καὶ ἡ αἶξ, ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ὄρνις, ἡ πέρδιξ καὶ πλείστα ἄλλα εἶναι ζῶα.

Γινώσκω, ὅτι τὰ ζῶα αἰσθάνονται καὶ κινοῦνται αὐτοβούλως ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον, γεννῶνται, αὐξάνουν, ἀποθνήσκουν.

Ἡ ἄμπελος εἶναι φυτόν· καὶ ἡ ἐλαία εἶναι

φυτόν. Γινώσκω καὶ ἄλλα πολλὰ φυτά. Ὁ σῖτος καὶ οἱ φασίολοι, ἡ ροδῆ καὶ ἡ μηλέα, ἡ κέρασος καὶ ἡ βυσσινέα, ἡ ἀμυγδαλέα καὶ ἡ ροδακινέα, ἡ συκῆ καὶ πλείστα ἄλλα εἶναι φυτά.

Γινώσκω, ὅτι τὰ φυτά οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε κινουῦνται αὐτοβούλως, οὔτε γεννῶνται· μόνον φύονται, αὐξάνουν καὶ ἀποθνήσκουν.

Γινώσκω, ὅτι τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά ἔχουν ὄργανα ζωῆς· εἶναι ὀργανικά.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον· καὶ ὁ μόλυβδος εἶναι μέταλλον. Τὸ μάρμαρον εἶναι λίθος. Τὰ μέταλλα καὶ οἱ λίθοι εἶναι ὄρυκτά. Οἱ γαιάνθρακες, ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἄργυρος, τὸ θεῖον καὶ τὸ ὄρυκτόν ἄλας εἶναι ὄρυκτά. Πολλὰ ἄλλα ὄρυκτά ὑπάρχουν.

Γινώσκω, ὅτι τὰ ὄρυκτά οὔτε γεννῶνται, οὔτε φύονται, οὔτε αὐξάνουν, οὔτε ἀποθνήσκουν, οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε κινουῦνται αὐτοβούλως, οὔτε ὄργανον ζωῆς ἔχουν· εἶναι ἀνόργανα.

Τὰ ζῶα, τὰ φυτά καὶ τὰ ὄρυκτά εἶναι πράγματα, ἅπερ εὐρίσκονται, ὅπως ἡ φύσις ἐπλασεν αὐτά· εἶναι φυσικά.

**105. Σύγκρισις τῶν ζώων πρὸς τὰ φυτὰ
καὶ τὰ ὄρυκτά.**

Ὁμοιότητες. Τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ὄρυκτά εἶναι πράγματα φυσικά. Ἄπαντα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄπαντα εἶναι χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄπαντα δύνανται νὰ εἶναι καὶ ἐπιβλαβῆ, ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν προσέχη.

Διαφοραί. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ εἶναι ὀργανικά· τὰ ὄρυκτά εἶναι ἀνόργανα. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ αὐξάνουν καὶ ἀποθνήσκουν. Τὰ ὄρυκτά οὔτε αὐξάνουν οὔτε ἀποθνήσκουν. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ἔχουν ζωὴν· τὰ ὄρυκτά δὲν ἔχουν ζωὴν. Τὰ ζῶα γεννῶνται ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ φυτὰ φύονται εἰς τὴν γῆν, τὰ ὄρυκτά ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς. Τὰ ζῶα αἰσθάνονται καὶ κινουῦνται αὐτοβούλως· τὰ φυτὰ καὶ τὰ ὄρυκτά οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε κινουῦνται αὐτοβούλως. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ αὐξάνουν, λαμβάνοντα τροφήν ἔσωθεν διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῶν· τὰ ὄρυκτά αὐξάνουν κατὰ τὸν ὄγκον μόνον ἔξωθεν, ὅταν προστεθῇ νέα ὕλη. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, χωριζόμενα εἰς

μέρη, δὲν εἶναι πλέον ζῶα καὶ φυτά, καταστρέφονται· τὰ ὄρυκτά, εἰς ἑσά ἴδηποτε μέρη καὶ ἄν χωρισθοῦν, εἶναι πάντοτε ὄρυκτά· μόνον κατὰ τὸν ὄγκον σμικρύνονται.

106. Ἡ συνοικία, ἡ πόλις, τὸ χωρίον.

Γινώσκω τὴν οἰκίαν, τὸ σχολεῖον, τὸν ναόν. Πάντα ταῦτα εἶναι οἰκοδομήματα.

Παρά τὴν οἰκίαν ἡμῶν κεῖνται καὶ ἄλλαι οἰκίαι· ἐκ πολλῶν οἰκιῶν συγκροτεῖται ἡ συνοικία. Εἰς ἐκάστην συνοικίαν ὑπέσχει ναὸς καὶ σχολεῖον. Ἐκ πολλῶν συνακτιῶν συνίσταται ἡ πόλις· εἰς ἐκάστην πόλιν ὑπάρχουν πολλαὶ συνοικίαι, πολλοὶ ναοί, τὰλλα σχολεῖα.

Πολλάκις ἡ συνοικία εἶναι μία καὶ μόνη· αἱ εἰς αὐτὴν οἰκίαι δὲν εἶναι περισσότεραι τῶν 100. Ἡ συνοικία, ὅταν ἔχη οἰκίας ὀλιγωτέρας τῶν 100, λέγεται κώμη ἢ χωρίον.

Ἐντὸς τῆς συνοικίας, τῆς πόλεως, τῆς κώμης, ὑπάρχουν ἑδοί, πλατεῖαι, κρήναι. Πάντα ταῦτα εἶναι ἀναγκασιότατα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅδοι ὑπάρχουσιν καὶ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλη.

συνοικίαν, πόλιν καὶ κώμην. Αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀναγκαιόταται εἰς τὴν συκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. Αἱ ὁδοὶ εἶναι διαφόρων εἰδῶν. Τινὲς βαίνονται μόνον ὑπ' ἀνθρώπων, ἄτραποι. Ἄλλαι ὑπὸ ἀμαξῶν, ἀμαξιτοί. Ἄλλαι εἶναι ἐστρωμέναι ὑπὸ σιδήρων, σιδηρόδρομοι. (Τινὲς αἱ καλλίτεραι καὶ προτιμότεραι ὁδοί; Διὰ τί;).

Πολλάκις ἐντὸς τῆς συνοικίας ὑπάρχουν καὶ κῆποι. Τοῦτο εἶναι ὠφέλιμον εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων.

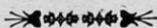
Ὅσον περισσότεροι κῆποι καὶ δένδρα ὑπάρχουν εἰς τὴν συνοικίαν, τόσον ὑγιέστεροι εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Ἄλλ' ἡ ὑγεία τῶν κατοίκων ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν καὶ τῶν οἰκιῶν, ἔτι δὲ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν ὑδάτων.

Πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἔχωμεν καθαρὰ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς οἰκίας, δένδρα καὶ ὕδατα πολλὰ καὶ καθαρὰ ἐντὸς τῆς συνοικίας ἵνα εἴμεθα ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοί.

Η' Ο ΧΡΟΝΟΣ

107. Τὸ ἡμερονύκτιον.

Χθὲς τὴν πρωτὰν ἦλθον εἰς τὸ σχολεῖον. Καὶ σήμερον τὴν πρωτὰν ἦλθον εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἀπὸ τῆς πρωτῆς τῆς χθὲς μέχρι τῆς πρωτῆς τῆς σήμερον παρῆλθε μίᾳ ἡμέρᾳ καὶ μίᾳ νύξ.

Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ λέγονται ἡμερονύκτιον. Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ λέγεται γενικῶς καὶ μόνον ἡμέρα.

Τὰ κυριώτερα μέρη τοῦ ἡμερονυκτίου εἶναι ἡ πρωτῆ, ἡ μεσημβρία, ἡ ἑσπέρα, τὸ μεσονύκτιον.

Τὴν πρωτὰν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος· τὴν ἑσπέραν δύει. Τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου λέγεται μερικώτερον ἡμέρα. Τὸ δὲ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου λέγεται νύξ.

108. Αἱ 24 ὥραι τοῦ ἡμερονυκτίου.

Τὸ ἡμερονύκτιον διαίρουµεν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρα μέρη. Ἐκαστον εἴκοστόν τέταρτον μέρος τοῦ ἡμερονυκτίου ὀνομάζεται ὥρα.

Τὰς ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου ἀρχίζοµεν καὶ ἀριθμοῦµεν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου. Ἀριθμοῦµεν λέγοντες· μία, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, πέντε, ἕξ, ἐπτά, ὀκτώ, ἐννέα, δέκα, ἑνδεκά, δωδεκά ὥραι. Ἡ δωδεκάτη ὥρα ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἡ μεσημβρία. Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ἀριθμοῦµεν πάλιν λέγοντες· μία, δύο, τρεῖς... δώδεκα ὥραι. Ἡ δωδεκάτη ὥρα ἀπὸ τῆς μεσημβρίας εἶναι τὸ μεσονύκτιον.

Τὰς ὥρας ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι μεσημβρίας λέγοµεν ὥρας πρὸ μεσημβρίας (π. μ.).

Τὰς ὥρας ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου λέγοµεν ὥρας μετὰ μεσημβρίαν (μ. μ.).

Τὰς ὥρας ἀριθμοῦμεν καὶ ἄλλως. Ἀρχίζομεν καὶ ἀριθμοῦμεν ὀλίγον τι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ λέγομεν μία, δύο, τρεῖς... δώδεκα ὥραι περὶ τὴν πρωΐαν. Ἐπειτα πάλιν λέγομεν μία, δύο, τρεῖς... δώδεκα ὥραι ὀλίγον τι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ἡ ἀρίθμησις τῶν ὥρῶν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου λέγεται εὐρωπαιστί. Ἡ ἀρίθμησις τῶν ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας λέγεται τουρκιστί.

Ἐκάστη ὥρα διαιρεῖται εἰς ἐξήκοντα μέρη· ἕκαστον ἐξηκοστὸν μέρος τῆς ὥρας λέγεται λεπτόν.

Καὶ ἕκαστον λεπτὸν διαιρεῖται εἰς ἕτερα ἐξήκοντα μέρη. Ἐκαστον ἐξηκοστὸν μέρος τοῦ λεπτοῦ ὀνομάζεται δεῦτερον λεπτόν.

Τὰς ὥρας καὶ τὰ λεπτὰ μᾶς λέγει τὸ ὠρολόγιον.

109. Ἡ ἐσπέρα.

Ἡ ἡμέρα ἴσῳθη
πίσω ἔς τὸ βουνό,
καὶ ἡ νύξ ἀπλώθη
εἰς τὸν οὐρανό.

Ἡ φωναὶς ἐσβύσαν,
ἔπαυσ' ἡ δουλειά,
ἔς ταῖς φωλιαῖς ἵκνησαν
τὰ μικρὰ πουλιά.

Σκότος εἰς τὴν πόλι
κ' εἰς τὴν ἐξοχή,
εἰς τὴν πλάσιν ὅλη
δὲν ἀκοῦς ψυχή.

Μὴ φοβεῖσθε· πάλι
αὔριον προῶ
θάρθ' ἡμέρα ἄλλη
ἥλιος καὶ ζωή.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ.

110. Ἡ ἐβδομάς καὶ οἱ μῆνες.

Γινώσκω τί λέγεται ἡμέρα καὶ ἡμερονύχτιον. Ἐπτὰ ἡμέραι συγκροτοῦν τὴν ἐβδομάδα. Αἱ ἑπτὰ ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος ὀνομάζονται·

Κυριακή, Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατον.

Τέσσαρες ἐβδομάδες καὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέ-

ραι συγκροτοῦν τὸν μῆνα. (Πόσας ἡμέρας ἔχει ὁ μῆς;).

Οἱ μῆνες εἶναι δώδεκα καὶ ὀνομάζονται·

Ἰανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Ἀπρίλιος, Μάϊος, Ἰούνιος, Ἰούλιος, Αὐγουστος, Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος.

Τέσσαρες μῆνες ἔχουν ἀνὰ τριάκοντα ἡμέρας. Οἱ μῆνες οὗτοι εἶναι· Ἀπρίλιος, Ἰούνιος, Σεπτέμβριος, Νοέμβριος.

Ἐπτὰ μῆνες ἔχουν ἀνὰ τριάκοντα μίαν ἡμέρας. Οἱ μῆνες οὗτοι εἶναι· Ἰανουάριος, Μάρτιος, Μάϊος, Ἰούλιος, Αὐγουστος, Ὀκτώβριος, Δεκέμβριος.

Εἰς μῆν, ὁ Φεβρουάριος, ἔχει ἡμέρας εἴκοσιν ὀκτῶ ἢ εἴκοσιν ἑννέα.

III. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ.

Γινώσκω τί λέγεται ἡμέρα, ἐβδομάς, μῆν.
Γινώσκω τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος καὶ τοὺς μῆνας.

Οἱ δώδεκα μῆνες συγκροτοῦν τὸ ἔτος. Οἱ δώδεκα μῆνες ἀποτελοῦν ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε.

Κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος προστίθεται εἰς τὸν Φεβρουάριον μία ἡμέρα· τότε ὁ μὴν Φεβρουάριος ἔχει, ὡς εἶπομεν, ἡμέρας εἴκοσιν ἑννέα· τὸ ἔτος τοῦτο ἔχει ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα ἕξ.

Τὸ ἔτος ἄρχεται τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου, ἤτοι τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. (Γι' λαμβάνουν οἱ παῖδες τὴν πρώτην τοῦ ἔτους;).

Τὸ ἔτος, τὸ ἔχον ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε, λέγεται κοινὸν ἔτος. Τὸ ἔτος, τὸ ἔχον ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα ἕξ, λέγεται δίσεκτον ἔτος.

Τὸ ἔτος διαιροῦμεν εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐκαστον τέταρτον μέρος τοῦ ἔτους περιλαμβάνει τρεῖς μῆνας καὶ λέγεται ὥρα τοῦ ἔτους.

Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι τέσσαρες· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, χειμῶν.

Ἄλλαχού θά ἴδωμεν πότε ἄρχεται ἑκάστη ὥρα τοῦ ἔτους καὶ τί γίνεται καθ' ἑκάστην τούτων.

112. Ἡ ὥρα τοῦ φθινοπώρου.

Πρὸ πολλοῦ ἐγένετο ἐνερξίς τῶν μαθημάτων. Ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἄρχονται τὰ μαθήματα, εἶναι τὸ φθινοπώρον. Εἶδομεν, ὅτι τὸ φθινοπώρον εἶναι μία τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους.

Τὸ φθινοπώρον ἄρχεται τὴν ἐνδεκάτην Σεπτεμβρίου καὶ λήγει τὴν ἐνάτην Δεκεμβρίου.

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους φθίνουσι, δηλαδὴ τελειοῦναι αἱ ὀπώραι· ἐκ τούτου καὶ ἡ ὥρα αὕτη τοῦ ἔτους λέγεται φθινοπώρον.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύει τὴν ἕκτην περίπου ὥραν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶναι σχεδὸν ἴσαι. Διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι εἶναι ἰσημερία.

Ἀπὸ τῆς ἰσημερίας τοῦ φθινοπώρου ἡ μὲν ἡμέρα ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξανομένη. Ἐλαττοῦται δὲ καθ' ἑκάστην ἡ ἡμέρα καὶ αὐξάνει ἡ νύξ σχεδὸν καὶ κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτά τῆς ὥρας. Οὕτω τὴν ἐνάτην Δεκεμβρίου εἶναι ἡ πλέον ἐλαχίστη ἡμέρα, ἐννέα

σχεδὸν ὠρῶν, καὶ ἡ μεγίστη νύξ δέκα πέντε
σχεδὸν ὠρῶν.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ θερμότης καὶ τὸ ψυ-
χος εἶναι μέτρια κατὰ τὰς χώρας ἡμῶν. Ὁ
ἥλιος εἰς τὸν οὐρανὸν βαθμηδὸν ταπεινοῦται.
Τὰ φύλλα τῶν δένδρων μαραίνονται καὶ πί-
πτουν. Πολλαὶ πόαι μαραϊνόμεναι ἀποθνήσκουν.
Ἡ φύσις τρόπον τινὰ ἐκδύεται τὴν στολήν αὐ-
τῆς καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κοιμηθῆ.

113. Τὸ φθινόπωρον.

Τὸ θέρος διεδέχθης,
φθινόπωρον καλόν,
καὶ τοὺς καρποὺς μᾶς φέρεις
μὲ δροσερὸν καιρὸν.

Ἴδου ἐκεῖν' ἡ ὥρα
καθ' ἣν ὁ γεωργός.
λαμβάνων θεῖα δῶρα,
προσεύχετ' εὐλαβῶς.

Φθινόπωρον ὠραῖον,
σύ δίδεις σταφυλάς,
κρασὶ γλυκὴ καὶ νέον,
ὀπώρας καὶ τροφάς.

Ἄπιδια μεγάλα,
πεπόνια καλά
καὶ κάστανα καὶ ἄλλα
ὄπωρικὰ πολλά.

Πάτερ οὐράνιέ μου,
πρηνῆς σὲ προσκυνῶ.
Σὲ εὐλογῶ, Θεέ μου,
καί σοι εὐγνωμονῶ !

Τὰς θείας ἐντολάς σου
πιστῶς θὰ ἐκτελῶ,
διότι τὰ καλά σου
μοὶ στέλλεις κ' εὐτυχῶ.

*
**

114. Οἱ άγροί κατά τὸ φθινόπωρον.

Ἦδη οἱ άγροί εἶναι ἐντελῶς γυμνοί. Οὔτε σῖτος πλέον οὔτε ἄλλα γεννήματα οὔτε χόρτος ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχουν. Τινὲς ἤροτριάσθησαν καὶ ἐσπάρησαν ἐκ νέου, καὶ ἔχουν τὸ χρῶμα μελανίζον· ἄλλοι, χέρσοι μένοντες, ὑπὸ λεπτῆς καὶ βραχείας μόνον χλόης καλύπτονται καὶ μόλις πρασινίζουν.

Τὰ φύλλα τῶν πλείστων φυτῶν τῶν άγρῶν εἶναι κίτρινα. Ἡ καθόλου ὄψις αὐτῶν εἶναι

ὠχρά. Ἀλλὰ ἡ ὠχρότης εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου. Τί ἄρά γε συμβαίνει; Μὴ ἀπέθανον τὰ δυστυχῆ φυτά; Δὲν θὰ μᾶς δίδουν πλέον καρποὺς γλυκεῖς καὶ ὀροσιστικούς;

Ὅχι, ὄχι. Δὲν ἀπέθανον. Τὰ παλαιὰ μόνον φύλλα των θὰ ρίψουν διὰ νὰ ἐνδυθοῦν πάλιν νέα. Ἐκβάλλουν τώρα τὰ παλαιὰ ἐνδύματά των θὰ κοιμηθοῦν δι' ὄλου τοῦ χειμῶνος· θὰ ἐγερθοῦν πάλιν τὸ ἔαρ· θὰ ἐνδυθοῦν τότε νέαν στολήν· θὰ παραγάγουν πάλιν ἄνθη καὶ καρποὺς γλυκεῖς καὶ εὐχύμους.

Μὴ λυπεῖσθε λοιπόν, καλοὶ μου ἄγροί, διότι ἐχάσατε πρὸς τὸ παρὸν τὴν λαμπράν σας στολήν. Πάλιν θὰ ἀναλάβητε αὐτὴν λαμπροτέραν. Τώρα κοιμήθητε, ἀναπαύθητε.

115. Ἡ χιών καὶ ἡ ὥρα τοῦ χειμῶνος.

Πίπτει χιών. Ἡ στέγη τῶν οἰκιῶν ἐλευκάνθη. Αἱ ἔδοι ἤρχισαν νὰ καλύπτονται ὑπὸ τῆς χιόνος. Καὶ ὁ κῆπος καὶ οἱ ἄγροί ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς χιόνος.

Ἀλλὰ ποῦ εὐρίσκεται ἡ χιών; Πῶς γίνεται;

Ἴδου ποῦ εὐρίσκεται καὶ πῶς γίνεται ἡ χιών.

Γινώσκομεν πῶς γίνεται ἡ βροχή¹. Ἦδη τοῦτο μόνον ἀλλάσσει ἀντὶ τῆς βροχῆς πίπτει χιών. Ἐνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους οἱ ψυχραίνόμενοι ἀτμοί, πρὶν μετασχηματισθῶν εἰς στεγόνως ὕδατος, πηγνύνται καὶ γίνονται νιφάδες χιόνος. Αἰ νιφάδες ἔχουν διάφορα σχήματα κανονικώτατα καὶ θαυμάσια.

Ἡ χιών εἶναι εὐεργετικωτάτη καὶ ὠφελιμωτάτη εἰς τὰ φυτὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Πίπτουσα ἐπὶ τῆς γῆς καλύπτει τὰ φυτὰ καὶ τοὺς σπόρους· οὕτω προφυλάττει αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ψύχους τῆς ἀτμοσφαιρας, τὸ ὁποῖον, ἐὰν ἔλειπεν ἡ χιών, θὰ κατέστρεφεν αὐτά.

Τηχομένη κατὰ μικρόν, μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ· τὸ ὕδωρ τοῦτο ὄχι μόνον ποτίζει τὰ φυτὰ, ἀλλὰ καὶ συναθροίζεται ἐντὸς τῶν κοιλοτήτων καὶ δεξαμενῶν τῆς γῆς· ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου σχηματίζονται καὶ συντηροῦνται ἀπηγαί, οἱ ρύακες καὶ οἱ ποταμοί, ὡς εἶδομεν ἀλλαχοῦ².

1. Ὅρα ἀνάγν. 74, ἐν σελ. 102.

2. Ὅρα ἀνάγν. 75, ἐν σελ. 104.

Ἡ χιῶν πίπτει κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

Ὁ χειμὼν ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐνάτης Δεκεμβρίου καὶ λήγει τὴν ἐνάτην Μαρτίου. Διαρκεῖ τρεῖς μῆνας (τίννας;). Εἰς τὰς χώρας ἡμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τὸ ψυχὸς εἶναι ὑπερβολικόν· ὁ ἄνεμος πνέει ψυχρὸς· ὁ βορρᾶς εἶναι κρυερός· ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶναι ἀσθενεστάτη, διότι αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ πίπτουν πλαγίως· Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος ὁ ἥλιος εἶναι ταπεινωμένος εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀλλ' ἀρχίζει βαθμηδὸν νὰ ἀνυψόνηται.

Ἡ ἡμέρα ἀρχίζει νὰ αὐξάνη, ἡ νύξ νὰ ἐλαττώνηται. Ἡ αὐξήσις καὶ ἡ ἐλάττωσις αὐτῆ εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτὰ τῆς ὥρας καθ' ἡμέραν.

116. Ὁ χειμῶν.

Ἐφύσπησε πάλιν βορρᾶς με θυμὸν
καὶ γέρον μᾶς ἤλθε ψυχρὸς ὁ χειμῶν.
Τὰ πτόνι τὴν φύσιν, ὡς πρίν, δὲν ὑμνεῖ,
ἀστόλιστος μένει ἢ γῆ καὶ γυμνή.

Κελάδην' ἀφίνει ὁ κόραξ τραχύ,
Ὁ βράχος με πένθος κρᾶ, κρᾶ ἀντηχεῖ.
Τὰ ἄνθη, τὰ φύλλα πεσμένα ἔς τὴν γῆ
ὠχρὰ τὰ σκεπάζει φθορὰ καὶ σιγή.

Παντοῦ ἐρημία, παντοῦ σιωπή,
ἢ φύσις κοιμᾶται ὠχρὰ, σκυθρωπή.
Πῶς ἰμοιάζει, Θεέ μου, ὁ μαῦρος χειμῶν
τὴν ὑστερὴν ὥραν, τὸ τέλος ἡμῶν!

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

117. Ἡ γῆ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος ἡ γῆ καὶ τὰ
φυτὰ ἢ εἶναι ἐντελῶς σκεπασμένα ὑπὸ τῆς χιό-
νος, ἢ οὐδὲν θέλγητρον ἔχουν.

Μόνον τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ ἀκόμη πρασινίζουν, ἔάν καὶ ταῦτα δὲν εἶναι σκεπασμένα ὑπὸ τῆς λευκῆς χιόνος.

Εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς μόνον τὰ φυτὰ, τὰ σπαρέντα κατὰ τὸ φθινόπωρον, φαίνονται μόλις πρασινίζοντα, ἔάν καὶ ταῦτα δὲν εἶναι σκεπασμένα ὑπὸ τῆς χιόνος. Ὡς νεκρική λευκὴ σινδὼν ἄπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς περικαλύπτει ἡ χιών. Ἡ γῆ κοιμάται, ἀναπαύεται, ἐγχυμονεῖ.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, σπανίως ἐπὶ τῆς γῆς πέπτουσαι, ἐλαχίστην θερμαντικὴν δύναμιν ἔχουν.

Τὰ ζῶα ἅπαντα ἐκρύφθησαν εἰς τοὺς φωλεοὺς αὐτῶν, ἀπὸ τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ κρύο τοῦ βορρᾶ φεύγοντα.

Τὰ πτηνὰ ἐσίγησαν ἐντελῶς. Οὐδὲν ἄσμα αὐτῶν ἀκούεται.

Μόνον ἡ ξηρὰ καὶ μονότονος φωνὴ τοῦ κορακος ἤχει.

Μόνος ὁ κρότος τοῦ κυνηγετικοῦ πυροβόλου τὴν γενικὴν σιγὴν καὶ κατῆφειαν ταραττεῖ. Τὰ δυστυχῆ πτηνὰ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα καταφεύγουν ὑπὸ τὰ φύλλα τῶν ἀειθαλῶν φυτῶν εἰς

αὐτὰ καὶ εἰς τὰς ὅπας τῆς γῆς μικρὰν ἀνάπαυσιν καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ κρύου ζητοῦν· ἀλλ' οὔτε ἐκεῖ ἤσυχα ἀφίνονται.

Ὁ κυνηγετικὸς κύων καὶ τὸ πυροβόλον τοῦ κυνηγοῦ, κατ' αὐτῶν ἐκκενούμενον, ἀναγκάζει αὐτὰ νὰ ἐξέλθουν καὶ διὰ τῆς φυγῆς τὴν σωτηρίαν των νὰ ζητήσουν. Ἀλλὰ φεῦ! Καὶ φεύγοντα καὶ πετόμενα πίπτουν ὑπὸ τῶν σφαιριδίων τοῦ πυροβόλου προσβαλλόμενα. Εὐτυχῆ τοῦλάχιστον, ἐάν, πίπτοντα ἄνευ πνοῆς, οὐδεμίαν ἄλλην ἀγωνίαν ὑπομένουν καὶ δοκιμάζου.

118. Ὁ γεωργὸς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

Κατὰ τὴν κρυερὰν καὶ σιγηλὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος καὶ αὐτὸς ὁ γεωργὸς σπανίως ἐξέρχεται τῆς καλύβης του. Προτιμᾷ καὶ οὗτος τὴν ἐστίαν καὶ τὸ πῦρ, ἐγκαταλιπὼν πᾶσαν ἐνασχόλησιν καὶ ἐργασίαν.

Εἶναι ἄλλως ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ ἐκτελέσῃ ἐργασίαν τινά. Πανταχοῦ χιῶν, πανταχοῦ πάγος καὶ ψυχρὸς ὄριμύ.

Ἐντὸς τῆς καλύβης του μόνον περιοριζόμενος

διευθετεῖ, καθαρίζει, λιπαίνει τὰ γεωργικά του ἔργα-
λεῖα, ἵνα μὴ σκωριάσωσιν. Ἐπισκευάζει καὶ ἐπα-
νορθώνει ἄλλα, ἵνα ἔχῃ αὐτὰ ἕτοιμα κατὰ τὰς πρῶ-
τας εὐδίας ἡμέρας.

Ἐκ διαλειμμάτων μόνον, ὡς ἂν δύναται, ἐξέρχεται καὶ προμηθεύεται ξύλα τινὰ πρὸς θέρμανσιν καὶ προετοιμασίαν τῆς τροφῆς του. Ἄλλοτε ἐξάγει τὰ ζῶα, τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν γεωργίαν, μόνον ἵνα ποτίσῃ αὐτὰ.

Ἴδου αἱ συνήθεις ἐργασίαι καὶ ἐνέργειαι τοῦ γεωργοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

119. Τὸ πῦρ καὶ αἱ καύσιμοι ὕλαι.

Ἦδη εἶναι χειμῶν. Χιῶν καλύπτει τὴν ἐπι-
φάνειαν τῆς γῆς. Τὸ ψῦχος εἶναι δριμύ. Οἱ ἄν-
θρωποι ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Ὅλοι
ζητοῦν τὸ πῦρ. Πῦρ ζητοῦμεν κατὰ τὸν χειμῶνα,
καὶ πολλάκις τὸ προτιμῶμεν καὶ τοῦ ἄρτου.

Τὸ πῦρ εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων δώρων τοῦ
παναγάρχου Θεοῦ. Ἐπὶ τοῦ πυρὸς βράζομεν πολ-
λὰς τροφάς· ψήνομεν ἄλλας. Διὰ τοῦ πυρὸς
τήχομεν τὰ μέταλλα καὶ μετασχηματίζομεν

αὐτὰ κατὰ τὰς χρείας ἡμῶν. Διὰ τοῦ πυρὸς παράγομεν τεχνητὸν φῶς, διὰ τοῦ ὁποίου φωτιζόμεθα τὴν νύκτα. Διὰ τοῦ πυρὸς θερμαινόμεθα τὸν χειμῶνα.

Ἄλλὰ τὸ πῦρ εἶναι καταστρεπτικόν, ἂν μὴ προσέχωμεν καὶ φυλάττωμεν αὐτό. (Τί εἶναι πυρκαϊά; ὁποῖαι αἱ καταστροφαὶ αὐτῆς;).

Πῦρ ἔχομεν κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ ἐπὶ τῆς ἐστίας ἢ εἰς τὰς θερμάστρας, ἢ εἰς τὰ πύραυλα. Διατηροῦμεν τὸ πῦρ ἢ δι' ἀνθράκων ἢ διὰ ξύλων.

Εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ πυρὸς εἶναι ἀναγκαῖος ὁ ἀήρ· ἄνευ ἀέρος τὸ πῦρ δὲν διατηρεῖται· σβέννυται.

Οἱ ἀνθρακες ἢ κατασκευάζονται ὑπὸ τοῦ ἀνθρακέως ἐκ ξύλων, ἢ ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, ὡς τὰ μέταλλα.

Οἱ ἐκ ξύλου κατασκευαζόμενοι ἀνθρακες λέγονται ξυλάνθρακες. Οἱ ὀρυκτοὶ ἀνθρακες λέγονται γαιάνθρακες.

Τὸ μέρος τῆς γῆς, ἔνθα ἐξορύσσονται οἱ γαιάνθρακες, λέγεται ἀνθρακωρυχεῖον.

Οἱ γαιάνθρακες ἦσαν ξύλα· τὰ ξύλα ταῦτα ἐχώσθησαν ἐντὸς τῆς γῆς, ἀπηνθρακώθησαν καὶ

ἀπελιθώθησαν· οὕτω δὲ ἐγένοντο οἱ γαιάνθρακες. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν γαιανθράκων χρησιμεύει εἰς τὰς ἀτμομηχανάς.

Ἐκ τῶν ξυλανθράκων, μάλιστα ὅταν δὲν εἶναι καλῶς ἀναμμένοι, ἐξέρχεται ἀέριόν τι, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, κυανοῦν τὸ χρῶμα· τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ εἶναι ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγείαν καὶ θανατηφόρον. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπέθανον ὑπὸ τοῦ ἀερίου τούτου. Συμβαίνει μάλιστα τοῦτο, ὅταν τὸ δωμάτιον εἶναι καλῶς κλεισμένον· χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ προσέχωμεν πολὺ τοὺς ἄνθρακας, μάλιστα ὅταν δὲν εἶναι καλῶς ἀναμμένοι.

Ὅταν πάθῃ τις ὑπὸ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, πρέπει νὰ ἐκταθῇ εἰς καθαρὸν ἀέρα, νὰ προκαλέσῃ ἔμετον ἄφθονον καὶ νὰ προσκαλέσῃ εὐθὺς ἰατρόν. Σύμπτωμα πρῶτιστον τοιαύτης παθήσεως εἶναι ἡ κεφαλαλγία καὶ ἡ ἀποτροπιάσις πρὸς τοὺς ἀναμμένους ἄνθρακας.

120. Εἴσοδος εἰς τὸ ἔαρ.

Ὁ πάγος ἐξέλιπεν. Ἡ χιών κατὰ τὰς πεδιάδας διελύθη· μόνον τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων

καλύπτει ἀκόμη. Τὰ πτηνὰ ἤρχισαν πάλιν τὸ
τερψίθυμον αὐτῶν ἄσμα. Οἱ κῆποι, αἱ πεδιά-
δες, οἱ ἀγροὶ καὶ πάντα τὰ φυτὰ ἤρχισαν νὰ
ἐνδύωνται πάλιν τὴν πρασίνην αὐτῶν στολὴν. Καὶ
αὐτὸς ὁ ἥλιος εἶναι τώρα θερμότερος.

Ταῦτα ὅλα δεικνύουν, ὅτι ὁ γέρον χειμῶν
ἀπῆλθεν.

Εἰσήλθομεν εἰς τὸ τερπνὸν ἔαρ.

Μικρὸν ἀκόμη καὶ τὸ ἄσμα τῶν ῥοδικῶν
πτηνῶν, ἡ πρασινίζουσα πεδιάς, τὰ ἀνθοστό-
λιστα φυτὰ, τὰ χαίροντα ζῶα, πάντα ταῦτα
θὰ ἀποτελοῦν τὸ ἐναρμόνιον ἄσμα τῆς ἀναγεννή-
σεως τῆς φύσεως.

Εἰσήλθομεν εἰς τὸ πεθητὸν ἔαρ.

Τὸ ἔαρ εἶναι ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον νέα
φυτὰ, νέα ζῶα ἀναφαίνονται καὶ τὴν ὑπαρξίν
λαμβάνουν. Ἐκ τῶν φυτῶν νέαι βλαστοί, νέαι
καρποὶ προκύπτουν καὶ παρουσιάζονται.

Εἰσήλθομεν εἰς τὸ γλυκὺ ἔαρ.

Νέαι ἐλπίδες ἀναπτερόνουν καὶ ἐνθαρρύνουν
τὸν ποιμένα, τὸν γεωργόν, τὸν κηπουρόν, ὅλους
τοὺς ἀθρώπους.

121. Οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν κατὰ τὴν ἄρχὴν τοῦ ἔαρος.

Ἦδη οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν ἤρχισαν πάλιν τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ἐνταῦθα ὁ γεωργὸς ἀροτριᾷ καὶ προετοιμάζει τὸν ἀγρὸν εἰς νέαν σποράν καὶ φυτεῖαν.

Ἐκεῖ ὁ κηπουρὸς κλαδεύει τὰ ὀπωροφόρα δένδρα τοῦ κήπου· σκάπτει· χωρίζει εἰς ἄ ν ὀ η ρ α· λιπαίνει καὶ προετοιμάζει τὸν κήπον εἰς διαφόρους φυτείας καὶ σποράς. Περαιτέρω ὁ ἀμπελουργὸς καὶ ὁ τὴν ἐλαίαν καλλιεργῶν κλαδεύουν καὶ σκάπτουν τὴν ἀμπελον καὶ τὴν ἐλαίαν. Ἴδέ· ἀκόμη περαιτέρω ὁ ἀμπελῶν καὶ ὁ ἐλαιῶν εἶναι πλήρεις ἔργατῶν. Οἱ ἐργάται οὗτοι, εἰς γραμμὴν τεταγμένοι, οἱ μὲν κλαδεύουν, οἱ δὲ σκάπτουν τὸν ἐλαιῶνα καὶ τὸν ἀμπελῶνα, ἄλλοι δὲ νέαν ἀμπελον φυτεύουν.

Ἐνταῦθα ὁ γεωργὸς σπείρει μὲν διάφορα σπέρματα, ὄρυζαν, ἐρεβίνθους, κέγχρον, σήσαμον, ἀραβόσιτον καὶ ἄλλα· φυτεύει δὲ καὶ συγχρόνως ποτίζει τὴν νικοτιανήν. Ἐκεῖ ὁ κηπουρὸς σπείρει μὲν φασιόλους, πῖτα, σικυούς, πέπονας, ὑδροπέπονας καὶ ἄλλα· σκα-

λίξει τοὺς κυάμους καὶ τὰ σκόροδα· φυτεύει δὲ τὰ κρόμ-
μα καὶ ἄλλα λάχανα.

Περαιτέρω διάφοροι δενδροκόμοι νέα δένδρα
φυτεύουν.

Ἄλλ' ἰδέ· ἀκόμη περαιτέρω· ὁ ἀνθοκόμος¹ τὰ
ώραῖα καὶ εὐώδη αὐτοῦ ἄνθη περιποιεῖται· κλα-
δεύει· καθαίρει· σκαλίζει· φυτεύει· λιπαίνει· πο-
τίζει.

Ἐν γένει ὅλοι οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν, ὡς
πρόβατα διεσπαρμένοι, τὸ ἔργον των ἐκτελοῦν.

Πόσον καλὸν καὶ ὠφέλιμον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐργασία!
Ἡ ἐργασία εἶναι ζωὴ· ἡ ἐργασία φέρει τὴν εὐτυχίαν.
Ἄνευ ἐργασίας οὐδὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν.

122. Ἡ ὥρα τοῦ ἔαρος.

Ἀπὸ πολλοῦ εἰσήλθομεν εἰς τὸ τερπνὸν καὶ
γλυκὺ ἔαρ. Γινώσκομεν, ὅτι τὸ ἔαρ εἶναι μία
τῶν τεσσάρων ὥρῶν τοῦ ἔτους. Εἶδομεν, ὅτι

1. Ὅρα ἀνάγνωσμα 72, σελ. 100.

κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔαρος ἡ φύσις ἅπασα ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ ὕπνου, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὸν χειμῶνα εὐρίσκετο. Εἶδομεν, ὅτι ἡ φύσις ἀναγεννᾶται. Εἶδομεν, ὅτι νέα φυτά, νέα ζῷα εἰς τὴν ζωὴν ἔρχονται καὶ τὴν ὑπαρξιν λαμβάνουν.

Ἡ θερμότης τοῦ ἀέρος εἶναι μετρία καὶ συγκεκραμένη. Ὁ ἀήρ εἶναι πλήρης εὐωδίας τῶν διαφορῶν καὶ ποικίλων κατὰ τὸ χρῶμα ἀνθέων.

Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἰσημέραι αὐξάνει μὲν, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη μετρία.

Ὁ ἥλιος ἰκανῶς ὑψώθη εἰς τὸν ὀρίζοντα. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύνει περὶ τὴν ἕκτην ὥραν, ὅπως τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου. Αἱ ἡμέραι καὶ τῶρα εἶναι ἴσαι πρὸς τὰς νύκτας· εἶναι πάλιν ἰσημερία. Ἡ ἰσημερία τοῦ ἔαρος λέγεται ἔαριν ἢ ἰσημερία.

Τὸ ἔαρ ἄρχεται τὴν 9 Μαρτίου καὶ λήγει τὴν 9 Ἰουνίου. Τὸ ἔαρ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας.

Ἡ ἡμέρα πάντοτε αὐξάνει, ἡ δὲ νύξ ἐλαττοῦται.

Ἡ αὐξήσις καὶ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτὰ τῆς ὥρας καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

123. Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι κατὰ τὸ ἔαρ.

— Ὁ Πέτρος εἶναι υἱὸς γεωργοῦ. Ὁ Δημήτριος ἔχει πατέρα κηπουρόν. Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἀμπελουργὸς καὶ καλλιεργεῖ τὰς ἐλαίας.

Κατὰ τινεσ ἐσπέραν ὁ Πέτρος ἐρωτᾷ τὸν πατέρα αὐτοῦ·

— Ποῦ θὰ ὑπάγῃς αὔριον πάτερ; Τίνα ἐργασίαν ἔχεις;

— Θὰ ὑπάγω νὰ ἀροτριάσω τὸν ἀγρόν, τέκνον μου, ἀπαντᾷ ὁ πατὴρ τοῦ Πέτρου.

— Μεθαύριον δὲ ποῦ θὰ ὑπάγῃς, πάτερ; πάλιν ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος.

— Μεθούριον θὰ ὑπάγω νὰ βοτανίσω τὸν σῖτον, καὶ νὰ σπείρω διάφορα ὄψιμα δημητριακά, υἱέ μου· ἀποκρίνεται πάλιν ὁ πατὴρ τοῦ Πέτρου.

Καὶ ὁ Δημήτριος ἐρωτᾷ κατ' ἄλλην ἐσπέραν τὸν πατέρα αὐτοῦ·

— Τίνας ἐργασίας ἔχεις αὔριον εἰς τὸν κῆπον, πάτερ;

— Πολλὰς, τέκνον μου, πολλὰς. Πρῶτον θὰ

ἐκριζώσω τὰ φυτά, τὰ ἑποῖα παρήκμασαν πλέον, δηλαδή τὰ λάχανα τοῦ χειμῶνος, τὰ πράσα καὶ τὰ σέλινα. Θὰ σκάψω τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κήπου καὶ θὰ λιπάνω, ἵνα σπείρωμεν σικυούς, πέπονas καὶ ὑδροπέπονas, τοὺς ὁποίους τόσοσιν πολὺ ἀγαπᾶς. Ἐπειτα θὰ σκαλίσω καὶ θὰ βοτανίσω τοὺς κυάμους καὶ ἄλλα φυτά· θὰ σπείρω καὶ θὰ φυτεῦσω ἄλλα πολλὰ σπαρτά, φυτά καὶ λάχανα.

Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἤρώτα πρῶτα πρῶτα τινὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

— Τί ἔχεις νὰ πράξης σήμερον εἰς τὴν ἀμπελον, πάτερ ;

— Πολλά, τέκνον μου, πολλὰ ἔχω νὰ πράξω· θὰ σκαλίσω μέρος τῆς ἀμπέλου· θὰ φυλλολογήσω ἄλλο· θὰ δέσω ἄλλο· θὰ θειώσω, θὰ βοτανίσω. Ἐπειτα θὰ ποτίσω καὶ θὰ ἐμβολιάσω ἐλαίας τινάς, θὰ ἐγκεντρίσω δὲ καὶ τινὰ κλήματα καὶ ἀχράδας τινάς. Ἐχεις καιρὸν νὰ ἔλθης νὰ με βοηθήσης, τέκνον μου ;

— Ἄ! Πολὺ ἐπεθύμουν, πάτερ μου· ἀλλὰ μοῦ εἶναι ἀδύνατον. Ἐχομεν βίαν νὰ τελειώσωμεν τα μαθήματα, καὶ ὁ διδάσκαλος πα-

ρήγγειλε νὰ μὴ λείπη κάνεις· ἔχω δὲ καὶ μελέτας
πολλὰς, πολλὰς. Ἄ! Πόσον ἐπεθύμησα τοὺς ἀγρούς!
Χαῖρε, πάτερ μου. Ὑπάγω εἰς τὸ σχολεῖον.

— Ὑγίαινε, τέκνον μου. Ὁ Θεὸς μαζί σου.

(Τίνες αἱ κατὰ τὸ ἔαρ γεωργικαὶ ἐργασίαι; Τί πράττει ὁ γεωργός; Τί ὁ κηπουρός; Τί ὁ ἀμπελουργός;).

124. Ἑαρινὴ ἑσπέρα.

ᾠ! χαῖρε, ὦραία ἑσπέρα,
ἔλθῃ εἰς ζεφύρου πτερά.
Τὸν καίοντα δροσίζ' αἰθέρα,
τοῦ Πλάστου πνοῇ δροσερά.

Ἦμᾶς εἶν' ἡ δρόσος σου λήθη·
μ' αὐτὴν λησιμονοῦμεν ἡμεῖς
δεινῶν ψυχικῶν μας τὰ πλήθη,
καὶ καῦσιν ἡμέρας θερμῆς.

ᾠ! χαῖρε, ἑσπέρα! Μοιράζεις
τερπνὰς ἀναπαύσεις ἔς τὴν γῆν
κ' ἡσύχως τὸν νοῦν ἐτοιμάζεις
εἰς ὕπνου ἀγίαν σιγὴν.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

125. Σύγκρισις ἔαρος καὶ φθινοπώρου.

Ὁμοιότητες. Τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον εἶναι ὥραι τοῦ ἔτους. Καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ὥρας τοῦ ἔτους ἡ θερμότης τοῦ ἀέρος εἶναι σύγχεραμένη. Καὶ κατὰ τὰς δύο ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶναι μετρία. Καὶ κατὰ τὰς δύο γίνεται ἰσημερία. Καὶ αἱ δύο διαρκοῦν ἀνά τρεῖς μῆνας.

Διαφοραί. Κατὰ τὸ φθινόπωρον αἱ ὀπώραι ρθίνουσι· κατὰ τὸ ἔαρ ἀρχίζουσι νὰ γίνωνται. Κατὰ τὸ φθινόπωρον οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν συλλέγουσι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· κατὰ τὸ ἔαρ σπεύρουσι καὶ φυτεύουσι. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ φύσις ἐκδύεται καὶ εἰς ὕπνον ἐτοιμάζεται· κατὰ τὸ ἔαρ ἐνδύεται καὶ νέαν ζωὴν ἀναλαμβάνει. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰ δένδρα καὶ ἐν γένει τὰ φυλλορροοῦντα φυτὰ ἀποφυλλίζονται· κατὰ τὸ ἔαρ τὴν ὡραίαν αὐτῶν στολὴν πάλιν ἀνακτῶνται. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάπαυσιν· τὸ ἔαρ εἶναι ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ τῆς

ἀναπαύσεως εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ φύσις πενθεῖ, χάνουσα νῆν λαμπρότητα αὐτῆς· κατὰ τὸ ἔαρ χαίρει, ἀνακτωμένη αὐτὴν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ ἡμέρα βαίνει ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξάνουσα· κατὰ τὸ ἔαρ ἡ ἡμέρα βαίνει αὐξάνουσα, ἡ δὲ νύξ ἐλαττουμένη. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ὁ ἥλιος ὀσημέραι ταπεινοῦται εἰς τὸν ὀρίζοντα· κατὰ τὸ ἔαρ ἀνυψοῦται.

126. Ἡ ἄνοιξις.

Νά, ἡ ἄνοιξις ἀρχίζει
καὶ τὸ δένδρον πρασινίζει
τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Οὐρανὸς καὶ γῆ γελοῦνε,
τὰ πουλάκια κελαδοῦνε,
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Τὰ παιδιὰ μὲ τραγούδια
κόπτουν κόκκινα λουλούδια.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Μαύρας πτέρυγας ἀπλώνει
καὶ πετᾷ τὸ χελιδόνι.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Ὅλ' ἢ γῆ εὐωδιάζει
καὶ ἡ χλόη τὴν σκεπάζει.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Ἀνδῶν μὲ χάριν ψάλλει
τῆς ἀνοίξεως τὰ κάλλι.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Καὶ ἡμεῖς χειροκροτοῦμεν
καὶ τὸν Πλάστην ἀνυμνοῦμεν.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

127. Ἡ ὥρα τοῦ θέρους.

Παρήλθε τὸ τερπνὸν ἔαρ. Εἰσήλθομεν εἰς τὸ
θέρος.

Γινώσκομεν, ὅτι τὸ θέρος εἶναι μία τῶν τεσσάρων ὥρῶν τοῦ ἔτους.

Δὲν ὑπάρχει πλέον ἢ εὐωδία τῶν ἀνθέων. Δὲν ἀκούεται τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν, καθὼς κατὰ τὸ ἔαρ.

Ἦδη οἱ νεοσσοὶ τῶν πτηνῶν ἐγένοντο καὶ αὐτοὶ πτηνά. Οἱ ἄμνοι ἐγένοντο πρόβατα.

Ἦδη ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶναι ὑπερβολικὴ. Ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ἤρχισε νὰ ξηραίνηται. Οἱ καρποί, ἱκανῶς αὐξήσαντες, ἤρχισαν νὰ ὠριμάζουν. Ὁ σίτος ἤρχισε νὰ κιτρινίζη.

Ὁ ἥλιος ὑψώθη εἰς τὸν οὐρανὸν μέχρι τοῦ ὑψίστου σημείου. Περισσότερον δὲν θὰ ὑψωθῇ.

Ἐφεξῆς ἄρχεται ταπεινούμενος.

Ἦδη εἶναι ἡ μεγίστη ἡμέρα, σχεδὸν 15 ὥρῶν, καὶ ἡ ἐλαχίστη νύξ, σχεδὸν 9 ὥρῶν.

Τὸ θέρος ἄρχεται τὴν 9 ἰουνίου καὶ λήγει τὴν 11 Σεπτεμβρίου. Διαρκεῖ τρεῖς μῆνας, Ἰούνιον, Ἰούλιον, Αὐγούστον.

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ θέρους ἡ ἡμέρα ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξάνουσα. Ἡ αὐξησις καὶ ἡ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτὰ τῆς ὥρας καθ' ἐκάστην ἡμέραν.

Σύγκρισις τοῦ θέρους πρὸς τὸν χειμῶνα

Ὁμοιότητες. Τὸ θέρος και ὁ χειμὼν εἶναι ὥραι τοῦ ἔτους. Καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ὥρας εἶναι ὑπερβολικὰ τὰ δύο ἀντίθετα, ἡ θερμότης και τὸ ψῦχος. Καὶ κατὰ τὰς δύο ὥρας γίνονται ἐξετάσεις τῶν σχολείων.

Διαφοραί. Κατὰ τὸ θέρος εἶναι ἡ θερμότης ὑπερβολική· κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι τὸ ψῦχος ὑπερβολικόν. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους ὁ ἥλιος εἰς τὸν οὐρανὸν εὐρίσκεται εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον, ἄρχεται δὲ ταπεινούμενος· κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος εὐρίσκεται εἰς ταπεινότατον σημεῖον, ἄρχεται δὲ ἀνυψούμενος.

Κατὰ τὸ θέρος τὰ φυτὰ θάλλουν· κατὰ τὸν χειμῶνα τὰ φυλλοβόλα εἶναι γυμνά. Κατὰ τὸ θέρος οἱ καρποὶ ὠριμάζουσι· κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ γῆ ἀναπαύεται. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους εἶναι ἡ μεγίστη ἡμέρα, ἡ ἐλαχίστη νύξ· κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος εἶναι ἡ μεγίστη νύξ, ἡ ἐλαχίστη ἡμέρα. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ θέρους ἡ μὲν ἡμέρα ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξάνουσα· ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ χειμῶνος ἡ

νύξ ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ ἡμέρα αὐξάνουσα.
 Κατὰ τὸ θέρος ἔχομεν ἀνάγκην ἀναψύξεως καὶ ἐλα-
 φρῶν ἐνδυμάτων· κατὰ τὸν χειμῶνα ἔχομεν χρεῖαν
 θερμάνσεως καὶ βαρέων ἢ θερμῶν ἐνδυμάτων.

Κατὰ τὸ θέρος ἔχομεν ἐνιαυσίους ἐξετάσεις· κατὰ
 τὸν χειμῶνα τὰς ἐξαμηνιαίας.

129. Τὸ θέρος.

ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 ὁ ἥλιος πῶς λάμπει !
 ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 Τὴν γῆν ζωογονεῖ !

Πρωί, πολὺ πρωὶ ἀρχίζει
 εἰς τὸν ἀγρὸν ὁ γεωργὸς
 τὰ σιτηρὰ του νὰ θερίζη,
 ἐπιμελῆς καὶ φιλεργός.

Ἡ κόρη συναθροίζει
 τοὺς στάχους ἐν χαρᾷ,
 ἐν ἄσμα ψιθυρίζει
 ἢ εὐμορφος μικρά.

ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 κ. τ. λ.

Τῶν δένδρων τὰ κλαδία κλίνουν,
 γεμᾶτα εἶν' ὀπωρικά·
 πολλὰ ὡς αὔριον θὰ γείνουν,
 κ' εἶν' ἄλλα ὄριμα γλυκά.

Ροδάκινα καὶ μῆλα
 καὶ σῦκα ἀνοικτά,
 κερᾶσια μὲ φύλλα
 πέντ' ἕξη κολλητά.

ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 κ. τ. λ.

Λαμπρὰ ἀνέτειλεν ἡμέρα,
 πλουσία εἶναι ὄλ' ἡ γῆ·
 ἢ φύσις, ὡς καλὴ μπτέρα,
 τοὺς κόπους ὄλων εὐλογεῖ.

Καὶ ἡμεῖς ἄς ἐργασθῶμεν,
 μετὰ θερμῆς εὐχῆς·
 τὸν Πλάστην εὐλογοῦμεν
 ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς.

ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 κ. τ. λ.

Τὸ καρποφόρον καλοκαῖρι
 μαζί μὲ τοὺς καρποὺς τῆς γῆς
 σχολείων ἐξετάσεις φέρει,
 παιδιά χαίρουν καὶ γονεῖς.

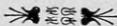
Θὰ δρέψητ' ἐδῶ τώρα,
 γονεῖς μας ποθητοί,
 τῶν κόπων σας τὰ δῶρα·
 στιγμήν εὐλογητή !

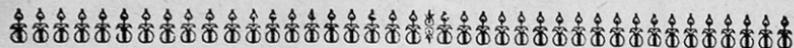
130. Ἡ καλοκαιρία.

Γελᾷ τοῦ θερούς ὁ καιρός,
 ὁ λόφος θάλλει ἀνθηρός.
 Τὴν γῆν κοσμεῖ Θεοῦ χαρά·
 ὁ κύκνος παίζ' εἰς τὰ νερά.

Χωρὶς νεφέλην, κυανοῖ,
 τερπνοὶ προσβλέπουν οὐρανοί.
 Εἰς κήπους, δάση καὶ βουνὰ
 τὸν Πλάστην ψάλλουν τὰ πτηνά.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

Θ'

ΕΡΓΑ, ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ, ΜΕΡΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

131. Ὁ τρυγητός.

Ὁ τρυγητός εἶναι μία ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἐργασιῶν τοῦ φθινοπώρου.

Ἀπὸ πρωΐας ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, κοράσια, κάλαθον καὶ μάχαιραν ἀνά χειρας ἔχοντες, εἰς τὸν ἀμπελῶνα πορεύονται. Ἄλλοι, ζῶα καὶ ἀμάξας φορηγούς ὀδηγοῦντες, εἰς τὸν ἀμπελῶνα ἔρχονται.

Ἐκεῖ. ἀνά τὴν ἀμπελον διασκορπιζόμενοι, κόπτουν τὰς γλυκείας καὶ εὐχύμους σταφυλὰς καὶ γεμίζουν τοὺς καλάθους αὐτῶν. Κενόνουν ἔπειτα τοὺς καλάθους εἰς τὰ κάμιστρα ἢ τὰς ἀμάξας ἢ τοὺς κάδους καὶ πάλιν ἄρχονται κόπτοντες καὶ τοὺς καλάθους γεμίζοντες. Τοιουτοτρόπως πράττουν, ἕως ὅτου τρυγήσουν ὅλον τὸν ἀμπελῶνα.

Οἱ ὀδηγοὶ τῶν φορηγῶν ζώων καὶ ἀμαξῶν,

εὐθὺς ἅμα γεμίσουν τὰ κάνιστρα ἢ αἱ ἄμαξαι, ὀδηγοῦν τὰ μεταφέροντα τὰ κάνιστρα ἢ τὰς ἄμαξας ζῶα εἰς τὸν ληνόν· ἐκεῖ κενόουν τὰς σταφυλάς εἰς τὸν ληνόν καὶ ἐπανέρχονται ἕως ὅτου τρυγηθῇ ὅλος ὁ ἄμπελών.

Ἡ ἐργασία τοῦ τρυγητοῦ εἶναι πολὺ τερπνὴ καὶ εὐχάριστος· διὰ τοῦτο ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες τρέχουν εἰς αὐτήν.

Αἱ σταφυλαὶ τρώγονται πρόσφατοι καὶ εἶναι πολὺ εὐχάριστοι καὶ θρεπτικοί. Πολλὰς ὅμως τῶν σταφυλῶν ἠλιάζομεν καὶ οὕτως ἔχομεν τὰς σταφίδας· ἠλιάζουν δὲ συνήθως τὰς σταφυλάς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν γίγαρτα, τὴν κορινθιακὴν καὶ τὴν σουλτανίνην.

132. Ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνου.

Α'

Γινώσκω τὸν καρπὸν τῆς ἀμπέλου, τὰς γλυκείας καὶ εὐχύμους σταφυλάς.

Μέγα μέρος τῶν σταφυλῶν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴνου.

Δοχεῖον ἢ δεξαμενὴ, τὸ ὁποῖον λέγεται ληνός, εἶναι κατεσκευασμένον, διὰ νὰ πατηθῶν ἢ πιεσθῶν αἱ σταφυλαί. Ἀφοῦ βάλουν τὰς σταφυλάς εἰς τὸν ληνόν, ἢ πατοῦν αὐτάς διὰ τῶν ποδῶν, ἢ θλίβουν διὰ ἐργαλείου ἐπιτηδείου. Κάτωθεν τοῦ ληνοῦ ὑπάρχει ὀπή, ἐκ τῆς ὁποίας ρεεῖ καὶ ἐξέρχεται ὁ γλυκὺς χυμὸς τῶν σταφυλῶν. Ὁ χυμὸς οὗτος λέγεται γλεῦκος.

Τὸ γλεῦκος μεταφέρουν καὶ ἐμβάλλουν εἰς τὰ οἴνοδοχεῖα, μὴ γεμίζοντες αὐτὰ ἐντελῶς.

Μετ' ὀλίγας ὥρας τὸ γλεῦκος ἄρχεται ἀναβράζον καὶ πάσχον τὴν λεγομένην ζύμωσιν. Ἡ ζύμωσις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Β'.

Ἐν ὅσῳ τὸ γλεῦκος βράζει, ἐκπέμπει ἀερίον τι, πολὺ πνιγερὸν καὶ θανατηφόρον. Πολλοὶ ἄνθρωποι, κύψαντες ἀπροσέκτως, ἢ πεσόντες εἰς δοχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔβραζε γλεῦκος, ἀπεπνίγησαν καὶ ἀπέθανον αὐθιγῶς. Πρέπει πολὺ νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ἀερίου.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς βράσεως τὸ γλεῦ-

κος μεταβάλλεται εἰς οἶνον, ἔτοιμον εἰς πόσιν. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ πίνωμεν τὸν νέον οἶνον, πρὶν ἢ ἐντελῶς καθαρισθῆ, διότι εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγείαν.

Πολλοὺς τρόπους μεταχειρίζονται εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴνου. Ἄλλὰ ὁ κάλλιστος οἶνος εἶναι ὁ ἀμιγῆς καὶ μηδεμίαν ξένην οὐσίαν περιέχων. Πᾶς ἄλλος εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγείαν.

Ὁ οἶνος εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων δῶρων, τὰ ὁποῖα ὁ πανάγαθος Θεὸς μᾶς ἔδωκε. Χρῆστοῦμεν ὅμως νὰ ποιῶμεν καὶ χρῆσιν ἀρίστην καὶ μετρίαν, διότι ἄλλως γίνεται αἰτία βλάβης καὶ καταστροφῆς.

Ὁ ἐντελῶς καθαρὸς καὶ ἀμιγῆς οἶνος, μετρίως πινόμενος, εἶναι πολὺ ὠφέλιμος καὶ τονωτικὸς εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅμως πινόμενος, εἶναι καταστρεπτικὸς τῆς ὑγείας. Οἱ παῖδες δὲν ἔχουν ἀνάγκην τοῦ οἴνου, ἂν μάλιστα εἶναι ὑγιεῖς καὶ εὐτραφεῖς. (Τίς λέγεται μέθυσος; Τίνα τὰ κακὰ τῆς μέθης;).

133. Ὁ ἄρτος.

Ὅσακις πεινῶ, λέγω πρὸς τὴν καλὴν μου μητέρα· «Μῆτερ, πεινῶ».

Ἡ καλὴ μου μήτηρ μοῦ δίδει τεμάχιον ἄρτου λευκοῦ καὶ θρεπτικοῦ. Τρώγω καὶ καταπαύω τὴν πείνάν μου.

Ὁ ἄρτος εἶναι ἡ κυριωτάτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Εὐτυχεῖς εἶναι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἄρτον. Δυστυχεῖς εἶναι ὅσοι δὲν ἔχουν ἄρτον.

Τὸν ἄρτον κατασκευάζει ὁ ἄρτοποιὸς ἐκ τοῦ ἀλεύρου. Τὸ ἄλευρον γίνεται ἐκ τοῦ σίτου. Τὸν σίτον ἀλέθει ὁ μύλων ἔως εἰς τὸν μύλον. Ὁ μύλος κινεῖται διὰ τοῦ ὕδατος ἢ διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἢ διὰ τοῦ ἀνέμου. Ὁ μύλος εἶναι ἡ ὑδρόμυλος ἢ ἀτμόμυλος ἢ ἀνεμόμυλος.

Ὁ ἄρτοποιὸς λαμβάνει τὸ ἄλευρον· κοσινίζει αὐτό· ἐμβάλλει ἅλας καὶ ζύμην· ἀναμιγνύει ἄλευρον μετὰ τοῦ ὕδατος· ζυμόνει·

πλάττει· καίει τὸν κλίβανον· βάλλει ἐντὸς τοῦ κλιβάνου τὸν ἄρτον καὶ ψήγει αὐτόν. Τοιουτοτρόπως ὁ ἄρτος εἶναι ἕτοιμος εἰς βρώσιν.

Ἐπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος, ὅστις πωλεῖ τὸν ἄρτον· οὗτος λέγεται ἄρτοποιώλης.

(Τί λέγεται ἄρτοποιωλεῖον;).

Τώρα ἐμάθομεν πῶς γίνεται ὁ ἄρτος. Ἄλλαχοῦ θὰ ἴδωμεν πῶς γίνεται ὁ σῖτος.

134. Σπορά καὶ καλλιέργεια τοῦ σίτου.

Γινώσκω, ὅτι ὁ ἄρτος γίνεται ἐκ τοῦ σίτου¹. Ὁ σῖτος εἶναι καρπὸς τοῦ φυτοῦ, τὸ ὅποιον λέγεται ὡσαύτως σῖτος².

Ὁ ἀγρός, εἰς τὸν ὅποιον σπείρεται ὁ σῖτος, ἀροτριᾶται κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ λιπαίνεται.

Ὁ σῖτος σπείρεται κατὰ τὸ φθινόπωρον, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον.

1. Ὁρα ἀνάγνωσμα 141, σελ. 191. 2. Ὁρα ἀνάγνωσμα 71, σελ. 98.

Ἡ ποσότης τῶν σπόρων εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν φύσιν τῆς γῆς. Ἐπὶ σκληρᾶς καὶ συμπαγοῦς γῆς ρίπτουν περισσοτέρους σπόρους παρὰ ὄσους ρίπτουν ἐπὶ γῆς εὐφόρου.

Ὁ σῖτος ὁ ὁποῖος σπείρεται, πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸς, διότι πολλάκις μετὰ τῶν σπόρων τοῦ σίτου σπείρονται καὶ φυτὰ πολὺ ἐπιβλαβῆ· τὰ φυτὰ ταῦτα κωλύουν τὴν αὐξησιν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ σίτου.

Ἄμα κατὰ τὸ ἔαρ ὁ σῖτος αὐξήσῃ εἰς ὕψος τριάκοντα ἑκαταστῶν τοῦ μέτρου, πρέπει ἐπιμελῶς νὰ βοτανισθῇ. Πρέπει δηλαδή νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν ἀγρίων χόρτων, διὰ νὰ μὴ ἀφαιροῦν αὐτὰ τὴν ἰκμάδα τῆς γῆς καὶ πνίγουν τὸν σῖτον.

Ὁ σῖτος ὑπόκειται εἰς ἄσθενείας. Πολλάκις τὰ φύλλα αὐτοῦ χάνουν τὸ πράσινον χρῶμά των καὶ πρόσλαμβάνουν κηλίδας ὑπερύθρους. Αἱ κηλίδες αὗται καλοῦν καὶ μαραίνουσι τὸν σῖτον. Ἡ ἄσθένεια αὕτη ὀνομάζεται σκωρία.

Προλαμβάνομεν τὴν σκωρίαν καθαρίζοντες τοὺς ἀγρούς καὶ σπείροντες σπόρους ὑγιεῖς εἰς τὴν γῆν, ἣ ὁποία δὲν ἐλιπᾶν θη προσφάτως.

Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

B'. 13

Ἄλλοτε πάλιν ὁ σπόρος σήπεται ἐντελῶς καὶ μεταβάλλεται εἰς κόνιν μέλαιναν. Ἡ ἀσθένεια αὕτη λέγεται ἐρυσίβη ἢ σήψις. Προλαμβάνεται ἢ ἐρυσίβη, ἐὰν οἱ σπόροι, πρὶν νὰ σπαροῦν, μένουν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐντὸς ἀσβεστώδους ὕδατος.

Περὶ θερισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης συγκομιδῆς τοῦ σίτου θὰ εἴπωμεν ἀλλαχοῦ1.

135. Ὁ θερισμὸς καὶ ὁ ἀλοητὸς τοῦ σίτου.

Ἦδη οἱ ἀγροὶ τοῦ σίτου εἶναι τρόπον τινὰ κεχρυσωμένοι. Ὁ σίτος εἶναι ἐντελῶς ὄριμος καὶ ἔτοιμος εἰς θερισμόν. Ἰδὲ τοὺς στάχους· εἶναι κεκλιμένοι ἕνεκα τοῦ βάρους αὐτῶν.

Ἰδὲ τοὺς ἀγροὺς τοῦ σίτου· κυματίζουν ὡς θάλασσα χρυσιζουσα.

Οἱ θεριστὰι ἠτοίμασαν τὰ δρέπανα αὐτῶν. Ἰδοὺ ἀνά χειρας αὐτὰ κρατοῦντες πορεύονται εἰς τὸν ἀγρόν, τάττονται εἰς γραμμὴν καὶ θερίζουν τὸν σίτον· σχηματίζουν δράγματα. Πολλὰ δράγματα δένουν εἰς ἓν καὶ συγκρο-

1. Ὅρα τὸ ἀμέτῳς ἐπόμενον ἀνάγνωσμα 143.

τοῦν δεμάτια. Τὰ δεμάτια φορτόνουν ἐπὶ τοῦ ἵππου ἢ τοῦ ἡμιόνου ἢ ὄνου ἢ τῆς φορτηγοῦ ἀμάξης καὶ μεταφέρουν εἰς τὴν ἄλωνα. Ἐκεῖ σωρεύουν αὐτὰ καὶ κάμνουν τὰς θημωνίας.

Ἀφοῦ θερίσουν ὅλον τὸν σῖτον, θὰ ρίψουν τὰ δεμάτια εἰς τὴν ἄλωνα, θὰ λύσουν αὐτὰ, θὰ εἰσαγάγουν ἵππους ἢ ἡμιόνους, ἢ ὄνους ἢ βόας, ἵνα ἀλωνίσουν τὸν σῖτον. Ἐπειτα θὰ σωρεύσουν αὐτὸν καὶ θὰ λικμήσουν μετὰ τὴν λίκμησιν ὁ μὲν καρπὸς θὰ μετενεχθῆ εἰς τὰς σιταποθήκας, τὸ δὲ ἄχυρον εἰς τοὺς ἀχυρώνας.

Ὁ καρπὸς θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφήν τῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ ἄχυρον εἰς τροφήν τῶν ζώων.

Ὁ σῖτος ἐκ τῆς ἀποθήκης θὰ μετενεχθῆ (ποῦ; 1).

136. Σύγκρισις τοῦ ἐλαίου πρὸς τὸν οἶνον.

Ὁμοιότητες. Τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος εἶναι σώματα ρευστά. Καὶ τὰ δύο εἶναι προϊόντα τεχνητὰ καὶ φυτικά. Καὶ τὰ δύο ἔχουν χρῶμα. Καὶ τὰ δύο εἶναι χυμὸς τοῦ καρποῦ τῶν οἰκείων φυτῶν. Καὶ τὰ δύο ἐξάγονται ἐκ

1. Ὁρα ἀνάγνωσμα 141 σελ. 19'.

καρποῦ διὰ τῆς πίεσεως. Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα. Καὶ τὰ δύο εἶναι θρεπτικά καὶ τονωτικά εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῶν δύο ἡ χρῆσις ὑπὲρ τὸ μέτρον εἶναι ἐπιβλαβεστάτη εἰς τὴν υἰείαν.

Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα εἰς τίνα τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας (τίνα;)

Διαφοραί. Τὸ ἔλαιον εἶναι λιπῶδες· ὁ οἶνος εἶναι σακχαρώδης. Τὸ ἔλαιον ἔχει ἴδιον χρῶμα, **κίτρινίζον**· ὁ οἶνος εἶναι διαφόρων χρωμάτων, συνήθως δὲ **πυρρὸς ἢ μέλας**. Ὁ οἶνος εἶναι μεθυστικός. τὸ ἔλαιον εἶναι εὐκοίλιον. Ὁ οἶνος πίνεται, εἶναι ποτόν· τὸ ἔλαιον τίθεται εἰς τὰς τροφὰς ὡς ἄρτυμα. Ὁ οἶνος μόνον πίνεται· τὸ ἔλαιον χρησιμεύει εἰς τὰς ἀτμομηχανὰς καὶ εἰς φωτισμόν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σάπωνος. Ὁ οἶνος χρησιμεύει εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας κοινωνίας· τὸ ἔλαιον χρησιμεύει εἰς τὸ μυστήριον τοῦ ἀγίου βαπτίσματος καὶ τοῦ εὐχελαίου.

(Σύγκρινον κατὰ τὰ ἀνωτέρω οἶνον πρὸς ὄξος).

137. Τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα.

Ἡ γῆ ἄνευ καλλιεργείας σπανίως παράγει καρπούς καλοὺς καὶ χρησίμους. Ἐἶναι ἀνάγκη νὰ καλλιεργήσωμεν, νὰ λιπάνωμεν, νὰ βελτιώσωμεν καὶ νὰ καταστήσωμεν γόνιμον τὴν γῆν.

Εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς ἔχομεν ἀνάγκην διαφόρων ἐπιτηδείων ἐργαλείων. Πρώτιστον πάντων εἶναι τὸ ἄροτρον.

Τὸ ἄροτρον εἶναι μηχανὴ σύνθετος· εἶναι ἐπιτηδείως κατεσκευασμένον εἰς τὸ νὰ σύρηται ὑπὸ βοῶν, ἵππων ἢ ἡμιόνων· νὰ διασχίζη τὴν γῆν καὶ νὰ ἀνατρέπη τὸ χῶμα. Μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ ἀρότρου εἶναι τὸ ὑννίον, ὃ ζυγὸς καὶ αἱ ζευγλαί. Διὰ τοῦ ἀρότρου ἀροτριῶνται καὶ σπείρονται οἱ ἀγροί.

Τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα εἶναι σιδηρὰ ἢ ξύλινα.

Ἔτερα ἐργαλεῖα γεωργικὰ εἶναι ὁ λίσκος, ἡ σκαπάνη, τὸ κτένιον καὶ τὸ σκαλιστήριον. Διὰ τούτων καλλιεργοῦνται οἱ κῆποι, οἱ ἀμπελώνες, τὰ δένδρα.

Ἔτερα γεωργικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ὁ πρίων, ἡ καλὶς καὶ τὸ κλαδευτήριον. Διὰ τούτων καθαρίζονται καὶ κλαδεύονται τὰ φυτά.

Ἔτερα γεωργικά ἐργαλεῖα εἶναι τὸ δρέπανον, τὸ πτυάριον, τὸ λικμητήριον καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς τὸν θερισμόν, τὸν ἀλοητὸν καὶ τὸν λικμητὸν τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν.

138. Ἡ ἀγορὰ καὶ οἱ εἰς αὐτὴν ἄνθρωποι.

Εἰς τὴν συνοικίαν ὑπάρχει τόπος ἢ οἰκοδόμημα, ἔνθα πωλεῖται ὁ ἄρτος· ἀλλαχοῦ πωλεῖται τὸ κρέας· ἀλλαχοῦ πωλοῦνται οἱ ἰχθύες· ἀλλαχοῦ πωλοῦνται τὰ ἐνδύματα, τὰ ὑποδήματα, τὰ ὑράσματα, καὶ ἀλλαχοῦ ἄλλα διάφορα πράγματα, χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ τόπος, ἔνθα πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται τὰ διάφορα πράγματα, λέγεται ἀγορά. Ἐκαστος τῆς ἀγορᾶς τόπος ἔχει τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται ἐκεῖ.

Ὁ τόπος ἢ τὸ οἰκοδόμημα, ἔνθα πωλεῖται ὁ ἄρτος, λέγεται (πῶς ;).

(Ὀνόμασον τὸν τόπον ἢ τὸ οἰκοδόμημα, ἔνθα πωλεῖται ὁ σῖτος, ὁ οἶνος, τὸ κρέας, οἱ ἰχθύες, τὰ λάχανα καὶ τὰ ἄλλα γνωστὰ σοι πράγματα)¹.

Τὰ διάφορα πράγματα πωλοῦν οἱ ἄνθρωποι.

Ἐκαστος ἄνθρωπος, ὅστις πωλεῖ τι εἰς τὴν ἀγοράν, ἔχει καὶ ὄνομα· τὸ ὄνομα αὐτοῦ λαμβάνει ἐκ τοῦ πράγματος, τὸ ὅποιον πωλεῖ.

Ὁ πωλὼν τὸν ἄρτον λέγεται (πῶς ;).

(Ὀνόμασον τὸν πωλοῦντα τὸν σῖτον, τὸν οἶνον, τὸ κρέας, τοὺς ἰχθύς, τὰ λάχανα καὶ τὰ ἄλλα γνωστὰ σοι πράγματα)².

Εἰς τὴν ἀγοράν πλὴν τῶν τόπων, ἔνθα πωλοῦνται τὰ διάφορα πράγματα, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τόποι ἢ οἰκοδομήματα ἔνθα κατασκευάζονται καὶ ποιῶνται πολλὰ τούτων καὶ ἄλλων. Ὁ τύπος ἢ τὸ οἰκοδόμημα, ἔνθα ποιεῖται ὁ ἄρτος λέγεται (πῶς ;).

(Ὀνόμασον τὸν τόπον, ἢ τὸ οἰκοδόμημα,

1. Ὁ διδάσκων λέγει τὸ πωλούμενον πρᾶγμα καὶ αἰτεῖ τοὺς μαθητὰς τὸ ὄνομα τοῦ τόπου καὶ τοῦ πωλητοῦ. Προσπαθεῖ δὲ νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως ἢ κώμης, ἐν ἧ εἶναι.

2. Ὅρα τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν.

ἐνθα ποιοῦνται τὰ ὑποδήματα, τὰ ἐνδύμχτα, τὰ ὄπλα καὶ ἄλλα γνωστὰ πράγματα. Ὀνόμασον ἔτι τοὺς ποιοῦντας τὰ πράγματα ταῦτα.

139. Ἐκαστος ἄνθρωπος ἐργάζεται τι.

Ὁ διδάσκαλος διδάσκει τοὺς μαθητάς. Τὰ παιδιά μανθάνουν γράμματα. Ἡ μήτηρ ἐκτελεῖ τὰ οἰκιακὰ ἔργα. Ὁ πατήρ ἐργάζεται τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Ὁ πατήρ μου εἶναι γεωργός. Ὁ πατήρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι κηπουρός καὶ ἀμπελουργός. Ὁ πατήρ τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἄρτοποιός καὶ ἄρτοπώλης. Ὁ πατήρ τοῦ Γεωργίου εἶναι λαχανοπώλης καὶ ὀπωροπώλης. Ὁ θεῖος τοῦ Πέτρου εἶναι κρεοπώλης. Ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀριστείδου εἶναι παντοπώλης. Ὁ υἱός τοῦ θεοῦ μου εἶναι ἰχθυοπώλης. Ὁ ἀνεψιός τῆς μητρός μου εἶναι ἀνθρακοπώλης καὶ ξυλοπώλης. Ὁ γείτων ἡμῶν εἶναι ἔμπορος καὶ ἀδμαντοπώλης.

1. Καὶ ἐνταῦθα ὁ διδάσκων λέγει τὸ ὄνομα τοῦ πράγματος καὶ αἰτεῖ τὸν τόπον καὶ τὸν ποιοῦντα αὐτό. Καὶ ἐνταῦθα προσπαθεῖ νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδέν τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει ἢ κώμῃ ποιουμένων.

Ὁ Ἀνδρέας εἶναι ἀλιεύς. Ὁ Ἰωσήφ εἶναι ποιμὴν καὶ κτηνοτρόφος. Ὁ Ἡσαΐας εἶναι κυνηγός.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἰατρός καὶ φαρμακοποιός. Ὁ θεῖος τοῦ Γεωργίου εἶναι δικηγόρος. Ὁ πατὴρ τοῦ Δημοσθένους εἶναι δικαστής.

Ὁ Θεμιστοκλῆς εἶναι πλοίαρχος. Ὁ Μιλτιάδης εἶναι στρατηγός. Ὁ Ζαχαρίας εἶναι ἱερεὺς.

Ἐκαστος ἄνθρωπος ἐργάζεται τι. Ἡ ἐργασία εἶναι καθήκον παντὸς ἀνθρώπου. Μόνον διὰ τῆς ἐργασίας ἔχομεν τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸν βίον. Μόνον εἰς τὴν ἐργασίαν εὐρίσκομεν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Ἀλλὰ ἡ ἐργασία πρέπει νὰ εἶναι ἔντιμος καὶ ὠφέλιμος εἰς τε τὸν ἐργαζόμενον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Εἰ δὲ μὴ δὲν εἶναι ἐργασία, ἀλλὰ ἀργία. Ἡ ἀργία εἶναι ἀξία καταχρίσεως. Πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ φεύγῃ τὴν ἀργίαν. Πᾶς ἄνθρωπος χρεωστεῖ νὰ μάθῃ ἐργασίαν τινά, ἀφοῦ πρῶτον μάθῃ τὰ ἀναγκαῖα εἰς πάντα ἄνθρωπον γράμματα.

ρη εἶναι ἡ ρίζα, ἡ ράχισ, τὸ ἀκρορρίνιον, οἱ
 ῥώθωνες ἢ μυκτῆρες καὶ τὸ μεσορ-
 ρίνιον. Κάτωθεν τῆς ρινὸς εἶναι τὸ στό-
 μα· τοῦ στόματος μέρη εἶναι αἱ δύο σια-
 γόνες καὶ τὰ δύο χεῖλη, ἄνω καὶ κάτω, οἱ
 ὀδόντες, ὁ οὐρανίσκος, ἡ γλῶσσα.

Τοῦ τραχήλου μέρη εἶναι ἔμπροσθεν ὁ λαιμός,
 ὀπίσθεν ὁ ἀχὴν.

Τοῦ κορμοῦ μέρη εἶναι ἔμπροσθεν ὁ θώραξ καὶ
 ἡ κοιλία. Τοῦ θώρακος μέρη εἶναι τὸ στῆ-
 θος, αἱ μασχάλαι καὶ αἱ πλευραί.
 Ἄνω τοῦ κορμοῦ εἶναι οἱ ὦμοι. ὀπίσθεν ἡ
 ράχισ, τὰ νῶτα καὶ οἱ γλουτοί.

Αἱ χεῖρες εἶναι δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

Τῆς χειρὸς μέρη εἶναι ὁ βραχίων, ὁ ἀγ-
 χών, ὁ πῆχυς, ὁ καρπός, τὸ μετακάρ-
 πιον, ἡ παλάμη καὶ οἱ δάκτυλοι.

Οἱ πέντε δάκτυλοι ὀνομάζονται μέγας ἢ ἀν-
 τίχειρ, λιχανὸς ἢ δείκτης. μέσος
 παράμεσος, μικρὸς ἢ ὠπίτης. Οἱ τέσ-
 σαρες τῶν δακτύλων σύγκεινται ἐκ τριῶν
 μερῶν, ὁ μέγας σύγκειται ἐκ δύο· τὰ μέρη
 ταῦτα τῶν δακτύλων λέγονται φάλαγγες.

Γ' Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

149. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει κεφαλὴν, πρᾶχῆλον, κυρμὸν καὶ τέσσαρα ἄκρα, ἧτοι τὰς δύο γεῖρας καὶ τοὺς δύο πόδας!

Τῆς κεφαλῆς τὸ τριχωτὸν μέρος λέγεται κρανίον· τὸ ἄτριχον λέγεται πρόσωπον.

Τοῦ κρανίου μέρη εἶναι ἔμπροσθεν τὸ βρέγμα κατὰ τὰ πλάγια οἱ κρόταφοι, ἄνωθεν ἡ κορυφή, καὶ ὀπισθεν τὸ ἰνίον. Κάτωθεν τῶν κροτάφων εἶναι τὰ δύο ὦτα, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· κάτωθεν τοῦ βρέγματος εἶναι τὸ μέτωπον. Ἡ γραμμὴ, ἡ διαχωρίζουσα τὸ κρανίον ἀπὸ τοῦ μετώπου, λέγεται στεφάνη.

Εἰς τὸ πρόσωπον εἶναι οἱ δύο ὀφθαλμοί, δεξιὸς καὶ ἀριστερός· τῶν ὀφθαλμῶν μέρη εἶναι

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει ἕκαστον μέρος ἐπὶ τοῦ ἰδίου σώματος ὅσον ἐφικτόν.

Κατὰ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων εἶναι οἱ ὀνυχες.

Οἱ πόδες εἶναι δύο, δεξιὸς καὶ ἀριστερός.

Τοῦ ποδὸς μέρη εἶναι ὁ μηρὸς, τὸ γόνυ, ἡ
κνήμη, ὁ ταρσὸς τὸ μετατάρσιον ἡ
πτερνα, τὸ πέλμα, οἱ δάκτυλοι. Οἱ
δάκτυλοι τῶν ποδῶν ἔχουν τὰ αὐτὰ καὶ οἱ δά-
κτυλοι τῆς χειρὸς μέρη ἔχουν προτέτι ὀνυχας.

141. Τὸ χέρι.

—Μαμά, ἡ Φρόσω ἔλεγεν ὀλίγον πειστωμένη,
μὰ γνώμη ἔχομε μαζί ἐγὼ καὶ ἡ Ἑλένη.

Ὅμως ὁ κύριος ἐδῶ, τόσο μικρὸς ἀκόμη,
ἔχει κ' ἐκεῖνος γνώμη.

Καὶ τὸ Γεωργάκη ἔδειξε, ἄσπρη μορφή, χιονάτη,
παιδί μ' ὀλόχουσα μαλλιά, ματιὰ ψυχὴ γεμάτη
Γλυκὰ ἔχαμογέλασε κ' εἶπ' ἡ μητέρα—Ποία
εἶν' ἡ μεγάλη σας αὐτή, παιδιὰ, φιλονικία;

— Ἰδού, μαμά· ὁ κύριος, ποῦ τόσα πολλὰ ξέρει,
λέγει πολυτιμότερο καὶ τῶν ἡματιῶν τὸ χέρι.

Δὲν λέγω, μὲ τὸ χέρι του κάνεις κεντᾶ· μὰ πάλι
ἔχουν ἄλλη εὐμορφιά τὰ δύο μας ἡμάτια, ἄλλη!

— Γιατί, μικρὲ μου, προτιμᾶς τὸ χέρι!—Μὰ, μητέρα,
θυμᾶσαι τί μοῦ ἔλεγες ἐκείνη τὴν ἡμέρα;

— Τί σ' ἔλεγα;—Νά, ἔλεγες πῶς ἡ ἔλεμμοσύνη
εἶναι τὸ περὶ καλλίτερο ποῦ ὁ Θεὸς μᾶς δίνει.

—Λοιπόν;—Λοιπόνεις τοὺς πτωχοὺς τὰ μάτια ἢ τὸ χέρι δίνει ψωμί;—Μὲ τοῦτο τί; Αὐτὸς καὶ ποιὸς δὲν ξέρει; εἶπ' ἡ Ἑλένη.—Νὰ ἐσύ, κι' ἄς εἶσαι περὶ μεγάλην.

—Τὸ φίλνισ' ἢ μητέρα του, τὸ πῆρε 'ς τὴν ἀγκάλην καὶ εἶπε.—Ἐχεις δίκαιον, μακρό μου ὅποιο χέρι 'ς τὸν ἀδελφὸ του, 'ποῦ πεινᾷ, λίγο ψωμί προσφέρει, κι' ἀπὸ τὰ μάτια μας τὰ δύο καλλίτερα κυττάζει ναί, τέτοιο χέρι τοῦ Χριστοῦ τὸ χέρι ὁμοιάζει.

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

142. Σύγκρισις τῶν χειρῶν πρὸς τοὺς πόδας.

Ὁμοιότητες. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες εἶναι τὰ ἄκρα τοῦ σώματος. Καὶ τὰ δύο εἶναι μέρη τοῦ σώματος. Καὶ τὰ δύο κινεῦνται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Ἐκαστα ἔχουν ἀνά πέντε δακτύλους. Καὶ τῶν δύο οἱ δάκτυλοι εἶναι ὅμοιοι κατὰ τὰς φάλαγγας.

Διαφοραί. Αἱ χεῖρες εἶναι τὰ ἄνω ἄκρα· οἱ πόδες εἶναι τὰ κάτω. Διὰ τῶν χειρῶν ἀπτόμεθα· διὰ τῶν ποδῶν περιπατοῦμεν. Ἡ χεὶρ ἔχει τὸν βραχίονα· ὁ πούς ἔχει τὸν μηρόν. Τῶν χειρῶν μέρος εἶναι οἱ ἀγκῶνες· τῶν ποδῶν εἶναι τὰ γόνατα. Εἰς τὰς χεῖρας εἶναι ὁ πήχυς· εἰς τοὺς πόδας εἶναι ἡ

κνήμη. Τῆς χειρὸς μέρος εἶναι ὁ καρπός· τοῦ ποδὸς εἶναι ὁ ταρσός. Εἰς τὴν χεῖρα εἶναι τὸ μετακάρπιον καὶ ἡ παλάμη· εἰς τὸν πόδα εἶναι τὸ μετατάρσιον καὶ τὸ πελμα. Οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν εἶναι εὐκίνητοι· οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν εἶναι δυσκίνητοι. Διὰ τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν ὁ ἄνθρωπος συλλαμβάνει πολλὰ καὶ ἐλάχιστα πράγματα· διὰ τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν ὁ ἄνθρωπος συλλαμβάνει ὀλίγιστα μόνον πράγματα. Διὰ τῶν χειρῶν ἐργάζεται πολλὰς ἐργασίας· διὰ τῶν ποδῶν ὀλιγίστας.

(Ὅμοίως σύγκρινον ὧτα πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, ρῖνα πρὸς τὸ στόμα).

143. Αἰ πέντε αἰσθήσεις.

Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν βλέπω ἢ ὄρω· διὰ τῶν ὠτων ἀκούω· διὰ τῆς ρινὸς ὀσφραίνομαι· διὰ τοῦ στόματος, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς γλώσσης, γεύομαι· διὰ τῶν χειρῶν ἅπτομαι.

Τοιουτοτρόπως αἰσθάνομαι πᾶν ὅτι ἐκτὸς ἐμοῦ γίνεται.

Τὸ νὰ ὀρῶ, νὰ ἀκούω, νὰ ὀσφραίνωμαι, νὰ γεύωμαι, νὰ ἄπτωμαι, ἐν γένει τὸ νὰ αἰσθάνωμαι πᾶν ὅ,τι ἐκτὸς ἐμοῦ γίνεται λέγεται αἰσθήσεις.

Αἰ αἰσθήσεις εἶναι πέντε· ὀρασις, ἀκοή, ὀσφρησις, γεῦσις, ἀφή.

Τῆς ὀράσεως ὄργανα εἶναι δύο ὀρθόκλμοι· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης ὀρῶ τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὴν κίνησιν, τὸ μέγεθος, τὴν ἀπόστασιν, τὴν ἐπιφάνειαν τῶν σωμάτων καὶ ἄλλα.

Τῆς ἀκοῆς ὄργανα εἶναι τὰ δύο ὦτα· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης ἀκούω τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, τὸν ἦχον καὶ τὸν κρότον τῶν σωμάτων, τὴν βροχὴν τῶν ἀνέμων καὶ ἄλλα.

Τῆς ὀσφρήσεως ὄργανον εἶναι ἡ ρίς· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης αἰσθανόμεθα τὴν ὀσμὴν τῶν σωμάτων, εὐάρεστον ἢ δυσάρεστον.

Τῆς γεύσεως ὄργανον εἶναι κυρίως ἡ γλῶσσα· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης αἰσθανόμεθα τὸν χυμὸν τῶν σωμάτων, τὸ γλυκὺ, τὸ ὀξύ, τὸ πικρὸν, τὸ δριμύ, τὸ ἀλμυρὸν καὶ τὰ ἄλλα.

Τῆς ἀφῆς ὄργανα εἶναι κυρίως μὲν αἱ δύο

χειρες, ἀλλὰ καὶ ἅπαν τὸ σῶμα· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης αἰσθανόμεθα τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, τὴν ἐπιφάνειαν τῶν σωμάτων καὶ ἄλλα.

Ἵνὰ πράγματα αἰσθάνομαι διὰ μιᾶς μόνης αἰσθήσεως (τίνα;). Ἵνὰ διὰ δύο (τίνα;).

Χρεωστοῦμεν νὰ κάμνωμεν καλὴν καὶ μετρίαν χρῆσιν τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν. Αἱ αἰσθησεις εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ἡ κακὴ χρῆσις τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ εἶναι ὕβρις ἐναντίον αὐτοῦ, ὅστις μᾶς ἔδωκεν αὐτά. Ἡ ὑπερβολικὴ χρῆσις βλάπτει καὶ καταστρέφει τὰς αἰσθήσεις. Πολλάκις μία αἰσθησις ἀναπληρώνει τὴν ἄλλην κατὰ τι. Αἱ αἰσθήσεις γυμναζόμεναι καθίστανται τελειότεραι.

144. Ἐνδύματα.

Τὰ ζῶα ἔχουν ἔνδυμα ἐν μόνον καὶ φυσικὸν ἀναλόγως τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν. Οὕτω πολλὰ ἐκ τούτων ἔχουν τὸ δέριμα σκεπασμένον ὑπὸ μαλλοῦ· ἄλλα ὑπὸ πτίλων, ἄλλα ὑπὸ φολίδων, ἄλλα ὑπὸ ὀστράκου.

Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος, πλασμένος νὰ ζῆ εἰς διαφορὰς χώρας, ἔχει ἀνάγκην διαφορῶν ἐνδυμάτων. Εἰς τὰς θερμὰς χώρας τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀνθρώπου πρέπει

νά εἶναι λευκά, λεπτά καὶ ἐλαφρά. Εἰς τὰς ψυχρὰς πρέπει νά εἶναι μέλανα, παχέα καὶ βαρέα. Εἰς τὰς χύρας, ἔνθα τὸ ψῦχος καὶ ἡ θερμότης εἶναι συγκεκραμένα καὶ μέτρια, τὰ ἐνδύματα πρέπει νά εἶναι μέτρια κατὰ τὸ πάχος καὶ τὸ βάρος.

Εἰς τὰς χύρας ἡμῶν τὰ ἐνδύματα ἀλλάσσονται κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ ἔχομεν ἀνάγκην μετρίων ἐνδυμάτων· κατὰ τὸ θέρος ἐλαφρῶν καὶ λεπτῶν· κατὰ τὸν χειμῶνα παχέων καὶ θερμῶν.

Ὅταν ὁ χειμῶν προσεγγίξῃ, ἔχομεν ἀνάγκην θερμῶν ἐνδυμάτων.

Εὐτυχεῖς ἢ ἔχοντες ἢ δυνάμενοι νά ἀγοράσουν ἐνδύματα. Δυστυχεῖς καὶ ἄξιοι οἴκτου καὶ ἐλέους οἱ μὴ ἔχοντες καὶ μὴ δυνάμενοι νά ἀγοράτουν ἐνδύματα θερμά.

(Τί χρεωτοῦμεν νά πράξωμεν πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς; Τὰ ἐνδύματα τῶν ἀνδρῶν διαφέρουν τῶν γυναικειῶν; Τίνα τὰ ἐνδύματα τῆς κεφαλῆς; Τίνα τὰ ἐνδύματα τοῦ κορμοῦ; Τίνα τὰ ἐνδύματα τῶν ποδῶν;).

ΙΑ' ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ

145. Ἐπιστολὴ πρώτη.

Ἐν Κων)πόλει, τῆ 24 Σεπτεμβρίου 1897.
Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Ἰωαννίδην

Εἰς Ἀθήνας.

Φίλτατε Γεώργιε,

Ὅτε ἀνεχώρεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μοῦ ἔδωκες ὑπόσχεσιν νὰ μοῦ γράψης· καὶ ὅμως ἕως σήμερον ἐπιστολὴν σου δὲν ἔλαβον. Ἐπιθυμῶ νὰ γινώσκω τί γίνεσαι. Γράψον μοι εἰς τίνα τάξιν κατετάχθης· ἐγὼ εἶμαι εἰς τὴν δευτέραν.

Ἄσπασαι ἐκ μέρους μου τὴν δεξιὰν τῶν σεβαστῶν γονέων σου· δέξαι τὰς εὐχὰς τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς μου. Ἀναμένων ἀπάντησίν σου, καταφιλῶ σε.

Ὁ φίλος σου

Νικόλαος Πετρίδης.

146. Ἐπιστολὴ δευτέρα.

Ἐν Φαναρίῳ, τῆ 15 Δεκεμβρίου 1897.
Πρὸς τὸν κύριον Κυριακὸν Ἐνριπίδην.

Εἰς Πέραν.

Ἀγαπητὲ φίλε μου,

Αὔριον εἶναι Κυριακὴ. Ἄν σοῦ εἶναι δυνατόν, ἔλθῃ, παρακαλῶ, εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν. Θὰ συμμελετήσωμεν

καὶ θὰ συμπαίξωμεν· τὸ ἑσπέρας θὰ ἐξέλθωμεν εἰς περίπατον, ἂν ὁ καιρὸς μᾶς ἐπιτρέψῃ τοῦτο. Οὕτω θὰ διέλθωμεν τὴν ἡμέραν εὐαρέστως.

Ἐλπίζω, ὅτι θὰ ὑπακούσης εἰς τὴν πρόσκλησίν μου.
Ἄσπάζομαί σε.

Ὁ φίλος
Εὐγένιος Παπαδόπουλος.

147. Ἐπιστολὴ τρίτη.

(Ἀπάντησις)

Ἐν Σταυροδρομίῳ, τῇ 16 Δεκεμβρίου 1897.

Πρὸς τὸν κ. Εὐγένιον Παπαδόπουλον

Εἰς Φανάριον.

Προσφιλέστατε Εὐγένιέ μου,

Ἐλαβον τὴν ἀπὸ χθὲς ἐπιστολὴν σου. Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλικὴν πρόσκλησιν. Λυποῦμαι ὅμως, διότι δὲν δύναμαι νὰ ὑπακούσω εἰς αὐτήν. Ἡ μήτηρ μου ἀσθενεῖ ὀλίγον καὶ πρέπει νὰ μένω εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐάν, ὡς ἐλπίζω, ἀναρρώσῃ ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος, θὰ ἔλθω εἰς ἐπίσκεψίν σου τὴν προσεχῆ Κυριακὴν.

Ἄσπάζομαί σε

ὁ ἀγαπῶν σε

Κυριακὸς Εὐριπίδης.

148. Ἐπιστολὴ τετάρτη.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 3 Μαρτίου 1898.
 Πρὸς τὸν κ. Ξεροφῶντα Ἀκαστογρίδην

Εἰς Ἀθήνας.

Φίλιπτε,

Ἀπὸ πέντε μινῶν οὐδὲν πρὸς ἐμὲ ἔγραψες. Νὰ πιστεύσω, ὅτι μὲ ἐλνσιμόνησες; Νὰ πιστεύσω ὅτι εἶναι ἀληθεστάτη ἡ κοινὴ παροιμία: «ἤ α ἴ τ ι α ἴ πο ὕ δ ἔ ν θ ω ρ ο ὕ ν τ α ι γ λ ῆ ἴ γ ο ρ α λ η σ μ ο ν ο ὕ ν τ α ι;» Ἄλλ' ὄχι δὲν θέλω νὰ σὲ ἀδικήσω. Γινώσκω τὴν εὐλικρινῆ καὶ ἀληθῆ πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου. Πιστεύω μᾶλλον, ὅτι δὲν ἔγραψες ἕνεκα τῶν πολλῶν σχολικῶν ἐργασιῶν σου.

Πέπεισμαι, ὅτι ἅμα λάβης τὴν παροῦσαν θά σπεύσης νὰ γράψης ἀπαντῶν.

Βέβαιος περὶ τούτου, ἀσπάζεται σε.

Ὁ φίλος σου

Ἀνανίας Ἀδθονιάδης.

149. Ἐπιστολὴ πέμπτη.

Ἐν Μακροχωρίῳ, τῆ 8 Μαΐου 1898.
 Πρὸς τὸν κ. Παῦλον Μαυρίδην

Εἰς Χαλκηδόνα.

Φίλε Μαυρίδη,

Ἔλαβον τὴν προίαν ταύτην ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν φίλου Πελοπίδου Γρηγοριάδου. Μὲ προσ-

καλεῖ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν εἰς τὸν κῆπον τῆς θείας αὐτοῦ. Γράφει ὅτι προσεκάλεσε καὶ σέ. Περίμενόν με, παρακαλῶ, κατὰ τὴν ὀρισμένην ἡμέραν εἰς τὴν οἰκίαν σου, ὅπως ὁμοῦ μεταβῶμεν εἰς τοῦ φίλου.

Ἐλπίζω, ὅτι θὰ εἰσακουσθῶ.

Ὁ ἀσπαζόμενός σε

Ἐπαμεινώνδας Νικολαΐδης.

150. Ἐπιστολὴ ἕκτη.

(Αἱ ἐπαναλήψεις τῶν μαθημάτων).

Ἐν Γαλατῇ, τῇ 10 Ἰουνίου 1898.

Πρὸς τὸν κύριον Ἰωάννην Γεωργίου Τρυφωνίδην
Εἰς Νικομήδειαν.

Φιλοστοργότατε καὶ σεβαστὲ πάτερ μου !

Ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ἤρχισαμεν τὰς ἐπαναλήψεις τῶν μαθημάτων. Εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ σᾶς εἶπω ὅποιοι εἶναι οἱ βαθμοί μου κατὰ τὰς ἐπαναλήψεις· εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῶν ἡμερησίων ἐλέγχων, τοὺς ὁποίους ἐγκαίρως σᾶς ἔπεμπον κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνός. Ἐχετε τοὺς ἐλέγχους αὐτοὺς ἀνὰ χεῖρας· ἐκ τούτων δύνασθε νὰ συμπεράνντε καὶ περὶ τῶν βαθμῶν μου κατὰ τὰς ἐπαναλήψεις.

Ὁ πανάγαθος Θεὸς ἀγαπᾷ, βοηθεῖ καὶ φωτίζει τοὺς καλοὺς καὶ ἐπιμελεῖς παιδας· ἐλπίζω, ὅτι θὰ ἀξιῶση καὶ ἐμὲ πάτερ μου, νὰ φανῶ τέκνον ἀντάξιον τῶν κό-

πων καὶ τῶν φροντίδων, τὰς ὁποίας ὑπὲρ ἐμοῦ καταβάλλετε.

Ἐνθυμοῦμαι τοὺς λόγους τῆς καλῆς μου μητρὸς, ὅτι τὰ καλὰ παιδιά εἶναι χαρὰ καὶ εὐτυχία τῶν γονέων· πάντοτε προσπαθῶ, καλέ μου πάτερ, νὰ σὰς παρέχω τὴν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν ταύτην. Ὁ ἅγιος Θεὸς ἃς ἐνισχύῃ τὰς προσπάθειάς μου.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ σεῖς εὐχεσθε πάντοτε ὑπὲρ τούτου.

Αἱ ἐξετάσεις ἄρχονται τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ἰουλίου, λήγουν δὲ τὴν δευτέραν τοῦ αὐτοῦ Κυριακῆν. Προσπάθησον, παρακαλῶ, νὰ παραστῆς εἰς αὐτάς, ὅπως ὁ ἴδιος ἴδῃς καὶ ἀκούσῃς τὸν μικρόν σας υἱόν. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι δὲν θὰ προσβληθῆς. Τὴν πεποίθησίν μου δὲ ταύτην ἔχω ἐπὶ τὸν Θεόν.

Ἄσπαζόμενος τὴν δεξιὰν σοῦ καὶ τῆς μητρὸς, τὰς παρειὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ γνωρίμους, σὲ ἀναμένω τὴν παραμονὴν τῶν ἐξετάσεων.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ εὐγνώμων υἱὸς σας

Γεώργιος.

ΙΒ' ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

151. Τί ἐδιδάχθην.

Ἦδη τὸ τέλος τοῦ δευτέρου σχολικοῦ ἔτους ἐγγίζει. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διήλθον τὰ μαθήματα τῆς δευτέρας τάξεως. Ἦδη ἀναγινώσκω ἐλευθέρως. Γράφω ἐπὶ χάρτου διὰ μολυβδοκονδύλου. Ἰχνογραφῶ. Γινώσκω πρόσθεσιν, ἀφαιρέσιν, πολλαπλασιασμὸν καὶ διαίρεσιν ἐπ' ἀριθμῶν 1—100. Γινώσκω πολλὰς ἱστορίας.

Εἰς τὸ ἀναγνωστικόν μου βιβλίον ἐδιδάχθην πλεῖστα πράγματα τοῦ σχολείου, τῆς οἰκίας, τοῦ ναοῦ, τοῦ κήπου, τῆς παιδιάδος, τῶν ἀγρῶν, τῆς γῆς, τοῦ οὐρανοῦ. (Εἰπέ ὅσα δύνασαι).

Γινώσκω πολλὰ ζῶα, φυτὰ ὀρυκτὰ (τίνα;).

Γινώσκω πολλὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ πράγματα (τίνα;).

Γινώσκω πολλὰ πράγματα περὶ ὥρων, ἡμερῶν, ἐβδομάδος, μηνῶν, ἔτους, τῶν τεσσάρων.

ἡρῶν καὶ ἄλλα (τίνα;). Γινώσκω τί συμβαίνει εἰς
ἐκάστην ἡρᾶν τοῦ ἔτους (τί;)

Γινώσκω νὰ γράφω ἐπιστολάς, νὰ περιγράψω
καὶ νὰ συγκρίνω πολλὰ πράγματα (τίνα;).

Γινώσκω πολλὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, πολ-
λοὺς τεχνίτας, πολλὰ οἰκοδομήματα, πολλοὺς τό-
πους τῆς ἀγορᾶς (τίνας;).

Γινώσκω νὰ γυμνάζω καὶ νὰ ψάλλω.

Ἐκτέλεσον κινήσεις τινὰς τοῦ σώματος ἄσπον-
ᾶσμα τι).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΤΟΥΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Β' ΕΤΟΥΣ.

<i>Σελ.</i>	<i>Σελ.</i>
Προλεγόμενα και Διδακτικά	14. Αί ἐξετάσεις . . . 24
'Οδηγία. ε'	15. 'Αποχαιρετισμός ὑπὸ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ	'Ι. 'Ι. Πολυβίου . . . 26
Α' Τὸ σχολεῖον.	ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
1. 'Η ὥρα τοῦ σχολείου, ὑπὸ	Β' ὁ οἶκος.
'Αλ. Κατακουζηνοῦ. 9	16. 'Η οἰκία 29
2. Τὰ παιδιὰ εἰς τὸ σχολεῖον 10	17. Σύγκρισις τῆς οἰκίας πρὸς
3. 'Ιὰ καθήκοντα τοῦ καλοῦ	τὸ σχολεῖον 31
παιδίου εἰς τὸ σχολεῖον 11	18. Κατοικίδια ζῶα καὶ χρη-
4. 'Ο μαθητῆς καὶ ἡ μαθή-	σιμότης αὐτῶν 33
τρια 13	19. Μὴ πειράζῃς τὰ ζῶα, ὑπὸ
5. Αἶνιγμα 14	'Αλ. Κατακουζηνοῦ 35
6. 'Η ὥρα τοῦ γεύματος. 'Ο	20. Τὸ κάθισμα 35
κώδων σημαίνει τὴν ὥ-	Γ' Ὁ ναός.
ραν τοῦ γεύματος . . 14	21. Ὅναός καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ 37
7. Τὸ ἄσμα τοῦ γεύματος, ὑπὸ	22. Τὸ σήμαντρον ὑπὸ
'Αλ. Κατακουζηνοῦ 15	'Αλ. Κατακουζηνοῦ 38
8. Τίνων πραγμάτων χρεῖαν	23. Οἱ εἰς τὸν ναὸν ἄνθρωποι 39
ἔχει ὁ μαθητῆς . . . 16	24. Σύγκρισις τοῦ ναοῦ πρὸς
9. Τὸ βιβλίον 17	τὸ σχολεῖον 41
10. Τὸ εὐτυχές παιδίον 19	25. 'Ο Εὐστέβιος καὶ ὁ Ἐλευ-
11. Τὸ ἄσμα τῆς γυμναστικῆς	θέριος 42
ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ 20	26. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν, ὑπὸ
12. 'Η μουσική 21	'Αγγ. Βλάχου 44
13. Πρόσκλησις εἰς τὸ ἄδειν,	
ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ 24	

Σελ.	Σελ.
27. Ἡ Κυριακὴ 44	49 Ὁ πρωϊνὸς ὕπνος 72
28. Ἐσπρατῆς Κυριακῆς, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 46	50 Τὰ δύο διάφορα παιδιά 73
29. Φοβεῖσθε τὸν Θεόν, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 46	51. Ὀμυλωθρὸς καὶ οὐλὸς του 74
Δ' Ὁ κῆπος	52 Ἡ ὑπακοή 75
30 Τὰ δένδρα καὶ τὸ κηπάριον 47	53 Τὰ κάστανα 77
31. Τὸ κηπάριον, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 48	54. Τὸ φιλόστοργον παιδίον 78
32. Ἡ μηλέα 48	55. Σέβας πρὸς τοὺς γέροντας 80
33. Τὸ μῆλον 50	56. Οἰδύο παῖδες, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 81
34. Ἡ μηλέα καὶ τὰ μῆλα, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 52	57. Ὁ ζωμὸς 82
35. Ἡ ἀμυγδαλέα 53	58. Χρηστότης 83
36. Ἡ ροδῆ 55	59. Τὸ ἀμελὲς παιδίον καὶ ἡ κάμπη 84
37. Ἡ ροδακινέα 56	60. Ἡ παγή 85
38. Τὸ μελίζηρον 58	61. Παίζει μετὰ τὸ ἔργον 87
39. Ἡ μέλισσα, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 59	62. Φωλέα χελιδόνος . . . 88
40. Ἡ συκομιδῆ τῶν ἐλαιῶν 60	63. Τὸ φρόνιμον παιδίον, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 89
41. Ἡ κέρασος 62	Γ' Ἀγροὶ, Πεδιάς, Γῆ, Οὐρανός.
42. Τὸ πέταλον 64	64. Τὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ 90
Ε' Διηγῆματα.	65. Ὁ πάγος 92
43. Ὁ Θεὸς ἐπλάσε τὰ πάντα 66	66. Ἡ θήρα 94
44. Ὁ μόνος ποιητῆ, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 67	67. Ὁ λαγῶς, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 96
45. Τί γίνεται ὁ ἥλιος τὴν νύκτα 68	68. Κύων κνηγετ. καὶ γαλῆ 96
46. Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ ἥλιος 69	69. Ὁ σίτος 98
47. Ἡ πρωΐα ὑπὸ Ἄλ. Κα- τακουζηνοῦ 70	70. Φυτὰ καὶ ἄνθη . . . 100
48. Ὁ υἱὸς τοῦ νεωκόρου 71	71. Ἡ ὠραιότης τῆς φύσεως ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 102
	72. Ἀτμοὶ, ὀμίχλη, νέφη βρο- χὴ γάλαζα 102

Σελ.	Σελ.
73. Ἡ ὠφέλεια τῆς βροχῆς 104	94. Ἡ ἀηδὼν 134
74. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 105	95. Τὸ ἀηδόνι, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ . . 136
75. Ἡδρόσος καὶ ἡ πάχνη 106	96. Ὁ κόσσυφος . . . 137
76. Ἡ ἠχώ 108	97. Ὁ κοχλίας 139
77. Τὸ οὐράνιον τόξον 109	98. Τὸ ἄλας 142
78. Ὁ περίπατος 112	99. Ὁ σίδηρος 143
79. Ἡ ἀπὸ τοῦ βουλοῦ θέα ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 104	100. Ὁ μόλυθος . . . 145
80. Τὰ ποίμνια καὶ ἀγροὶ 104	101. Τὸ μάγμαρον . . . 146
81. Συγκρίσεις τοῦ γάλακτος πρὸς τὸ νοῖον . . . 106	102. Σύγκρισις ζώου πρὸς ὄρουκτόν ἐν γένει 147
82. Ὁ ἥλιος 107	103. Σύγκρισις φυτοῦ πρὸς ὄρουκτόν 148
83. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλιοῦ ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 109	104. Ζῶα, φυτὰ, ὄρουκτά 149
84. Ὁ ἥλιος πρὸς τὰ παιδία, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ 109	105. Σύγκρισις τῶν ζώων πρὸς τὰ φυτὰ καὶ ὄρουκτά 151
85. Ὁ μαύτων καὶ ἡ θύελλα 120	106. Ἡ συνοικία, ἡ πόλις, τὸ χωρίον 152
Ζ' Φυσικὴ ἱστορίο, Γεωγραφία.	Η' Ὁ χρόνος.
86. Ἡ γαλῆ 121	107. Τὸ ἡμερονύκτιον 154
87. Ὁ γάτος, ὑπὸ Ἡ.λ. Ταρταλίδου . . . 124	108. Αἱ 24 ὥραι τοῦ ἡμερονυκτίου . . . 155
88. Ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ 124	109. Ἡ ἑσπέρα ὑπὸ Ἀγγ. Βλάχου 156
89. Ὁ ὄνος 125	110. Ἡ ἑβδομάς καὶ οἱ μῆνες 157
90. Ὁνος ἄλας βαστάζων 128	111. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ 158
91. Ὁ ὄνος καὶ ἡ ἀλώπηξ, ὑπὸ Γ. Παμπούκη 129	112. Ἡ ὥρα τοῦ φθινοπώρου 160
92. Ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ἀλεκτορίς 130	113. Τὸ φθινόπωρον ὑπὸ * 161
93. Τὸ πετεινάρι, ὑπὸ Ἡ.λ. Ταρταλίδου . . . 134	114. Οἱ ἀγροὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον 162
	115. Ἡ χίων καὶ ἡ ἴωρα

	Σελ.		Σελ.
	163	132. Ήκατασκευή τοῦ οἴνου	188
116. Ὁ χειμῶν ὑπὸ Ἀχιλλ. Παράσχου	166	133. Ὁ ἄρτος	191
117. Ἡ γῆ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος	166	134. Σπορά καὶ καλλιέργεια τοῦ σίτου	192
118. Ὁ γεωργὸς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος	168	135. Ὁ θερισμὸς καὶ ὀάλονη- τὸς τοῦ σίτου	194
119. Τὸ πῦρ καὶ αἱ καύσι- μοι ὕλαι	169	136. Σύγκρισις τοῦ ἐλαίου πρὸς τὸν οἶνον	195
120. Εἴσοδος εἰς τὸ ἔαρ	171	137. Τά γεωργικὰ ἔργα λεῖα	197
121. Οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος	173	138. Ἡ ἀγορὰ καὶ οἱ εἰς αὐτὴν ἄνθρωποι.	
122. Ἡ ὥρα τοῦ ἔαρος	174	139. Ἐκαστος ἄνθρωπος ἐργάζεται τι	200
123. Αἱ γεωργικαὶ ἐργα- σίαι κατὰ τὸ ἔαρ	176		
124. Ἐκρινὴ ἐσπεράυτῳ Δ. Βικέλα	178	Ι' Ὁ ἄνθρωπος.	
125. Σύγκρισις ἔαρος καὶ φθινοπώρου	179	140. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου	202
126. Ἡ ἀνοιξὶς ὑπὸ Ἀ.λ. Κατακουζηνοῦ	180	141. Τὸ χέρι ὑπὸ Ἀχ. Παράσχου	205
127. Ἡ ὥρα τοῦ θέρους	181	142. Σύγκρισις τῶν χειρῶν πρὸς τοὺς πόδας	206
128. Σύγκρισις τοῦ θέρους πρὸς τὸν χειμῶνα	183	143. Αἱ πέντε αἰσθήσεις	207
129. Τὸ θέρος ὑπὸ Ἀ.λ. Κατακουζηνοῦ	184	144. Ἐνδύματα	209
130. Ἡ καλοκαιρία, ὑπὸ Ἀ.λ. Κατακουζηνοῦ	185	ΙΑ' Ἐπιστολογραφία.	
Θ' Ἔργα, ἐργαζόμενοι		145. Ἐπιστολὴ πρώτη	211
Μέρη ἐργασιῶν.		146. Ἐπιστολὴ δευτέρα	211
131. Ὁ τρυγητὸς	187	147. Ἐπιστολὴ τρίτη	212
		148. Ἐπιστολὴ τετάρτη	213
		149. Ἐπιστολὴ πέμπτη	213
		150. Ἐπιστολὴ ἕκτη.	214
		ΙΒ' Ἀνακεφαλαίωσις.	
		151. Τί ἐδιδάχθη	216

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000167844

0